

Diplomová práce

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**FRANCOUZSKÉ VÝPLŇKOVÉ KONSTRUKCE (ÉTOFFEMENT) JAKO
TRANSLATOLOGICKÝ A LINGVISTICKÝ PROBLÉM**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Nina Lapáčková

Studijní obor: Francouzský jazyk

Ročník: 3

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Teplíce 1. ledna 2012

.....

Nina Lapáčková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za odborné vedení při realizaci této práce a za hodnotné rady a připomínky.

Anotace:

Tato diplomová práce se zabývá francouzskými výplňkovými konstrukcemi (étoffement), které při převodu do češtiny zpravidla bývají překládány pomocí jednoduché předložky, jelikož mechanický překlad by v tomto případě byl chybný. Jejím cílem je na základě podobností zkoumaných jevů vytvořit či vyvodit obecnou teorii (obecný model), jež by charakterizovala tvoření a užívání francouzských výplňkových konstrukcí a také zjistit, do jaké míry je étoffement translatologickým a lingvistickým problémem. Pro potřeby k naplnění cílů byl použit paralelní korpus Intercorp. Práce je rozdělena do pěti kapitol, během kterých se snaží o co nejvyčerpávající popis a charakteristiku francouzských výplňkových konstrukcí a v neposlední řadě také o odhalení důvodů, kvůli kterým jsou tyto francouzské konstrukce při překladu do češtiny vypouštěny.

Annotation:

This thesis deals with the French Supplementations (étoffement), which when converted to Czech are usually resolved with a simple prepositions because word by word translation in this case was flawed. Its objective is based on the phenomena to be investigated to establish similarities and deduce a general theory of (general model) that would characterize the formation and use of French Supplementations and also ascertain to what extent is Supplementations translation and linguistic problem. For the purposes of the objectives was used parallel corpus Intercorp. The work is divided into five chapters, during which it is committed to the most comprehensive source of description and characterization of the French Supplementations and not least also to reveal the reasons why these constructions in French translation into Czech discharged.

Obsah

Úvod.....	1
1. Étoffement a jeho vymezení	4
2. Jednotlivé lingvistické práce popisující étoffement.....	9
2.1. Étoffement předložek	10
2.1.1. Étoffement předložek za pomoci substantiva	10
2.1.2. Étoffement za pomoci infinitivu.....	13
2.1.3. Étoffement za pomoci přičestí přítomného	14
2.1.4. Étoffement za pomoci přičestí minulého.....	16
2.1.5. Étoffement za pomoci přechodníku přítomného	19
2.1.6. Étoffement ve formě (explicitní) věty	19
2.1.7. Étoffement bezpředložkového pádového spojení dvou substantiv	22
2.1.7.1. Genitiv	23
2.1.7.2. Dativ	23
2.1.7.3. Instrumentál	23
2.1.7.4. Spojení tří substantivních členů.....	24
2.2. Étoffement jiných slovních druhů.....	24
2.2.1. Étoffement anglických ukazovacích zájmen.....	24
2.2.2. Étoffement spojek nebo tázacího příslovce	26
2.2.2.1. Hélène Chuquet a Michel Paillard.....	27
2.2.2.2. Jean-Paul Vinay a Jean Darbelnet	27
2.2.2.2.1. Spojky v apozici	27
2.2.2.2.2. Spojky předcházející předložce.....	27
2.3. Závěry	28
3. Metodologie	30
4. Vlastní výzkum	33
4.1. Étoffement předložek za pomoci substantiv	33
4.1.1. Závěry	44

4.2. Étoffement předložek za pomoci infinitivu	45
4.2.1. Ojedinělý výskyt sloves	46
4.2.2. Opakovaný výskyt sloves.....	48
4.2.3. Sloveso <i>faire</i>	51
4.2.4. Kategoriální slovesa.....	53
4.2.5. Závěry	54
4.3. Étoffement předložek za pomoci přičestí přítomného	55
4.3.1. Závěry	59
4.4. Étoffement předložek za pomoci přičestí minulého.....	60
4.4.1. Závěry	64
4.5. Étoffement předložek za pomoci přechodníku přítomného	65
4.5.1. Závěry	70
4.6. Étoffement předložek ve formě (explicitní) věty	70
4.6.1. Vedlejší věty vztažné	71
4.6.1.1. Vztažné zájmeno <i>qui</i>	72
4.6.1.2. Vztažné zájmeno <i>que</i>	75
4.6.1.3. Vztažné příslovce <i>où</i>	76
4.6.2. Vedlejší věta spojková	77
4.6.3. Hlavní věta	78
4.6.3.1. Jednoduché perfektum.....	79
4.6.4. Závěry	79
5. Výplňkové konstrukce jako pomocné prvky	81
5.1. Kategoriální slovesa	81
5.2. Slovesa	85
5.3. Předložková sousloví	89
5.4. Příslopečné určení místa	92
5.5. Závěry	96
Závěr	98
Le Résumé	106
Seznam použité literatury	112

Úvod

Výuka jazyků by byla o mnoho jednodušší, kdyby k překladu z jednoho jazyka (výchozího) do jazyka druhého (cílového) stačilo použít pouze mechanického překladu, kdy jedno překládané slovo zcela odpovídá jinému slovu v druhém jazyce. Bohužel ve většině případů je užití mechanického překladu nežádoucí a způsobí nesprávné a nesmyslné znění věty, které nerespektuje pravidla daného jazyka. Étoffement neboli výplňková konstrukce je právě tím postupem, kdy je nemyslitelné použít při překladu z francouzštiny do češtiny doslovného překladu. Těžko bychom větou *Demain matin, nous allons chercher des champignons* přeložili tak, že bychom zachovali doslovný překlad slovesa *chercher*. Chybný překlad *Zítř ráno jdeme hledat houby* sice není do očí bijící, ovšem je zřejmé, že nejlepším řešením je nahrazení infinitivu českou předložkou *na* tak, aby výsledný překlad zněl *Zítř ráno jdeme na houby*. Pro lepší představu toho, jaké může špatně přeložená výplňková konstrukce činit problémy, uvedeme ještě větu *Viens boire un verre*, jejíž špatný překlad – *Pojď' vypít skleničku* – je zcela viditelný. Je zřejmé, že francouzská výplňková konstrukce vyžaduje v češtině úplně jiný překlad, a to právě pomocí předložky. Z těchto uvedených příkladů je jasné, že étoffement je postupem, kdy české předložky musí být ve francouzštině naplněny významem a to pomocí nějaké složitější konstrukce. Jak bude v průběhu práce ukázáno, prostředky, kterými jsou výplňkové konstrukce vyjádřeny, mohou být různé povahy.

Primárním cílem této práce a vůbec celého výzkumu bylo na základě podobností zkoumaných jevů vytvořit či vyvodit obecnou teorii (obecný model), jež by charakterizovala tvoření a užívání francouzských výplňkových konstrukcí. Přesvědčili jsme se, že výplňkové konstrukce mohou činit obtíže v rámci správného překladu. O étoffement tedy mluvíme jako o translátologickém problému. Již na samém začátku práce ovšem vyvstal sekundární cíl, a to zjištění, zda lze o étoffement hovořit i jako o lingvistickém problému. Právě pomocí praktických příkladů bude možné odhalit, jestli jsou výplňkové konstrukce schopny být problémem i co se týče lingvistiky. Pro potřeby k naplnění obou cílů byl používán paralelní korpus Intercorp.

Ihned v úvodní kapitole je podrobněji vysvětlen a popsán pojem *étoffement* tak, aby čtenáři bylo zcela jasné, kdy je používán a jakých jevů se přesně týká. Tento popis a výklad vychází z několika publikací, které se étoffement věnují. Jedná se o autory jak

české, kanadské, tak francouzské. Dále se pokusíme *étoffement* vymezit i v rámci lingvistiky a jednotlivých lingvistických disciplín, což nebude lehký úkol, protože, jak bude později dokázáno, výplňkové konstrukce jsou jevem, jenž se pohybuje na rozmezí několika dílčích oborů. V závěru této kapitoly bude stručně zmíněn opačný postup výplňkových konstrukcí, *dépouillement*, jenž bude dokázán na i na praktickém příkladu.

V následující kapitole jsou poznatky z kapitoly úvodní zasazeny již do konkrétních příkladů, které vycházejí z prací českých, kanadských a francouzských lingvistů zabývajících se tímto problémem. Autoři nám nabídnou několik osobních pohledů na výplňkové konstrukce, jejich zařazení a využití. Tato kapitola je důležitá především proto, že poskytuje jakousi obecnou představu o tom, jakých jevů se *étoffement* týká, což bude nápomocno při vlastním výzkumu, který se o tyto poznatky bude opírat. V neposlední řadě jsme díky této kapitole schopni porovnat jak teorie jednotlivých kanadských, francouzských a českých autorů, tak i pohled kanadských a francouzských autorů, kteří jako protiklad k francouzštině používají angličtinu. Toto srovnání je nápomocno k závěrečnému ohodnocení rozdílů mezi češtinou a angličtinou, co se týče zkoumaného jevu *étoffement*.

Třetí kapitola je věnovaná metodologickému postupu, jakým je výzkum veden. V této části je představena metoda, díky níž jsou jednotlivé příklady analyzovány a tříděny. Jak již bylo řečeno, příklady jsou poskytnuty paralelním korpusem Intercorp, jenž je zde také krátce prezentován. Velmi důležitý je i závěr kapitoly, kde jsou odhaleny základní předložky, jež budou v rámci vlastního výzkumu analyzovány.

V následující kapitole se konečně dostáváme k výzkumu, který, jak již bylo mnohokrát řečeno, vychází z výsledků poskytnutých paralelním korpusem Intercorp. Kapitola je členěna tak, aby její části plně pokryly jednotlivé jazykové prvky, kterých se francouzské výplňkové konstrukce týkají. Na konci každé této části jsou veškeré nové poznatky shrnuty a okomentovány v závěrech tak, abychom postupně mohli vyvozovat jednotlivá obecná východiska, jež budou potřebná pro shrnutí v závěru této práce.

Poslední kapitola této práce je věnována další důležité problematice. V rámci této části se snažím zjistit, jak je možné při překladu z francouzštiny do češtiny určité prvky vypustit, aniž by se změnil význam výpovědi. Na základě analýzy vybraných příkladů a výsledků této analýzy jsou vytvořeny čtyři skupiny obsahující jazykové prvky, u nichž se objevují společné rysy a znaky. Během této kapitoly jsou jednotlivé skupiny

definovány a popisovány tak, aby bylo možné odpovědět na položenou otázku. Veškeré poznatky jsou shrnuty v závěru této části.

Co se týče terminologie, práce je sepsána tak, aby se mohl čtenář co nejlépe v problematice orientovat, tudíž jediné často užívané cizí termíny jsou *étoffement* a *dépouillement*. Slova *étoffement* i *dépouillement*, jejich používání a význam, jsou podrobně vysvětlena hned na začátku, tudíž nemůže dojít ke zmatení čtenáře. Ostatní termíny, jež se v práci vyskytují, pocházejí z oblasti lingvistiky.

1. Étoffement a jeho vymezení

V české ani francouzské lingvistice není k dispozici mnoho pramenů, které by se obsáhle věnovaly právě výplňkovým konstrukcím. Přesto se ale autoři, kteří se rozhodli podrobněji popsat étoffement, shodují na faktu, že se tento jev týká zejména předložek a všichni nabízejí velmi podobné definice. Například *Francouzština pro pokročilé* (Tionová, A. a kol, 2000:437) vymezuje étoffement jako „posílení“ pomocného slůvka a přidává český překlad slovesa *étoffer*, což znamená naplnit obsahem. Tionová dále přidává tezi, že „francouzské předložky, zejména nejužívanější *de a à*, jsou oproti českým mnohem vágnější, v některých spojeních fungují už jen jako gramatikalizované částice bez konkrétního obsahu. Proto bývají doplňovány nebo nahrazovány výrazem *plnějším, hutnějším, plnovýznamovým*.“ Na závěr doplňuje, že opačným postupem, kdy je plnovýznamové slovo nahrazeno slovem pomocným, se nazývá *dépouillement*. Tento opačný postup bude ještě zmíněn v závěru této kapitoly.

Aby čtenář mohl porovnat, zda se české i francouzské definice vymezující étoffement opravdu podobají, nabízí se nám publikace *Stylistique comparée du français et de l'allemand* (Malblanc, A., 1973:6), která hned v úvodním glosáři uvádí étoffement jako amplifikaci francouzských předložek, které potřebují být naplněny obsahem, zatímco předložky německé si vystačí samy. Stejné pravidlo pak platí v české gramatice. Opačným postupem je i v případě této práce *dépouillement*.

Jak napovídá název této diplomové práce, étoffement je zejména problémem translatologickým, což znamená, že může činit značné obtíže při správném překladu z jednoho jazyka do druhého. Dle *Teorie a praxe překladu* (Šabršula, J., 2000:4) není možné chápat překlad jako pouhé transkódování, ale mělo by jít o zprostředkování funkce a smyslu textu. Autor dále uvádí, že předmětem traduktologie neboli translatologie je „ústní i písemný převod textu z jednoho jazyka (výchozí jazyk) do textu jazyka cílového, a to jako překlad i různé druhy tlumočení. Jde o převod výchozího textu, uskutečněného prostředky výchozího jazyka, do textu cílového, realizovaného v druhém jazyce (text cílový)“. Ovšem jak je uvedeno v *Umění překladu* (Levý, J., 1963:23), právě při převodu z jednoho jazyka do druhého může mít překladatel problémy, které vyplývají především z odlišnosti a rozdílnosti jazyka výchozího a jazyka cílového, dále pak problémy technické či psychologické povahy, a jiné obtíže při

dešifrování výchozího textu a přenosu sdělení do cílového jazyka. V našem případě, kdy se budeme zabývat dvěma jazyky typologicky naprosto odlišnými¹ (francouzštinou a češtinou) a jazykovým jevem tak složitým jako je právě *étoffement*, bude nemožné užít doslovného překladu, kdy by si odpovídaly jednotlivé lexikální jednotky i slovní druhy (Tionová, A. a kol., 2000:409). Na následujících příkladech, které používá Tionová (2000:437), bude názorně předvedeno, že je nemožné použít mechanického překladu.

(1) *dívka s náušnicemi*

la jeune fille qui portait des boucles d'oreilles

(2) *cesta k řece*

*la route conduisant au fleuve*²

Je příhodné zmínit ještě jeden pohled, který předkládá *Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků* (Radina, O., 1958:139). Zde hovoří o postupu, kdy je situace obrácená a výplňková konstrukce je v češtině. Ovšem pokud se podíváme pozorněji, usoudíme, že v tomto případě se jedná o *étoffement* nepovinné, a to z toho důvodu, že je větu možné přeložit i bez užití výplňkové konstrukce.

¹ V *Úvodu do studia románských jazyků* (Ostrá, R., Spitzová, E., 1988:50-60) autorky tvrdí, že jazyky můžeme klasifikovat podle jejich příbuznosti dané společným původem (genealogická klasifikace) nebo podle jejich typu gramatické stavby (morfologická klasifikace). Z hlediska genealogického třídění jazyků patří francouzština a čeština do stejné jazykové rodiny indoevropských jazyků. Francouzština pak spolu s dalšími devíti románskými jazyky tvoří větev italskou, zatímco čeština se řadí do větve slovanských jazyků, přesněji do západních slovanských jazyků, spolu se slovenštinou, polštinou a lužickou srbštinou. Z hlediska morfologické klasifikace, která třídí jazyky dle jejich současné gramatické stavby, se francouzština a čeština řadí do jiných kategorií. Francouzština spadá pod typ izolantní, který je charakteristický tím, že tvar slov je neměnný a pád je tvořen předložkou. Čeština se naopak řadí k typu flexivnímu, kde se mluvnické kategorie vytvářejí za pomoci flexe neboli ohýbání.

² Doslovné překlady vedené do češtiny (*dívka, která nosí náušnice; cesta vedoucí k řece*) působí „krkolomně“ nebo jsou až příliš zdouhavé. České předložky *s* a *k* mohou stát ve větě samy, aniž by byly podpořeny pomocným slovem a není zde žádná hrozba, že by plně nevyjadřovaly smysl výpovědi. Opačný případ je u překladu vedenému do francouzštiny, kdy je potřeba, aby francouzské předložky byly podpořeny ještě nějakým výrazem. V tomto případě vztaznou větou a příčestím přítomným.

l'acide de la salive

kyselina obsažená ve slinách

Připojuji ještě příklady, které byly nalezeny pomocí korpusu Intercorp, kdy funguje tato obrácená situace:

(1) *Její choutky ji ochránily před nebezpečím o to záladnějším, že účinkuje na základě překvapení a chová se jako zachránce.*

Ses goûts l'avaient mise à l'abri d'un danger d'autant plus sournois qu'il opère par surprise et se présente sous les traits d'un sauveur.

(2) *Nakonec mě začíná napadat, jestli je vůbec duševně v pořádku... Už před několika lety mě to praštilo do očí.*

J'en suis venue à me poser des questions sur son état mental... Ça m'avait frappée il y a quelques années déjà.

(3) *Ale když se vynořil s pološera a skláněl se nad ní s lokty opřenými o kolena, vypadal spíš jako by bděl u mrtvé.*

Mais, ainsi penché vers elle, surgi de la pénombre, les coudes sur les genoux, il semblait plutôt veiller une morte.³

V druhé řadě se může étouffement jevit jako problém lingvistický. Nabízí se otázka, jaké jsou důvody k tomu, že oba jazyky mají potřebu rozdílného způsobu vyjadřování a kam by mělo být étouffement v rámci lingvistiky zařazeno. Pokud by výplňkové konstrukce měly být zařazeny do jedné z mnoha dílčích disciplín, které nám lingvistika nabízí, nebylo by to vůbec jednoduché. Jestliže se podrobněji podíváme na výše uvedené případy, je zřejmé, že češtině stačí použít předložku, aby vyjádřila ten samý význam jako francouzská věta. Naopak francouzština použije v těchto případech

³ Korpus Intercorp, Dostupný z WWW: <<http://korpus.cz>>

vztažnou větu nebo přičestí přítomné, aby jasně a výstižně vyjádřila ten samý význam výpovědi. Jak bude později řečeno, *étoffement* se nevztahuje pouze na předložky, ale může se týkat například i jiných slovních druhů, přesněji při překladu v rámci angličtiny a francouzštiny musí být anglické spojky či příslovce naplněny ve francouzštině obsahem, aby nesly ten samý význam. Jak je vidno, postačuje rozebrat pouze tyto dva příklady a už se pohybujeme na rozmezí syntaxe a morfologie, což jsou dvě disciplíny spadající pod jeden ze základních lingvistických oborů, gramatiku. Pokud by tedy předmětem zájmu byly jednotlivé slovní druhy, ocitli bychom se v morfologii a důvody k rozdílnému vyjadřování by byly tvaroslovné. K tomuto důvodu *Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků* (Radina, O., 1977:139) dodává, že čeština má značně vyvinutou flexi, takže tvary podstatných jmen zřetelně napovídají jejich úlohu ve větě a její slova a předložky jsou významově dosti plné. Naproti tomu francouzština má flexi u podstatných jmen značně omezenou a její slova jsou hodně obecná a předložky často „bezbarvé“.⁴ Dalšími důvody rozdílného vyjadřování obou jazyků jsou skladebné důvody, kdy vše, co se týká stavby vět a souvětí, spadá na pole syntaxe. Důkazem toho, že *étoffement* spadá též pod tento dílčí obor, je použití vztažné věty ve výše zmíněném příkladu. Dále *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet, H., Paillard, M., 1987:14) uvádí, že při překladu předložky, zájmena nebo tázacího příslovce z francouzštiny, je třeba v cílovém jazyce zvolit nominální nebo slovesné syntagma. Otomar Radina ukazuje syntaktické důvody na příkladech *to jsem zvědav, zda...* a *otázka, zda...*, kdy čeština může mít vedlejší větu, uvedenou spojkou *zda*, závislou např. na přídavném jménu (*zvědav, zda...*) nebo na podstatném jménu (např: *otázka, zda...*). Ve francouzštině musí ale spojka záviset na slovesu (*curieux de savoir si..., la question de savoir si...*). Dále se nabízí důvody stylistické, které by zařadily *étoffement* na pole stylistiky. Právě Otomar Radina (1958:127) hovoří o *étoffement* v rámci srovnání francouzštiny a češtiny z hlediska převážně slohového. *Současná stylistika* (Čechová, M., Krčmová, M., Minářová, E., 208:19-21) mluví o stylistice jazykovědné (lingvostylistice) a tvrdí, že lingvostylistika se věnuje deskripci stylu a studia jeho účinku, používá argumentace při jeho objasňování (např. proč bylo užito určitých prostředků a postupů). Dále pak uvádí, že v ní jsou analyzovány jednotlivé jazykové projevy z hlediska jejich kompozice a

⁴ Radina (1958:139-140) předkládá příklad, který dokládá tezi o obecnosti francouzských předložek, kdy předložka *de* označuje nejobecnější závislost. *De ka déclaration gouvernementale* je nedostačující, protože *de la* vyvolává dojem dělivého členu, proto je na místě použít *Extrait de la déclaration gouvernementale*.

stylizace, jsou srovnány projevy týchž i různých autorů po této stránce a zobecňovány stylové a stylizační vlastnosti týchž typů projevů i jazykových prostředků. Velmi cennou poznámkou se jeví skutečnost, že lingvostylistika je interdisciplinární obor, který se prolíná s jinými lingvistickými obory, a všechny obory vzájemně využívají výsledky svého bádání. Tato poslední teze nepřímou poukazuje na fakt, který byl na předešlých řádcích dokázán, že *étoffement* je jazykový jev, který nelze jednoznačně přiřadit k jedné dílčí lingvistické disciplíně a lze ho považovat za jev interdisciplinární, tedy promítající se do několika oblastí lingvistiky. Na závěr bych ještě připojila jeden důvod, který ovlivňuje rozdíly mezi češtinou a francouzštinou, a tím je důvod psychologický, který vychází z obecného povědomí o světě, které má každý jedinec uložen v hlavě. Na základě tohoto obecného „vědění o světě“ má mluvčí možnost správně asociovat dané poznatky. Radina (1958:140) dodává, že francouzština má tendenci výslovně argumentačně zdůvodňovat. Zjednodušeně to, co vyhovuje jednomu jazykovému systému, nemusí být pro ten druhý přijatelné.

Konečně se dostáváme k opačnému postupu výplňkových konstrukcí, *dépouillement*.⁵ Jak již bylo řečeno, *dépouillement* je postupem, při němž je plnovýznamové slovo nahrazeno slovem pomocným, které vyjadřuje pouze holý vztah. K *étoffement* většinou dochází při překládání do francouzštiny, naopak k *dépouillement* při překladu z francouzštiny (např. do češtiny či angličtiny). Pokud Šabršula (*Teorie a praxe překladu*, 2000:51) použije výraz *dépouillement*, hovoří o „formálním stažení“ výrazu. Dále shrnuje základní rozdíl mezi oběma postupy. Tvrdí, že o *étoffement* se jedná, když jednoduché předložce odpovídá amplifikované sousloví v textu cílovém, naopak o „formálním stažení“ výrazu tehdy, když amplifikovanému předložkovému sousloví v textu výchozím odpovídá pouhá předložka v textu cílovém a předkládá příklad *à la face du monde* → *před světem*. Malblanc ve *Stylistique comparée du français et de l'allemand* (1973:4) nabízí také zajímavou definici tohoto postupu. Samozřejmě se s ostatními shoduje na faktu, že *dépouillement* je opačným postupem *étoffement* a vyjadřuje daný výraz v jeho kondenzované podobě. Malblanc doplňuje, že *dépouillement* je zvláštní případ ekonomie.⁶

⁵ Dle *Francouzštiny pro pokročilé* (Tionová, A. a kol, 2000) sloveso *dépouiller* znamená *zbavit, svléci či připravit oč.*

⁶ Dle *Teorie a praxe překladu* (Šabršula, J., 2000:33) je ekonomie vysvětlena na základě uvedeného příkladu. Jestliže francouzskou větu *Je me borne à proclamer l'originalité de ce livre* přeložíme *Jen*

2. Jednotlivé lingvistické práce popisující étouffement

Jak již bylo naznačeno v úvodu, ještě před interpretací výsledků samotného výzkumu, je do této práce zařazen také přehled prací, které přesně vymezují jazykový jev étouffement. Následující kapitola je koncipována tak, abychom co nejlépe mohli pozorovat, čeho přesně se výplňkové konstrukce týkají. Jednotliví autoři, kteří budou na následujících řádcích prezentováni, ve svých pracích různými způsoby pojmenovali tento jev a já se na základě podobných znaků, které jednotlivé práce vykazují, pokusím vytvořit jakýsi obecný model, který by mohl být užitečný při vlastním výzkumu. Takto provedená podrobná analýza jednotlivých pramenů studujících étouffement by měla usnadnit sestavení vlastních hypotéz a podrobné zkoumání výplňkových konstrukcí na vybraných příkladech.

Bohužel v české ani francouzské lingvistice není k dispozici mnoho zdrojů, které by věnovaly pozornost pouze étouffement. Pro sestavení výše zmíněného obecného modelu jsou zahrnuty jak práce vypracované českými lingvisty *Francouzština pro pokročilé* (Tionová A. a kol., 2000), *Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků* (Radina, O., 1977), *Vědecká mluvnice francouzštiny, Teorie a praxe překladu a Problèmes de la stylistique comparée française-tchèque et tchèque-française* (Šabršula, J., 1986, 2000, 1990), tak francouzské práce *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J. P., Darbelnet, J., 1958) a *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet, H., Paillard, M., 1987), díky kterým budeme mít možnost porovnat, zda se v rámci angličtiny a francouzštiny a češtiny a francouzštiny chovají výplňkové konstrukce odlišně.

Většinou se s tímto jevem setkáme v rámci studia problémů, které mohou vyvstat při překladu. Všichni autoři se jednoznačně shodují, že tento jazykový jev se týká zejména předložek, kterým v cílovém textu odpovídá amplifikované sousloví. Jde tedy o posílení slova, které nemůže stát ve větě samo o sobě a potřebuje být podpořeno jinými slovy. Oblastí, kde je étouffement nejvíce zřejmé, jsou předložky. Pouze v práci *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet H.,

prohlašuji, že ta kniha je originální, pak české *jen* proti francouzskému *je me borne à* je mnohem koncentrovanější, ekonomičtější. Protikladem koncentrace, ekonomie je pak amplifikace.

Paillard, M., 1987:14) je *étoffement* řazeno mezi zvláštní typy transpozice⁷ a jedná se o postup, kdy při překladu předložky, zájmena nebo tázacího příslovce z francouzštiny, je třeba v cílovém jazyce zvolit nominální nebo slovesné syntagma.

2.1. Étoffement předložek

Jak vyplynulo ze všech použitých publikací, *étoffement* předložek je nejčastějším typem zkoumaného jevu. Předložky, které se objevují v češtině či angličtině, jsou ve francouzštině nahrazeny substantivem (které často vytvořilo s předložkou předložkové spojení), infinitivem, přičestím minulým, přičestím přítomným nebo vztažnou větou, popř. jiným slovesným tvarem.

2.1.1. *Étoffement* předložek za pomoci substantiva (které často vytvořilo s předložkou předložkové spojení)

Kromě Otomara Radiny (1977:139-141), který se ve své publikaci *Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků* zaměřuje spíše na výplňkové konstrukce předložek pomocí různých slovesných tvarů, Tionová (2000:437-444) i Šabršula (2000:50, 1990:128) považují *étoffement* předložek pomocí substantiva jako jeden ze základních postupů, jak francouzské předložky naplnit obsahem tak, aby zcela přesně vyjádřily význam výpovědi.

Francouzština pro pokročilé (Tionová, A. a kol., 2000:438) nabízí tři příklady, kdy je výplňková konstrukce vytvořena substantivem ve spojení s předložkou:

⁷ Ve *Francouzštině pro pokročilé* (Tionová A. a kol., 2000:409-410) je *transpozice* definována jako překladatelský postup, při kterém se v cílovém jazyce použije jiná gramatická kategorie (většinou jde o změnu slovního druhu), než v jazyce výchozím, aniž by se změnil smysl výpovědi (např. transpozice jednoduchá, kdy substantivum ve francouzštině je v češtině nahrazeno adjektivem *une robe de soir* – večerní šaty).

(1) cestující do Paříže

voyageurs à destination de Paris

(2) letadlo z Londýna

l'avion en provenance de Londres

(3) řekl o svém plánu, že...

il a dit à propos de son plan que...

Výše zmíněné příklady Tionové (2000) odpovídají těm, jež Šabršula uvádí ve své *Teorii a praxi překladu* (2000:50) a *Problèmes de la stylistique comparée française-tchèque et tchèque-française* (1990:125-131) a to, co se týče předložek z (cestující z Bordeaux – voyageurs en provenance de Bordeaux) a do (cestující do Paříže – voyageurs à destination de Paris). Dále nabízí další případy, kdy se s tímto jevem můžeme setkat:

(1) v zásuvce

dans le fond de tiroir

(2) v knížečce

sous la forme d'un petit livre

(3) o Bernardovi

au sujet de Bernard

(4) v louži

au creux d'une flaque

(5) ve vlastním srdci

au fond de son propre coeur

Pokud se zaměříme na autory, kteří porovnávají angličtinu s francouzštinou, najdeme v jejich pohledu nepatrné rozdíly. Zatímco *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet, H., Paillard, M., 1987) neuvádí žádný příklad, kdy by významová vágnost předložek byla ve francouzštině vyjádřena substantivem popř. substantivem ve spojení s předložkou, *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J. P., Darbelnet, J., 1958:110) prezentuje několik příkladů. V první řadě étouffement předložek za pomoci pouze substantiva:

(1) *outings from Annecy*

excursions au départ d'Annecy

(2) *to the station*

entrée (ou direction) de la gare

(3) *to the trains*

accès aux quais

(4) *The news was announced in headlines that extended clear across the front page of The Clyde Herald.*

La nouvelle fut annoncée par un titre qui occupait toute la largeur de la première page du Clyde Herald.

Dále dodává, že substantivum je někdy hlavní prvek předložkového sousloví:

(1) *passengers to Paris*

voyageurs à destination de Paris

(2) *from*

de la part de

2.1.2. Étoffement za pomoci infinitivu

České a anglické předložky bývají často ve francouzštině vyjádřeny prostřednictvím různých slovesných tvarů. Étoffement za pomoci infinitivu slovesa je velmi běžné vyjádření. Mezi českými lingvisty se tomuto způsobu výplňkových konstrukcí nejpodrobněji věnuje Otomar Radina (1977:140), a staví ho na první místo svého výkladu.

(1) «*Pourquoi obliger l'enfant à suivre mes goûts...*» (A. Ferrière: «*Le coeur et la chair*»)

„*Proč nutit dítě do svých (vlastních) zálib.*»

(2) *Avez-vous des remarques à faire au sujet du programme?*

Máte nějaké připomínky k programu?

(3) *Demain matin, nous allons chercher des champignons.*

Zítř ráno jdeme na houby.

(4) *J'ai fait la queue pour avoir les billets.*

Stál jsem frontu na lístky.

Ani Tionová (2000) ani Šaršula (2000, 1990) nevěnují tomuto způsobu étoffement tolik prostoru jako výše zmíněný Radina (1977). *Teorie a praxe překladu* (Šabršula, J., 2000:50) uvádí příklad předložky *na* (*zajeli si tam na léto – ils y sont allés, pour y passer l'été*) a podobně *Francouzština pro pokročilé* (Tionová A. a kol., 2000:437) ukazuje étoffement předložky *na* (*pojd' na skleničku - viens prendre (boire) un verre*) a přidává ještě předložku *pro* (*půjdu pro ni sám - j'irai la chercher moi-même*).

Obě dvě francouzské publikace se zabývají výplňkovými konstrukcemi za pomoci sloves, ale nevyčleňují zvlášť různé slovesné tvary jako např. infinitiv. Chuquet a Paillard (1987:15) nabízejí pouze jediný příklad, kdy je použit infinitiv (*The dot*

magnified slowly into its mate. - *Le point grossit peu à peu pour prendre la forme de sa compagne.*), protože na následujících řádcích uvádějí příklady na jiné slovesné tvary. Jinak tomu není ani u *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J. P., Darbelnet, J., 1958:110-111), kde nám autoři sice nabízejí více názorných příkladů, ale též étoffement pomocí infinitivu zařadili do stejného oddílu jako jiné slovesné tvary.

(1) *He stopped at the desk for his mail.*

Il s'arrêta au bureau pour prendre son courrier.

(2) *Shall I phone for a cab?*

Voulez-vous que je téléphone pour faire venir une voiture?

(3) *I'll call for you.*

Je passerai vous prendre.

(4) *...the easy motion of their arms reaching out for the ball.*

...les gestes agiles des bras allongés vers le ballon pour le saisir.

(5) *the time machine : la machine à mesurer le temps*

(6) *The maid was tearing sheets into strips.*

La servante déchirait des draps pour en faire des bandes.

(7) *This forces the translator into approximations.*

Le traducteur se voit ainsi obligé de recourir à des à peu près.

2.1.3. Étoffement za pomoci přičestí přítomného

Étoffement vyjádřené pomocí přičestí přítomného se objevuje takřka u všech autorů, takže na následujících řádcích budou prezentovány pouze příklady jednotlivých

autorů. Výjimku tvoří *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J.P., Darbelnet, J., 1958), kde mezi slovesnými tvary uvedenými v příkladech příčestí přítomné chybí.

Příklady pocházející od J. Šabršuly (2000:50):

(1) se svým instinktem

obéissant à son instinkt

(2) cesta k řece

le sentier conduisant au fleuve

Francouzština pro pokročilé (Tionová A. a kol., 2000:437):

(1) žena v dlouhých šatech

une femme portant une robe longue

(2) cesta k řece

la route conduisant au fleuve

(3) návrh na zřízení výboru

la proposition tendant à constituer un comité

Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků (Radina, O., 1977:141)

(1) le souci de voir régler les problèmes existant entre partis frères par la négociation.

...snaha řešit sporné otázky mezi bratrskými stranami jednání.

(2) «*Nous allons remplir nos engagements découlant des accords de Moscou.*»

„*Budeme plnit své závazky z Moskvy.*“ (Rudé právo)

(3) «*Le père s'efforça de la tranquilliser, lui conseillant de ne pas se faire de mauvais sang pour cela.*»

„*Taťka ji uklidňoval, aby si z toho nic nedělala.*“ (M. Majerová: „Robinsonka“)

Nakonec následuje příklad z francouzské publikace *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet, H., Paillard, M., 1987:15):

Mrs Rice said to no one in particular.

Dit Mme Rice, ne s'adressant à personne en particulier.

2.1.4. Étoffement za pomoci přičestí minulého

Podobně jako v případě výše zmíněného přičestí přítomného, se téměř všichni autoři zmiňují o přičestí minulém. Co se týče francouzských lingvistů, zde se role vyměnily a zmínka o étoffement pomocí přičestí minulého chybí v *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet, H., Paillard, M., 1987).

Teorie a praxe překladu (Šabršula, J., 2000:50)

(1) *stínidla jsou z papíru*

les abats-jours sont faits de papier

(2) *popálenina od slunce*

la brûlure causée par le soleil

(3) *pomoc Africe*

l'aide aportée à l'Afrique

(4) *upozornění ve výtahu*

un avis affiché dans l'ascenseur

Francouzština pro pokročilé (Tionová A. a kol., 2000::437):

(1) *dohoda mezi ČR a Francií*

L'Accord conclu entre la République tchèque et la France

(2) *články o literatuře*

des articles consacrés à la littérature

(3) *obraz na stěně*

le tableau suspendu au mur

Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků (Radina, O., 1977:141)

(1) *«L'émotion soulevée par le massacre de Song My.» (l'Humanité)*

„Rozhořčení nad krveprolití v Song My.“

(2) *«Accueil enthousiaste réserve à Fidel Castro.» (l'Humanité)*

„Nadšené uvítání Fidelu Castrovi.“

(3) *(la RDA et la RFA) «...se laisseront guider par les buts et principes prévus par la charte des Nations unies...» (préambule du traité entre la RDA et la RFA; l'Humanité)*

(NDR a NSR) „...se budou řídit cíli a zásadami Charty spojených národů.“

(4) *Les illustrations sont tirées de l'oeuvre de J. Lada.*

Ilustrace jsou z díla Josefa Lady.

(5) *Un concours doté de lots sera organisé.*

Bude organizována soutěž o ceny.

Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction (Vinay, J.P., Darbelnet, J., 1958:111) nabízejí tyto příklady, které řadí pod étouffement pomocí přídavného jména nebo přídavného minulého:

(1) *the inspector on the case*

l'inspecteur chargé de l'enquête

(2) *A dash had been put in the space for the holder's profession.*

On avait mis un tiret dans l'espace réserve à la profession du titulaire.

(3) *the plot against him*

le complot ourdi contre lui

(4) *Algeria's gratitude for British military aid to France.*

...la gratitude de l'Algérie pour l'aide apportée à la France par l'armée anglaise.

(5) *he is up*

il est levé

(6) *he is out*

il est sorti

(7) *A man in a blue suit, black shoes and a grey hat.*

Un homme vêtu d'un complet bleu, chaussé de souliers noirs et coiffé d'un chapeau gris.

2.1.5. Étoffement za pomoci přechodníku přítomného

Postup, při němž je francouzský přechodník přítomný přeložen do češtiny pomocí pouhé předložky, není tak častý, jako například předešlá příčestí. I přesto je přechodník přítomný, jakožto neurčitý slovesný tvar, zařazen mezi hlavní postupy vytváření výplňkových konstrukcí. Pouze Vinay a Darbelnet (1958:110-111) ve *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* zmiňují tuto možnost k vyjádření étoffement.

(1) *The bedroom can be reached only through the study.*

On ne peut atteindre la chambre qu'en traversant le bureau.

(2) *I shivered at the millions and immensities and secrecies of India.*

J'avais le frisson en songeant aux multitudes, aux immensités et aux mystères de l'Inde.

2.1.6. Étoffement ve formě (explicitní) věty

Dalším postupem, kdy je francouzská předložka naplněna obsahem, je postup, při kterém jsou použity vedlejší nebo hlavní věty. Častější je bezpochyby užití vedlejších

vět, zejména vedlejších vět vztahných, pro vyjádření výplňkových konstrukcí. Na tomto principu se shoduje všech pět autorů a, jejichž výsledky si postupně ukážeme.

Teorie a praxe překladu (Šabršula, J., 2000:50), jako zástupce českých lingvistů, udává následující příklady:

(1) jedno z oken nad obchodem

une des fenêtres qui s'ouvraient au-dessus du magasin

(2) změna v podzemním hnutí

le changement qui s'est opéré dans l'action clandestine

Francouzština pro pokročilé (Tionová A. a kol., 2000:437) uvádí:

(1) dívka s náušnicemi

la jeune fille qui portait des boucles d'oreilles

(2) léta po osvobození

les années qui ont suivi la Libération

Poslední zástupce českých prací *Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků* (Radina, O., 1977:141) představuje následující příklady:

(1) ...*les malentendus qui opposent les nations.*

...nedorozumění mezi národy.

(2) «*Les hautes parties contractantes, conscientes de la responsabilité qu'elles ont vis-à-vis du maintien de la paix...*»

„Vysoké smluvní strany, u vědomí odpovědnosti za udržení míru...”

(podle *peambule smlouvy mezi NDR a NSR*)

Nyní se podíváme na autory francouzských prací, které uvede *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français* (Chuquet, H., Paillard, M., 1987:15):

I picked up a magazine from the stack on the table.

Je pris un magazine dans la pile qui se trouvait sur la table.

Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction (Vinay, J. P., Darbelnet, J., 1958:111-112) se tomuto způsobu étoffement věnují ve zvláštním oddílu, ve kterém mimo vztažných vět zmiňují i věty participiální:

(1) *That letter on the table.*

Qu'est-ce que c'est que cette lettre? Quelle lettre? Cette lettre qui est sur la table.

(2) *The courtiers around him.*

Les courtisans qui l'entouraient.

(3) *One of the windows above the store.*

Une des fenêtres qui s'ouvraient au-dessus du magasin.

(4) *...the change in the underground action of the communists.*

...le changement qui s'est opéré dans l'action clandestine des communistes.

(5) ...its danger to French morale.

...le danger que cela présentait pour le moral des Français.

(6) He came in with a light from his bedroom next door.

Il entra avec une bougie qu'il avait prise dans sa chambre à côté de la leur.

(7) Perhaps it was the pure air from the snows before him.

Peut-être était-ce l'air pur venu des cimes neigeuses qui barraient l'horizon.

Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction (Vinay, J.P., Darbelnet, J., 1958:110-111) je jedinou publikací, kde se vyskytují příklady étoffement, ve nichž je použita hlavní věta a vedlejší věta jiná než vztažná.

(1) He jumped out of reach.

Il fit un saut et se mis hors d'atteinte.

(2) ...listening for the rumble of Austrian guns on the road to Meaux.

...écoutant si l'on n'entendait pas sur la route de Meaux les canons autrichiens.

2.1.7. Étoffement bezpředložkového pádového spojení dvou substantiv

Jak již bylo ještě před analýzou jednotlivých pramenů zmíněno, postupy, které zde byly (a ještě i budou) uvedeny, mají většinou společný základ. Zdroje českých lingvistů se v mnoha ohledech shodují. Existují ale malé odchylky respektive jiné pohledy na uvedený problém. Jedním takovým odlišným pohledem na tuto problematiku má A. Tionová (2000:438), která ke svému výkladu přidává ještě jednu alternativu a tou je étoffement bezpředložkového pádového spojení dvou substantiv. Autorka doplňuje, že o étoffement lze mluvit i v případě, kdy čeština (jakožto jazyk

flektivní) užije bezpředložkové pádové spojení dvou substantiv. Pokud se ovšem pozorněji zaměříme na rozbor těchto příkladů, uvědomíme si, že daná substantiva jsou dějovými jmény a příslušná kategoriální slovesa s nimi tvoří výplňkové konstrukce. Dále bude tento problém zmíněn v rámci kapitoly 4.

2.1.7.1. Genitiv

(1) *intričky jeho kolegů*

les intrigues montées par ses collègues

(2) *vliv odborných organizací*

l'influence qu'exercent les syndicats

(3) *zásady všeobecného odzbrojení*

les principes régissant la réduction générale des armements

2.1.7.2. Dativ

dopis mamince

la lettre envoyée à maman

2.1.7.3. Instrumentál

ratifikace dohod Národním shromážděním

la ratification des Accords opérée par l'Assemblée nationale

2.1.7.4. Tionová dále dodává, že slovesné étoffement umožňuje spojit plynule tři substantivní členy:

(1) *schůzky pana X s ministrem*

les rencontres que M. X. a eues avec le ministre

(2) *zájem veřejného mínění na brzkém zakončení konference*

l'intérêt porté par l'opinion publique à l'aboutissement rapide de la Conférence

2.2. Étoffement jiných slovních druhů

Následující dvě části budou věnovány dalším možným postupům, které nám autoři francouzských publikací představí. Jednotlivá zájmena a později i spojky a tázací příslovce budou ve francouzštině upřesněny a doplněny za pomoci substantiv spojených s determinantem nebo slovního spojení. Ovšem tyto případy se týkají zejména překladů probíhajících mezi angličtinou a francouzštinou, což nám dává určitou možnost srovnání s postupy používanými pouze v češtině.

2.2.1. Étoffement anglických ukazovacích zájmen

Jak autoři Vinay a Darbelnet (1958:112), tak i Chuquet a Paillard (1987:15-16) nám nabízejí další možnost výplňkových konstrukcí. V rámci těchto jiných postupů naplňují obsahem nikoli předložky, ale i jiné slovní druhy, v tomto případě zájmena. Všichni se shodují, že anglická zájmena (jako např. ukazovací zájmeno *this*) jsou ve francouzštině nahrazena determinantem a substantivem.

(1) *I needed an umbrella, preferably a collapsible one.*

Il me fallait un parapluie, de préférence un modèle pliant.

(2) *It was, perhaps, the only experience in my adult life which truly scared me, while at the same time it was impossible to find any reason for it.*

C'est peut-être la seule expérience de ma vie d'adulte qui m'ait vraiment fait peur, alors même que je n'arrivais pas à définir la raison de cette peur.

(3) *To achieve this...*

Pour atteindre cet objectif...

(4) *Perhaps the most serious longterm significance of Handsworth rioting is the sense of fatalism which has greeted it and the attempts to explain it. This was, of course, a feature of the responses to the 1981 urban riots, too.*

Il se peut qu'à long terme la conséquence la plus grave des émeutes de Handsworth, se soit le fatalisme avec lequel le public a reçu à la fois la nouvelle des émeutes et les tentives d'explication. Il est indéniable que ce sentiment était déjà présent dans les réactions aux émeutes de 1981.

(5) *This is your receipt.*

Reçu du client.

(6) *We'll land Sunday, and this will be mailed then.*

Nous débarquons dimanche et cette lettre partira ce jour-là.

(7) *But to the little ones at least, this was denied.*

Mais aux petites du moins cette douceur était refusée.

(8) *He insist that this must not happen.*

Il est absolvent opposé à la réalisation de ce projet.

(9) *This has radically changed the situation.*

Cette initiative (mesure) du président change la situation du tout au tout.

(10) *That happened in the span of a few months.*

Ce phénomène n'avait demandé que quelques mois.

(11) *This in itself presented a difficulty.*

Cette opération présentait en soi une difficulté.

(12) *This proved to be extremely resistant.*

Ce matériau s'est rélévé extrêmement résistant.

(13) *There is no future in the coutry if this is allowed to prevail.*

Avec un pareil état d'esprit, le pays est voué à la stagnation.

(14) *This probably explains why the British are not perhaps as adventuresome in book design as...*

Les considérations qui précèdent expliquent peut-être pourquoi les Anglais ne semblent pas avoir autant innové dans le domaine du livre que...

2.2.2. Étoffement spojek nebo tázacího příslovce

V posledních částech výkladu se autoři neshodují na tom, jaký slovní druh je z angličtiny překládán do francouzštiny pomocí výplňkové konstrukce. Autoři Vinay a Darbelnet (1958:113) tvrdí, že étoffement se v tomto případě týká spojek a ve francouzštině je spojka nahrazena slovním spojením. Naopak Chuquet a Paillard (1987:16) předkládají příklady, kdy se étoffement vztahuje na tázací příslovce, která jsou následně ve francouzštině přeložena pomocí podobných slovních spojení, jaké používají ve své publikace výše zmínění Vinay a Darbelnet (1958). Postupně se tedy podíváme na příklady uvedené těmito dvěma publikacemi.

2.2.2.1. Jak již bylo uvedeno, autoři Chuquet a Paillard (1987) uvádějí případ, kdy je v angličtině tázací příslovce nahrazeno slovním spojením ve francouzštině.

(1) *She muses on why she can't endure...*

Elle réfléchit aux raisons pour lesquelles elle ne peut supporter...

2.2.2.2. Naopak autoři Vinay a Darbelnet (1958) předkládají případy étouffement spojek.

2.2.2.2.1. Spojky v apozici

(1) *There were the first people after the Romans to make national roads as far back as XVIIIth century, when long-distance travel by carriage was often impossible in France.*

when : à une époque où

(2) *...and came onto the railway line where it ran beside a marsh.*

...pour arriver finalement à une ligne de chemin de fer à l'endroit où la voie longe un marais.

2.2.2.2.2. Spojky předcházející předložce

(1) *I came back to where I had heard the voice.*

Je revins à l'endroit où j'avais entendu la voix.

(2) *It has to do with why you did not come.*

Il s'agit des raisons de votre absence.

(3) *It depends on when you have to go.*

Cela dépend de la date de votre départ.

(4) *It boils down to whether you want to take that much trouble.*

Cela se ramène à la question de savoir si vous voulez vous donner toute cette peine.

(5) *This is a story of how a man rose to fame.*

C'est l'histoire de la façon dont un homme est devenu célèbre.

2.3. Závěry

Na závěr se pokusím o hodnocení těchto jednotlivých teorií a o srovnání, jakým způsobem se liší anglický a český pohled na výplňkové konstrukce. Hned v této druhé kapitole byla potvrzena teze Otomara Radiny (1958:139) a ostatních výše zmíněných lingvistů, že velmi příznačný rozdíl mezi francouzštinou a češtinou spočívá v tom, že francouzština s oblibou vyjadřuje vzájemné závislosti větných členů výslovně, kdežto češtině stačí vyjádření stručnější. Na vybraných příkladech jsme si mohli všimnout, že češtině i angličtině opravdu stačí pouze stručné vyjádření pomocí jediného slova, aniž by muselo být podpořeno jinými slovy pomocnými a došlo tak k zásadní změně smyslu výpovědi nebo její nesrozumitelnosti. Ovšem všude tam, kde čeština a angličtina použila stručné vyjádření, francouzština se musela přiklonit k obsáhlejší verzi, aby nebyl význam oné výpovědi nejasný, nejednoznačný či gramaticky nesprávný. Na škále těchto příkladů pocházejících ze studií několika autorů jsme si mohli ověřit i obecné tvrzení, že étoffement může způsobit při překladu jisté obtížnosti. Alena Tionová (2000:439) vysvětluje, že podobně jako jiné překladatelské postupy může být étoffement povinné nebo nepovinné, ovšem hranici není jednoduché stanovit a opomenutí povinného étoffement by mohlo zapříčinit nejasný smysl výpovědi. Autorka také opětovně upozorňuje na nebezpečí mechanického překladu, kdy bychom se měli vyvarovat přesnému přenosu jednotlivých jazykových struktur z jednoho jazyka do druhého. Poslední zmínka je věnována zásadnímu rozdílu českých a anglických

lingvistů v postoji k pojetí *étoffement*. Zatímco skupina českých lingvistů považuje *étoffement* za jazykový jev, který se přímo dotýká pouze předložek, angličtí lingvisté obohacují práce ještě o výplňkové konstrukce jiných slovních druhů, jako jsou spojky, zájmena či tázací příslovce. Na podobný výskyt výplňkových konstrukcí a jejich překladů poukazuje i Otomar Radina (1958), ale jelikož se jedná pouze o ojedinělý výskyt těchto konstrukcí a žádný jiný český autor na tuto skutečnost neupozorňuje, rozhodla jsem se ho do výzkumu nezařadit. Francouzská slovní spojení jsou v anglickém překladu přeložena pouze pomocí spojky, což by platilo i pro většinu českých překladů. V některých situacích by v češtině mohly být použity doslovné překlady, ovšem jedná se pouze o příklady objevující se zřídka, většinou se autor překladu přiklání k použití výpustky.

(1) *There were the first people after the Romans to make national roads as far back as XVIIIth century, when long-distance travel by carriage was often impossible in France.*

when : à une époque où

V dobách, kdy dálková doprava byla ve Francii mnohdy nemožná, tak zde lidé již v 18. století, jako první od dob Římanů, budovali národní síť komunikací.

(2) *I came back to where I had heard the voice.*

Je revins à l'endroit où j'avais entendu la voix

Vrátil jsem se na místo, kde (tam, kde) jsem slyšel ten hlas.

Nicméně jelikož se tato práce zaměřuje na češtinu a francouzštinu, v následujících kapitolách, které se budou zabývat zejména vlastním výzkumem, dám přednost pracím skupiny českých lingvistů. Z nich vyplynuly nejčastější předložky, které se v souvislosti s výplňkovými konstrukcemi objevují a používají. Jedná se o předložky *k, na, do, s, o, z, pro, proti, přes, v, mezi, po*, které budou v kapitole IV použity v rámci vlastního výzkumu.

3. Metodologie

V předešlých kapitolách bylo uvedeno, že dosud nebylo sepsáno velké množství prací, které by se podrobněji věnovaly tomuto problému. Pro účely diplomové práce jsem do použitých pramenů, jež by měly usnadnit pochopení výplňkových konstrukcí, zařadila jak práce českých autorů, tak těch francouzských či kanadských. Pro popsání a následovné zhodnocení jednotlivých publikací bylo nutné, aby jednotlivé práce byly analyzovány na základě společných rysů, které se u nich objevovaly a kterými bylo étoffement popsáno. Tímto způsobem byla nakonec vystavěna celá předešlá kapitola a došlo se k velmi zajímavým názorům, které nám budou při vlastním výzkumu nápomocny.

Pro již zmíněný vlastní výzkum byl zvolen kvalitativní přístup. Podle Hendla (2005:49) tento přístup vznikl mnohem později než přístup kvantitativní⁸ a dlouhou dobu byl považován za podřazený právě kvantitativnímu výzkumu. Hendl (2005:49-55) dále popisuje, že se kvalitativní výzkumník na začátku výzkumu rozhodne pro téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat i v průběhu celého výzkumu, během sběru a analýzy dat. Výzkumník vyhledává a analyzuje informace, které by mohly pomoci k vyřešení výzkumných otázek, přičemž pracuje metodou indukce⁹ a provádí jednotlivé závěry a sestavuje vlastní teorii.

V rámci kvalitativní metody byl pro získávání jednotlivých příkladů, na jejichž základě budou vystaveny obecné závěry, použit paralelní korpus Intercorp. Tento korpus je hlavní součástí stejnojmenného projektu, jehož cílem je vybudování rozsáhlého synchronního paralelního korpusu, který by pokryl co největší množství jazyků. V korpusu jsou obsaženy texty 23 různých jazyků (včetně češtiny), jejichž zdrojem jsou zejména manuálně zarovnané beletristické texty a publicistické články z webových stránek Project Syndicate (pouze české, anglické, francouzské, ruské,

⁸ *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace* (Hendl, J., 2005:46) definuje kvantitativní výzkum jako výzkum využívající výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování. Konstruované koncepty zjišťujeme pomocí měření, v dalším kroku získaná data analyzujeme statistickými metodami s cílem je explorovat, popisovat případně ověřovat pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných. Kvantitativní výzkum je spojován s hypoteticko-deduktivním modelem vědy.

⁹ Dle Hendla (2005:36) indukce vychází z poznatku, že z pravidelnosti zkoumaných událostí odvozujeme obecné pravidlo o určité pravidelnosti platné pro další události na jiném místě nebo v jiném čase. Indukce se využívá k převedení pravidelností v datovém materiálu do obecného pravidla.

španělské a německé texty z let 2000-2008). Každý cizojazyčný text má pak k dispozici český překlad.¹⁰ V případě francouzských výplňkových konstrukcí bude použit česko-francouzský paralelní korpus, který nám při výběru nabídne 22 různých publikací. Nabídnuté texty jsou jak původu francouzského, tak původu českého. To znamená, že by bylo zajímavé hledat daný jev jak ve všech těchto publikacích, tak i pouze v originálních francouzských textech, protože dle definic můžeme *étoffement* považovat za postup používaný při překladu z francouzštiny do češtiny. Pokud bude nutno porovnat výsledky z česko-francouzského paralelního korpusu a výsledky korpusu anglicko-francouzského, Intercorp nabízí pouze dva prameny, z čehož jedním z textů je Kunderův Žert, což komplikuje otázku reprezentativnosti korpusu a tudíž se nemusejí dosažené výsledky zdát obecně platné.

Vlastní výzkum je pojat následujícím způsobem: aby byl výzkum co nejeefektivnější, bylo třeba se nejprve rozhodnout, jaký z dvou jazyků bude pro vyhledávání příkladů tím výchozím. Po úvaze, kdy byla zhodnocena zejména rychlost a snadnost dosažení jednotlivých výsledků, jsem se rozhodla, že výchozím jazykem pro výzkum bude čeština, popř. angličtina. Bohužel se nepodařilo najít takový vzorec, který by mohl po zadání do korpusu upřesnit hledaný jev (s výjimkou *étoffement* anglických spojek), tudíž jsem se nakonec přiklonila k delší a pracnější variantě, kdy byly do korpusu zadávány jednotlivé předložky. Ty byly vybírány na základě příkladů, které byly uvedeny v předešlé kapitole. Jedná se o nejfrekventovanější předložky vyskytující se v souvislosti s tímto problémem, a to předložky *k, na, do, s, o, z, pro, proti, přes, v, mezi, po*. V rámci každé zadané předložky do systému Intercorp se konečný počet vyhledaných výsledků pohyboval v řádech desetitisíců, což byl rozhodující faktor pro redukci položek, už jen z toho důvodu, že pro náš výzkum není směrodatný vysoký počet příkladů, nýbrž jejich následná analýza. U každé předložky byl tedy počet výsledků snížen na 500 tak, aby následný rozbor těchto výsledků byl zjednodušen, ale aby se zároveň docílilo reprezentativnosti jednotlivých textů. Hlavním kritériem při redukování počtu jednotlivých výsledků byl výběr těch, které obsazovaly 500 prvních míst. Tímto postupem bylo docíleno toho, že každá předložka měla nastavené stejné výchozí podmínky, které přispívají k reprezentativnosti, než by tomu bylo například u náhodného výběru, kde by mohly být vybírány příklady pouze s *étoffement*, aniž by tento výběr věrohodně odrážel rozložení tohoto jevu v Intercorpu. Následujícím

¹⁰ *Korpus Intercorp*, Dostupný z WWW: <<http://korpus.cz>>

postupem bylo roztržení příkladů na základě jejich společných a charakteristických znaků do jednotlivých skupin. V tomto případě byly pomocným faktorem příklady a jejich rozskupení uvedené českými a francouzskými lingvisty v předešlé kapitole. Toto roztržení a zařazení jednotlivých výsledků do pomyslných kategorií bylo odrazovým můstkem pro následné vyvozování obecných závěrů, které se nacházejí na konci každé části práce.

4. Vlastní výzkum

Jak již bylo několikrát uvedeno, hlavní náplní této práce bude, na základě analýzy různých příkladů, vytvoření vlastní hypotézy, která by osvětlila problém francouzských výplňkových konstrukcí. V předešlých kapitolách byly prezentovány jednotlivé pohledy francouzských a českých lingvistů a právě rozbor jejich prací bude opěrným bodem pro náš výzkum.

4.1. Étoffement předložek za pomoci substantiv

Pro výzkum bylo dohromady použito 12 českých předložek, které byly postupně zadávány do korpusu. Jelikož celkový počet výsledků každé z těchto předložek se pohyboval v řádech desítek, byl tento konečný počet snížen na 500, takže dohromady bylo pro výzkum použito 6000 výsledků. Po roztřídění dle příslušných kategorií a po provedení podrobné analýzy zbylo 92 příkladů, které reprezentují étoffement předložek za pomoci substantiv. Na základě některých společných znaků a opakujících se jevů vznikly skupiny příkladů obsahující francouzské výplňkové konstrukce předložek vytvořené pomocí stejných substantiv. Samozřejmě se také objevila substantiva, která nemohla být zařazena do jednotlivých skupin, protože tvořila pouze ojedinělé případy. Nutno podotknout, že příklady, které byly uvedeny v předešlé druhé kapitole, se v korpusu objevily pouze zřídka. Naopak byla hojná přítomnost naprosto jiných a nám dosud neznámých substantiv. Začneme tedy s příklady, které se shodují s těmi, jež byly prezentovány ve druhé kapitole.

Substantiva, jež jsou základem pro francouzské výplňkové konstrukce, které byly již výše zmíněny, jsou následující:

- (1) *Jedna taková trasa, která je pokládána za významnou, vede z Evropy (Španělsko) přes Singapur nebo Dubaj, dále přes Indii do Nepálu či Bangladéše a odtud zpět na indický trh.*

L' une de ces voies, supposée considérable, part de l' Europe (Espagne) et traverse Singapour ou Dubai en passant par l' Inde à destination du Népal ou du Bangladesh, pour revenir sur le marché en Inde.

- (2) *Nejlepší myslitelná dohoda mezi USA a Mexikem či nejlepší představitelná imigrační reforma USA nepotlačí příliv migrantů bez dokladů z Mexika a Jižní Ameriky přes noc.*

Ni le meilleur accord possible entre les USA et le Mexique, ni la meilleure réforme imaginable de l' immigration aux USA ne parviendront à stopper d' un coup le flot d' immigrés clandestins en provenance du Mexique et d' Amérique du Sud.

- (3) *Z kapsy vydoloval protivný kousek papíru, který byl navíc tak zmuchlaný, že ho jen velice obtížně dešifroval. <http://net.indra.com/~shredder/restore/index.html>.*

Du fond de sa poche il exhuma un méchant bout de papier, si froissé qu' il le déchiffra à grand-peine. <http://net.indra.com/~shredder/restore/index.html>.

- (4) *Veškerá jeho filozofie existence, alespoň ta, kterou se řídilo jeho chování v každodenním životě, v podstatě vyplývala z tohoto laskavého hesla, zastírajícího vyznání víry, včetně tónu, jakým se vyjadřuje.*

Toute sa philosophie de l' existence, du moins celle qui gouvernait son attitude dans la vie quotidienne, découlait au fond de cette douce devise dissimulant une profession de foi jusque dans sa ponctuation.

- (5) *V obou případech se jednalo o druh sebevraždy, ale žádný jiný způsob, jak uniknout absolutnímu zlu, jsem neviděl.*

Dans un cas comme dans l' autre, c' était une forme de mort volontaire, mais je ne voyais guère d' autre moyen de me débarrasser de cette hantise du Mal absolu.

Velmi časté konstrukce, jež se objevovaly ve výzkumné části, byla slovní spojení *à destination de* a *en provenance de* (příklad 1 a 2). Tato dvě slovní spojení stojí v opozici. Zatímco spojení *à destination de* *Le Petit Robert* definuje jako „*lieu où l'on doit*

se rendre, lieu où une chose est adressée → but, direction“, *en provenance de* je definováno opačným způsobem „*endroit d'où vient ou provient (qqch.)*“. Tuto opozici dokazuje i český překlad, kdy slovní spojení *à destination de* je přeloženo předložkou *do*, zatímco spojení *en provenance de* předložkou *z*, které i v češtině označují opačný význam. V příkladu č. 5 sice není výplňková konstrukce, ale pokud by se použil jiný překlad, mohlo by se každopádně mluvit o *étouffement*. A to z takového důvodu, že slovní spojení „*une forme de*“ vyjadřující právě francouzskou výplňkovou konstrukci bylo nabídnuto již ve vzorových příkladech druhé kapitoly. Nový překlad by mohl znít takto:

V obou případech se jednalo o sebevraždu, ale žádný jiný způsob, jak uniknout absolutnímu zlu, jsem neviděl.

Dans un cas comme dans l' autre, c' était une forme de mort volontaire, mais je ne voyais guère d' autre moyen de me débarrasser de cette hantise du Mal absolu.

Následující řádky budou věnovány příkladům *étouffement* předložek, které obsahují substantiva, jež doposud nebyla zmíněna. Nejprve budou uvedeny případy, které se v korpusu objevovaly nejčastěji a naposled budou představeny zajímavé příklady, jejichž výskyt v korpusu byl sice ojedinělý, ale přesto by nás mohly zajímat. Velmi často se v korpusu objevovaly příklady substantiv, jež ve spojení s předložkou tvoří předložková sousloví. Šabršula (1986:126) ve *Vědecké mluvnici francouzštiny* říká, že komplexní předložková sousloví jsou tvořena složkou lexématickou (předložkovou nebo nepředložkovou vazbou jiného slovního druhu, substantiva, adjektiva, adverbia, jiné předložky) a anteponovaným nebo postponovaným fonémem, jímž bývají nejabstraktnější předložky *de* a *à*.¹¹ *Le Trésor de la Langue Française*¹² říká, že předložkové sousloví je „*groupe de mots jouant le rôle d'une préposition: près de, vis-à-vis de, à l'égard de, de façon à.*“ Dále cituje obšírnější definici pocházející z *Systématique de la langue française* (G.MOIGNET, 1981, § 387), kdy je předložkové

¹¹ Šabršula dále předkládá výčet komplexních předložkových sousloví: *à côté de, à cause de, autour de, au-dessus de, afin de, à travers, à force de, au-dessous de, au devant de, au liue de, au milieu de, après de, au travers de, de peur de, en dépit de, en face de, faute de, grâce de, hors de, jusqu'à, loin de, près de, quant à, vis-à-vis de* atd.

¹² *Le Trésor de la Langue Française*, Dostupný z WWW: <[http:// atilf.atilf.fr/tlf.htm](http://atilf.atilf.fr/tlf.htm) >

sousloví popsáno tímto způsobem: „*Si le substantif médian s'associe étroitement aux deux prépositions auxquelles il sert de support au point de constituer avec elles un ensemble sémantique lexicalisé, perçu non analytiquement, mais comme un tout, on obtient la locution prépositive.*“ Český národní korpus taktéž nabídl několik výsledků, kde figurují následující předložková sousloví: *en dépit de, en raison de, à cause de, au milieu de a à côté de.*

Nejhojnější výskyt v korpusu mělo slovní spojení tvořené substantivem *un dépit*. Dle výkladového slovníku *Larousse* (2004:228) je význam tohoto substantiva definován jako „*chagrin mêlé de ressentiment dû à une déception*“. Pokud se toto podstatné jméno spojí s předložkou *en* a *de*, vytvoří předložkové spojení *en dépit de*, které je právě v češtině překládáno jako předložka *přes* nebo *proti*, dokonce může být přeloženo slovem *navzdory*. Bohužel korpus nám nenabídl jinou variantu, než překlad s použitím předložky *přes*. Internetový slovník *Le Petit Robert*¹³ ještě přidává definici, kde vysvětluje sousloví *en dépit de* jako „*sans tenir compte de → malgré, nonobstant*“.

(1) *Írán ani Irák přes všechny řečnické výlevy nevyhlásí vůči USA faktické embargo.*

En dépit de l' opinion publique, ni l' Iraq ni l' Iran ne mettront réellement en place un embargo pétrolier contre les US.

(2) *I přes zmíněné handicapy se téměř vše, nač Clintonův ekonomický tým sáhl, proměnilo ve zlato.*

En dépit de ses handicaps, quasiment tout ce que l' équipe de politique économique de Clinton a touché s' est changé en or.

(3) *I přes zběsilou propagační kampaň představitelů režimu se hlasování zúčastnila pouze polovina všech oprávněných voličů.*

En dépit d' une campagne frénétique de relations publiques par les responsables du régime, seule la moitié des électeurs a participé au vote.

(4) *Takže zatímco ekonomické důvody pro větší soukromé i státní investice do vzdělání jsou silnější než kdy předtím, většina lidí našetřit na vzdělání nedokáže*

¹³ *Le Petit Robert*, Dostupný z WWW: :<<http://lerobert.demarque.com/en/us/dictionnaire-en-ligne>>

a vzdělání – přes všechno, co vykládají politici - není onou federální prioritou, již by rozhodně mělo být.

Ainsi, alors que la logique économique pour un investissement public et privé plus important en matière d'éducation est plus forte que jamais, la plupart des gens ne peuvent épargner assez pour la mettre en oeuvre, et l'éducation, en dépit de tous les discours politiques, ne reçoit pas l'attention fédérale dont elle devrait bénéficier.

- (5) *Jde prostě o výraz vděčnosti k USA za jejich pomoc při svržení komunismu a nověji za vytrvalost v úsilí o rozšíření NATO – i přes námitky Ruska - v době, kdy EU chodila kolem vlastního rozšíření jako kolem horké kaše.*

Ce n'est que l'expression d'une certaine gratitude envers les États-Unis pour leur intervention contre le communisme et, plus récemment, pour avoir poussé l'OTAN à s'élargir, en dépit des objections de la Russie, au moment où l'Union Européenne traînait désespérément les pieds vis-à-vis de son propre élargissement.

- (6) *Evropská unie se přes veškeré řeči nikterak nepřiblížila vytvoření společné bezpečnostní politiky.*

L'Union Européenne, en dépit de ses discours, n'est toujours pas prête à développer une politique de défense commune.

Jak je vidno, slovní spojení *en dépit de* se vyskytuje buď na začátku věty, nebo ve formě vsuvky vložené uprostřed věty. I český překlad dodržuje tento způsob, až na výjimku věty (1), kde se předložka *pres* objevuje až po podmětu *Írán ani Irák*. Samozřejmě tato věta by mohla být přetransformována tak, že by začínala také předložkou a zněla by následovně „*I přes všechny řečnické výlevy Írán ani Irák nevyhlásí vůči USA faktické embargo.*“ Dále si můžeme povšimnout, že pokud se v češtině předložka *pres* objevuje na začátku věty, je v těchto výpovědích majících odporující charakter doplněna spojkou *i*.

Další zajímavé příklady předložkových sousloví se týkají substantiv *une cause*¹⁴ a *une raison*¹⁵, která jsou podle *Larousse* (2004:126,670) definována podobným způsobem. Jak si můžeme všimnout, obě substantiva mají podobný význam a také v následujících příkladech jsou použita v rámci *étoffement* předložek tak, aby nesla právě ty podobné významy. Navíc obě substantiva jsou přeložena stejnou předložkou *pro*. Pokud jsou tato substantiva spojena s předložkami, tvoří sousloví *à cause de* a *en raison de*. Le Petit Robert vysvětluje *à cause de* pomocí slovních spojení „*par l'action, par l'influence de*“ a *en raison de* vykládá pomocí přechodníku přítomnému „*en tenant compte de*“.

(1) *A tak jsem mu namluvil, že mě ze školy vyhodili pro nevalný prospěch.*

Alors, je lui racontai que j' avais dû quitter l' école en raison de mes notes médiocres.

(2) *Jako asistent zastal jsem se několika posluchačů, protože měli být pro politické smýšlení svých rodičů vyloučení z fakulty.*

En tant qu' assistant, j' avais pris la défense de plusieurs étudiants menacés d' exclusion de la faculté à cause des idées politiques de leurs parents.

(3) *K románům, jež na mě silně zapůsobily v plném víru pubertálních trýzní, patří Zolova Nana, kterou jsem měl rád ani ne tak pro její zkaženost, zaprášené dekorace, budoárovou zatuchlost, mýdlovou vůni toaletní vody, jako spíš kvůli příběhu mladého Georgese Hugona, ...*

Entre autres romans qui me touchèrent au vif, en plein tourment de puberté, figure la Nana de Zola, que j' aimais non pas tant en raison de son côté pourri, poussière de décors, vieux relents de boudoir, eaux savonneuses de toilette, qu' à cause de l' épisode du jeune Georges Hugon, ...

(4) *Jednoho krásného dne jsem se u známých, k nimž jsem oběma choval obdiv (k ní pro její mimořádnou jemnost, k němu, protože jsem ho považoval za vzor*

¹⁴ *Expression de la raison ou du motif l'action.*

¹⁵ *Ce qui explique un acte, un fait; motif, argument.*

cestovatele), setkal s hezkou venkovskou plavovláskou; byla ve smutku, protože jí zemřelo děcko, a já se na místě rozhodl ji unést.

Rencontrant un beau jour chez un couple que j' admirais (elle, à cause de son extraordinaire douceur, lui, parce qu' il me semblait le type achevé du voyageur) une petite provinciale blonde, en deuil d' un enfant qu' elle venait de perdre, je décidai séance tenante de l' enlever.

Řadu étoffement předložek za pomoci substantiv, která ve spojení s předložkou tvoří předložková sousloví, doplňuje slovní spojení *au milieu de*, které v češtině nahrazuje předložku *mezi* nebo *do*. Le Petit Robert předložkové spojení vykládá jako „à égale distance du début et de la fin de“ a přidává, že pokud se toto sousloví objevuje při určení místa a následuje-li substantivum v singuláru, nese význam předložky *dans*, a pokud substantivum v plurálu, *parmi*.

(1) *Vjeli jsme kolem staré celnice na asfaltku a mířili jsme k nové celnici, stojící mezi rozkvetlými třešněma.*

Après la route était asphaltée . Nous nous dirigeons vers la nouvelle douane qui se dressait au milieu des cerisiers en fleur.

(2) *Lexa zakvílel ve velikých výškách na klarinet, Venca začal sestupovat basovou figurou do explodujících trombónových hloubek, já jsem si pohrával s kudrlinkama ve střední poloze a mezi námi všemi se protahoval Benno se svým drsným, prostým, zalykavým tónem jako z nebe.*

Lexa gémit dans les notes hautes de la clarinette. Venca, au trombone, descendit par une figure de basse jusque dans les profondeurs explosives de l' instrument. Moi, je faisais des bouclettes en position médiane et au milieu de nous tous, Benno se répandait en tons durs, rudes, comme des sanglots venus du ciel.

(3) *Mezi stromy bylo vidět jenom kus hradby se střílnama, několik oken a věž.*

Au milieu des arbres, on n'apercevait qu'un morceau du rempart avec les tours à gauche, quelques fenêtres, et la cour.

(4) *Když byla jednou sama doma, vytáhla zrcadlo z šatníku a přenesla ho do salonu.*

Alors qu'elle était seule chez elle, elle sortit la psyché de la penderie et la transporta au milieu du salon.

S dalším substantivem, které tvoří výplňkové konstrukce, jsme se setkali v rámci prací francouzských lingvistů, přesněji ve *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J.P., Darbelnet, J., 1958). Zde se mluvilo o étouffement spojek předcházejících předložce a autoři uvedli tento příklad:

It boils down to whether you want to take that much trouble.

Cela se ramène à la question de savoir si vous voulez vous donner toute cette peine.

V rámci Intercorpu se slovní spojení *la question de* objevilo pouze v následující větě, která sice nevykazuje rysy étouffement, nicméně její analýza je zajímavá:

Tentokrát bylo jasné, že ten, kdo mu volá, neprosí o expertizu ve věcech nadýmání. Cette fois, il était clair que son correspondant ne sollicitait pas son expertise sur des questions de flatulence.

U tohoto příkladu by se mohlo zdát, že se jedná o přítomnost nepovinného étouffement. V tomto případě totiž étouffement není použito a neznamena to, že by smysl výpovědi byl pozměněn nebo byl snad nějak narušován, zde je to právě naopak. Samozřejmě v případě nepovinných výplňkových konstrukcí volíme mezi dvěma možnostmi, použít či nepoužít étouffement, a obě možnosti jsou správné. V tomto

případě autor nevolí *étoffement*, aby předešel opakování předložky *o* a věta nepůsobila „krkolomně“, což nám dokazuje, že se o nepovinné *étoffement* nejedná, ale tato věta v češtině vyžaduje použití slovního spojení. Pokud bychom *étoffement* použili a větu nepozměnili, věta by zněla takto:

Tentokrát bylo jasné, že ten, kdo mu volá, neprosí o expertizu o nadýmání.

Cette fois, il était clair que son correspondant ne sollicitait pas son expertise sur des questions de flatulence.

Jak již bylo řečeno, nejprve byly prezentovány příklady, které se v korpusu vyskytovaly vícekrát a nyní budou uvedeny případy *étoffement* předložek za pomoci substantiva, které se v korpusu objevily jednou, maximálně dvakrát. Případné komentáře k příkladům budou následovat hned po jejich výčtu.

(1) *At' už ji složil kdokoli, přes všechnu tu potupu přežíval, což svědčilo o jeho odolnosti poté, co vydržel takový nápor ve výtazích a supermarketech.*

Quel qu' il fût, le compositeur survivait malgré tout à cet outrage, ce qui témoignait de sa capacité de résistance, lui qui avait déjà dû subir tant d'assauts dans les ascenseurs et les supermarchés.

(2) *Z té zkoušky, při níž pociťoval víc bolesti než nostalgie, vyšel s přesvědčením, že jeho skuteční nepřátelé jsou v něm.*

À l' issue de cette épreuve, car l' exercice était moins nostalgique que douloureux, il émergea avec la conviction que ses vrais ennemis étaient en lui.

(3) *Vtom se na plátně objevily různé pohledy na byt Forcevilleových během něčeho, co silně připomínalo recepci, všechno bylo snímané shora, at' už se jednalo o předsíň, chodby, nebo salony s výjimkou jídelny, která se filmovala přímo z koberce.*

Alors apparurent sur l' écran différentes vues de l' appartement des Forceville pendant ce qui ressemblait fort à une réception, toutes prises en plongée, qu' il s' agisse du vestibule, des couloirs ou des salons, à l' exception de la salle à manger filmée au ras de la moquette.

- (4) *Násilné střety mezi nescetnými národnostními a náboženskými skupinami pokračují.*

De violents conflits au sein des myriades de groupuscules ethniques et religieux d' Indonésie continuent.

- (5) *„Stejně musí být příšerně složité, když někdo staví svůj život na lži.“
Poznamenala s nádechem obdivu.*

«Cela doit être affreusement compliqué d' organiser sa vie autour d' un mensonge, dit-elle avec une pointe d' admiration.

- (6) *"Má rakev, jaká má být, dost vysokou a širokou, co, Mili, aby sis lehl k němu.
«Il a un cercueil comme il faut, suffisamment profond et large. Et si tu t' allongais à côté de lui, Mili*

Příkladům 1 až 5 se nebudeme podrobněji věnovat, protože jsou to typické případy, kdy je použito étoffement. Ovšem substantiva, která se zde objevila, jsou zajímavá z toho pohledu, že nejspíše nebývají nejběžnější a nejčastěji používané, což nám dokazují i příklady českých, kanadských a francouzských lingvistů uvedené v kapitole 2, kde se tato substantiva ani u jednoho z autorů neobjevila.

Podrobněji se podíváme na poslední příklad uzavírající tuto sérii předložkových sousloví, ve kterém se objevuje slovní spojení *à côté de*, které bývá většinou v češtině překládáno pomocí slova *vedle*. *Le Petit Robert* pro vysvětlení uvádí synonymní příklady *auprès (de)*, *contre*, *près (de)*. V tomto případě je zmíněné slovní spojení přeloženo předložkou *k*. U následujícího příkladu si můžeme názorně ukázat, že je možné použít i překlad pomocí slova *vedle*, aniž by se smysl výpovědi jakkoliv změnil.

"Má rakev, jaká má být, dost vysokou a širokou, co, Mili, aby sis lehl vedle něj?"

«Il a un cercueil comme il faut, suffisamment profond et large. Et si tu t' allongerais à côté de lui, Mili?»

Na závěr budou analyzovány dva příklady, u nichž se sice rysy *étoffement* neobjevují, nisméně podrobnější rozbor je zajímavý:

(1) „Stejně musí být příšerně složité, když někdo staví svůj život na lži.“
Poznamenala s nádechem obdivu.

«Cela doit être affreusement compliqué d' organiser sa vie autour d' un mensonge, dit-elle avec une pointe d' admiration.

(2) „ No, krvácením, když... víte, co tím myslím, " zabrebtal Rémi s náznakem ostychu.

Euh, des saignements au moment de... Vous voyez ce que je veux dire, bredouilla Rémi avec une pointe de gêne.

První příklad byl již uveden a zde je možno vidět *étoffement* české předložky *na*, které je ale ve francouzštině vyplněno pomocí příslovce *autour*. Ovšem předložka *s* je v obou příkladech v doplnění substantiv *náznak* a *nádech* ve francouzštině nahrazena souslovím *une pointe de*. To znamená, že o *étoffement* zde nemůže být řeč. Může být namítnuto, že i v tomto případě se může jednat o *étoffement* a česká substantiva *náznak* a *nádech* mohou být vypuštěna a může zde zůstat pouze předložka *s*. Dle mého názoru by vypuštění obou substantiv změnilo smysl výpovědi, protože právě jejich použití naznačuje jisté odstupňování. Z takto přeložených vět je totiž jasné, že v případě věty 1 je daný fakt konstatován s jistou dávkou obdivu, avšak pokud bychom vypustili substantivum, fakt je vysloven s naprostým obdivem, což dle mého úsudku není to samé a je třeba toto odlišení a odstupnění dodržet. To samé platí v případě druhé věty, jejíž dle mě nesprávný překlad zde bude demonstrován:

„ No, krvácením, když... víte, co tím myslím, " zabrebtal Rémi s ostychem.

Euh, des saignements au moment de... Vous voyez ce que je veux dire, bredouilla Rémi avec une pointe de gêne.

4.1.1 Závěry

Tímto posledním výčtem a rozbořem příkladů bych uzavřela celou tuto podkapitolu, jejíž hlavním bodem bylo étoffement předložek za pomoci substantiv. Bylo dokázáno, že tvoření výplňkových konstrukcí pomocí substantiv není ojedinělý postup, jak překládat české předložky. Zajímavý byl výskyt neobvyklých substantiv, která nám byla dosud neznámá, i přestože ve druhé kapitole této práce byl podán ucelený výklad, který byl vypracován několika českými, kanadskými i francouzskými lingvisty, zabývajícími se étoffement a prezentujícími tento daný postup na jednotlivých příkladech. Dalším zajímavým výsledkem bylo zjištění, že v některých příkladech je nutné v češtině předložku rozvinout, protože pouze její výskyt by byl nežádoucí a docházelo by ke změně významu výpovědi. V těchto situacích je třeba se přiklonit k použití rozvinutí předložky (s *nádechem obdivu* - avec une pointe d' *admiration*, s *náznakem ostychu* - avec une pointe de *gêne*), protože samotné étoffement (s *ostychem* - avec une pointe de *gêne*) by bylo nepostačující. Použití samotné české předložky by sice nebylo gramaticky nesprávné, ovšem význam překládané věty by nemusel být přesný. Avšak ještě před tím, než se uchýlíme k tomuto závěru, že by se mohlo jednat o nepovinnou výplňkovou konstrukci, kdy jsou dvě možnosti překladu věty (s použitím nebo bez použití výplňkových konstrukcí), je třeba si tento závěr ověřit na základě důkladné analýzy dané věty a také si uvědomit, zda by použití étoffement mělo zásadní vliv na význam výpovědi. Dalším zajímavým postřehem byla přítomnost předložkových spojení, která tvoří některá substantiva, pokud jsou doplněna určitými předložkami. Z velkého množství předložkových spojení, která byla prezentována Janem Šabršulou (1986), bylo možné v rámci tohoto výkladu analyzovat pět z nich (*en dépit de, à cause de, en raison de, au milieu de, à côté de*), což je velmi příznivá bilance. Existence předložkových spojení, která jsou tvořena pomocí některých substantiv a účastní se výplňkových konstrukcí, byla ukázána v kapitole 2 a v rámci této kapitoly se nám jejich

výskyt podařilo dokázat. Mimo výskytu předložkových spojení byla též dokázána jejich účast na vytváření francouzských výplňkových konstrukcí, jež jsou v češtině překládána pouze předložkou. Shrňeme-li toto všechno, je zřejmé, že francouzské výplňkové konstrukce upřesňují substantivum, jež je předchází/následuje. V češtině postačuje použití jednoduché předložky pro vyjádření určité vztahu (např. předložky, které určují místní okolnosti děje), naopak francouzská předložka vyžaduje doplnění, aby mohla být v rámci sousloví naplněna významem a vypovídající. Na závěr bude prezentována tabulka, kde jsou všechny francouzské výplňkové konstrukce sestaveny v jakýsi přehled a doplněny českým překladem a „celkovým“ výskytem v InterCorpu (nejde o celkový výskyt v InterCorpu, nýbrž o výskyt, který byl sestaven na základě pravidel, která byla na začátku této kapitoly stanovena.).

francouzská výplňková konstrukce	česká předložka	výskyt
en dépit de	přes/i přes	17
en raison de	pro	15
à cause de	pro	13
à destination de	do	10
en provenance de	z	10
du fond de	z	9
au milieu de	mezi	9
au sein de	mezi	2
autour de	na	2
à côté de	k/vedle	2
une capacité de	o	1
au ras de	z	1
à l'issue de	z	1

4.2. Étoffement předložek za pomoci infinitivu

Infinitiv je jedním z nejpoužívanějších postupů při tvorbě výplňkových konstrukcí ve francouzštině. Stejně jako při vyhledávání substantiv, i v tomto případě byly do korpusu zadávány jednotlivé české předložky, jejichž francouzské ekvivalenty byly následně dle společných znaků roztřízeny. Z celkového počtu výsledků (6000), které

byly do výzkumu zařazeny, výskyt infinitivů tvořících výplňkové konstrukce v Intercorpu dosahoval 148 položek (v rámci našich výše zmíněných kritérií a pravidel vyhledávání), což je téměř o polovinu více než tomu bylo v případě *étoffement* tvořeného za pomoci substantiv. Výsledky, které byly vyhledány korpusem, jsou rozmanité. Nejprve začneme s těmi, které tvořily sice ojedinělé příklady. Dále přejdeme na výsledky, jež také bez námitek vyjadřují *étoffement* a jejichž výskyt v rámci Intercorpu byl opakovaný. Na závěr této části přejdeme na slovesa, která se dají podrobněji definovat dle funkcí, které zastávají ve větě.

4.2.1. Ojedinělý výskyt sloves

Nejprve se podíváme na příklady sloves v infinitivu, která se ve výsledcích vyskytla pouze jedinkrát. Jelikož nám omezený rozsah práce nedovoluje uvést všechny příklady, budeme se muset spokojit jen s některými s tím, že ostatní slovesa budou alespoň pro zajímavost uvedena. Slovesa, která bohužel nebudou zmíněna ve svém plném kontextu, jsou *voir*¹⁶, *passer*¹⁷, *satisfaire*¹⁸, *figurer*¹⁹, *redresser*²⁰, *attraper*²¹, *subir*²².

(1) *Dokonalá archetypální dekorace velkoburžoazního vkusu, přispívající k nejúctyhodnější reprezentaci hlavní postavy.*

Tout un décor archétypal du grand goût bourgeois, qui concourait à offrir la plus respectable représentation de son personnage principal.

(2) *Poprvé to bylo tak: bloumali jsme řídkým hájkem a Lucie se najednou shýbla pro nějaký kvíteček (budiž mi odpuštěno, že neznám jeho jméno: měl drobné fialové okvěti a tenký stonek) a podala mi ho.*

¹⁶ vešli do přípravny k rakvím - ils entrèrent dans la salle de préparation pour voir les cercueils

¹⁷ Udivující do té míry nevidět sny - étonnant de passer à ce point à côté des rêves

¹⁸ zneužil vlastní svatby pro své národopisné vášně - il profita de ses propres noces pour satisfaire ses passions ethnographiques

¹⁹ nezpůsobilými pro normální corridu - impropres à figurer en corrida formelle

²⁰ přesvědčivý politický lék proti německým ekonomickým problémům - un remède convaincant pour redresser l'économie

²¹ shýbla se pro láhev - elle s'inclina pour attraper la bouteille

²² připravil se na výtku hlídače - il s'apprêta à subir une remontrance du gardien

Voici comment c' était venu: nous flânions dans un boqueteau clairsemé, Lucie tout à coup se pencha pour cueillir une fleurette qu' elle me tendit.

- (3) *I nový velitel chtěl použít Čeňkových služeb, předvolal si ho a požádal, aby něco namaloval pro místnost, kde se pořádaly hodiny politické výchovy.*

Le nouveau commandant d' unité, ayant à son tour résolu de recourir aux services de Cenek, l' avait fait appeler afin de lui demander de peindre quelque chose pour agrémenter la salle réservée aux cours d' éducation politique.

- (4) *Zeptala se mě, jestli jsem se nezapomněl po cestě ze školy stavit v prádelně pro prádlo.*

Elle me demanda si, en rentrant de l' école, je n' avais pas oublié de passer à la laverie, retirer le linge.

- (5) *Nezapomenu, jak mě ponížilo, když jsem šel jednou do kabinetu paní Riquierové (nebo Riquetové?) pro svůj sešit s úlohami a ona mi k němu přidala své ironické poznámky.*

Je me souviens de l' humiliation de me rendre au bureau de Mme Riquier (ou Riquet?) pour recevoir mes copies avec ses commentaires ironiques.

- (6) *Hudba se zrychluje až k nesnesitelnosti.*

La musique s' accélère jusqu' à en devenir insoutenable.

- (7) *"Musím k té tabulce u vchodu, " řekl si a dotáhl nohu k tabulce u vchodu, dotkl se brýlí, a aniž napřímil trup, jal se číst.*

«Je dois me mettre à côté du tableau à l' entrée», pensa-t-il, et il traîna la jambe jusqu' au tableau à l' entrée. Il porta la main à ses lunettes et, sans redresser le buste, il déchiffra l' affichette.

Při důkladné analýze patého příkladu je zřejmé, že vedle étoffement (pro svůj sešit – pour recevoir mes copies) se zde objevuje i jiná konstrukce, od které není možno odhlédnout. Jedná se o postup, kdy je výplňková konstrukce použita v češtině, zatímco francouzština použije krátké slovní spojení. V této větě je francouzské slovní spojení

avec ses commentaires ironiques v češtině nahrazeno celou větou *a ona mi k němu přidala své ironické poznámky*. Na tuto možnost překladu bylo poukázáno již v první kapitole práce, kde bylo předloženo několik dalších ilustračních příkladů.

4.2.2. Opakovaný výskyt sloves

Nyní se podíváme na slovesa, která měla v korpusu opakovaný výskyt nebo byla ve druhé kapitole této práce uvedena jako ukázkové příklady. Jedná se o slovesa *lutter*, *parler*, *prendre* a *chercher*. Sloveso *lutter* je překládáno předložkou *proti* a pokud se v korpusu vyskytlo, vždy se jednalo o text, který informoval o určitých politických událostech. V obou případech, které budou uvedeny, je vždy sloveso *lutter* doplněno předložkami *pour*, jež slovesu předchází, a *contre*. Pokud bychom se chtěli vyhnout použití *étouffement*, bylo by možné v češtině použít slovní spojení „(pro) boj proti“, aniž by toto užití nějak změnilo smysl výpovědi. Zde se dle mého názoru jedná o *étouffement* nepovinné, kdy máme možnost výběru.

(1) *Měli by veřejně pochválit prezidentův státnický výkon za to, že dal světu nejučinnější nástroj proti šíření zbraní hromadného ničení, a za omezení vlivu Iráku na Středním východě a oslabení Saddámovy režimu.*

Ils devraient reconnaître publiquement la stature politique du président Bush, acquise tant pour avoir donné à la planète le moyen le plus efficace pour lutter contre la prolifération des armes de destruction massive que pour avoir diminué l'influence irakienne au Moyen-Orient et affaibli le régime de Saddam.

(2) *Ale vládní úředníci stále jen omílají politickou správnost navrhovaných zákonů proti rozvracečům.*

Mais les responsables gouvernementaux se contentent de réitérer le mérite politique des lois proposées pour lutter contre la subversion.

Dalším slovesem, které bude uvedeno, je *parler*, které bývá v češtině nahrazeno předložkou *o*. V obou příkladech bylo sloveso *parler* doplněno slovesem *entendre*, jež je ve větách překládáno, zatímco sloveso *parler* je nahrazeno předložkou *o*. Pokud bychom chtěli přeložit větu doslova s použitím obou sloves („*Slyšel mluvit o ženách...*“), nebylo by to gramaticky správné a v češtině by to působilo uměle. Mimo jiné je sloveso *parler* jediné, které není doplněno předložkou *pour*, nýbrž *de*.

(1) *Kdyby se nedoslechla o lásce, nikdy by se nezamilovala.*

Si elle n' avait pas entendu parler de l' amour, elle ne serait jamais tombée amoureuse.

(2) *Doslechl se o ženách, které se odvažovaly nosit kovové brože, na nichž bylo ve třech řadách zobrazeno dvanáct izraelských kmenů.*

Il avait entendu parler de femmes qui osaient porter en broche des insignes de métal de 8 cm x 6 cm sur lesquels étaient représentées les douze tribus d' Israël en trois rangées de quatre.

Poslední dvě slovesa *prendre* a *chercher* byla již uvedena v kapitole druhé jako ukázkové příklady českých, kanadských a francouzských lingvistů. I v případě českého národního korpusu byl výskyt právě těchto sloves nejčastější. Obě slovesa ve většině případů vyjadřují cílevědomý pohyb za účelem vyzvednutí osoby či věci a pro toto vyjádření překlad použije předložku *pro*. Pouze v jednom případě bylo sloveso *prendre* přeloženo předložkou *na*. Jedině v tomto prvním příkladě je sloveso *prendre* doplněno předložkou *pour*, v ostatních větách obsahujících slovesa pohybu nejsou *prendre* a *chercher* doplněna žádnou předložkou.

(1) *Když v době siesty přenechali strýcové a bratrance zahradu dětem a šli do knihovny na kávu, Rémi se k nim spontánně připojil.*

À l' heure de la sieste, quand les oncles et les cousins abandonnèrent le jardin aux enfants pour prendre le café dans la bibliothèque, Rémi s' associa naturellement à eux.

- (2) Pak pro nás přišel četař a odvedl nás do jednoho baráku;

Un sergent vint nous prendre et nous emmena dans un baraquement;

- (3) Přilítl zas nahoru jako splašený pro kytici mimózy, kterou zapomněl v kuchyni na stole.

Il vient de remonter en coup de vent prendre le bouquet de mimosa qu' il avait laissé sur la table de la cuisine.

- (4) Zdálo se mi, že pro mne přišla, aby mne uvedla do svého šedivého ráje;

Il me semblait qu' elle était venue me chercher pour m' emmener dans son paradis grisâtre;

- (5) Občas ji zahlédnu, jak si s Bénédictou na trávníku pouštějí draka, chůva v bílé zástěře běží pro hračku a přináší ji, děvčata radostně povykují;

Je l' aperçois de loin en loin jouant au cerf-volant avec Bénédicte sur la pelouse, la nurse, en tablier blanc, court chercher le jouet et le rapporte, elles crient de joie;

- (6) V jednu chvíli jsme šli s Kay spolu do sklepa pro láhve; scházela po schodech přede mnou a já měl chuť ji políbit na šíji, ale neodvážil jsem se.

A un certain moment je descendis avec Kay chercher des bouteilles à la cave; comme elle me précédait dans l' escalier j' eus envie d' embrasser sa nuque, mais je n' osai le faire.

4.2.3. Sloveso *faire*

Co se týče slovesa *faire*, celkově se v korpusu objevilo pouze třikrát, ale pokaždé v jiném užití. V prvním uvedeném příkladě se jedná o *étoffement*, kdy je sloveso *faire* doplněno ještě předložkou *pour*.

Copak má k tomu oprávnění?

Il n' avait aucune qualité pour le faire?

Druhý případ, kde se sloveso *faire* objevilo, už měl naprosto jiný význam. V tomto případě se o *étoffement* rozhodně nejedná, což dokazuje i následující věta, kde sousloví *faire bonne figure*, ačkoliv je doplněno předložkou *pour*, není v češtině přeloženo pouze předložkou. Zde se hovoří o ustálené vazbě *faire bonne figure*, která je v českém překladu vysvětlena souslovím *vypadat k světu*.

Celý zkroucený, rozcuchaný a neupravený, navzdory úsilí vypadat k světu, si přikryl uši dlaněmi a zavřel oči.

Recroquevillé, décoiffé et débraillé en dépit de ses efforts pour faire bonne figure, il appuya ses mains sur ses oreilles et ferma les yeux.

Třetí příklad pochází zase z úplně jiné oblasti, kde se nejedná ani o *étoffement*, ani o ustálenou vazbu. Sloveso *faire* je zde doplněno slovesem *patienter* a v češtině tomuto sousloví odpovídá překlad *přimět k trpělivosti*. Sloveso *faire* je v tomto případě slovesem polopomocným. Dle *Francouzské mluvnice* (Hendrich, J., Radina, O., Tláškal, J., 2001:385-390) polopomocná slovesa ve spojení s infinitivem vyjadřují některé časové vztahy nebo vztah mluvčího či pisatele k ději vyjádřenému infinitivem slovesa plnovýznamového. Pokud je sloveso *faire* polopomocným slovesem a následuje za ním infinitiv, hovoříme o *faktivních vazbách*. Faktitivní vazba (*faire* + infinitiv) vyjadřuje

působení nějakého činitele na činnost nebo stav někoho jiného. Této definici potom odpovídá následující příklad, tudíž se zde hovoří o faktitivní vazbě.

Kdyby se na velkých polštářích neválely hromady časopisů specializovaných na cestování a dekoraci interiérů, které měly očividně přimět k trpělivosti netrpělivé pacienty, dalo by se zapomenout, že během dne tento novoburžoazní salon plní funkci čekárny, a když nadejde večer, získává zpět svou soukromou reprezentační funkci.

N'eussent été les revues de voyage et de décoration qui s'empilaient sur de gros coussins, manifestement destinées à faire patienter les impatients, on aurait pu oublier que, dans la journée, ce salon néobourgeois faisait office de salle d'attente, avant de retrouver, le soir venu, sa fonction privée d'apparat.

Ne vždy jsou při překladu faktitivní vazby přeložena obě slovesa, a i přes tento fakt není narušen význam vazby, která vyjadřuje působení nějakého činitele na činnost nebo stav někoho jiného. V uvedeném příkladu byla použita faktitivní vazba (*přimět k trpělivosti – faire patienter*), která vyžadovala překlad obou sloves této vazby do češtiny tak, aby konečná výpověď odpovídala požadovanému významu. Ovšem Hendrich, Radina, Tláškal (2001) uvádějí příklady faktitivních vazeb, kdy v češtině stačí použití pouze jednoho slovesa, které plně vyjádří žádoucí význam (*rozplakat – faire pleurer, uspat – faire dormir, protahovat – faire durer* etc.). Ani v případě toho překladu se nejedná o užití étoffement a to z toho důvodu, že se zde nevyskytuje žádná předložka, jež by byla naplněna významem. To znamená, že při použití faktitivních vazeb nelze hovořit o užití étoffement a to ani v případě, že by v překladu bylo vypuštěno polopomocné sloveso.

4.2.4. Kategoriální slovesa

Společně s touto částí, která bude věnována infinitivním výplňkovým konstrukcím, se vrátíme ke kategoriálním slovesům, jež byla v rámci této práce prvně zmíněna ve druhé kapitole. Zde se sice nejednalo o vytváření infinitivních výplňkových konstrukcí, avšak výskyt kategoriálních sloves byl zřejmý. Při vyhledávání výsledků, jež nabízel český národní korpus, zbylo několik vět, u kterých se objevila slovesa, která se jevila být kategoriální. Dle definice kategoriálních sloves vycházející z publikace *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem* (Radimský, J., 2010:106) není možné chápat kategoriální sloveso jako speciální slovesnou jednotku vybavenou kategoriální funkcí, jež by tvořila protiklad ke slovesům predikativním a neplnila tak funkci predikativní. Je nutné si uvědomit, že kategoriální sloveso nepatří ke skupině jasně vymezených sloves, která by plnila pouze funkci kategoriální, nýbrž se jedná o slovesa, která odkazují ke specifickému kategoriálnímu *užití* slovesa. Sloveso plní kategoriální funkci tehdy, když aktualizuje dějový význam predikativního jména. Je zřejmé, že v prvním příkladu sloveso *exercer* odpovídá popisu kategoriálních sloves. Druhý příklad je uveden proto, aby ukázal dva odlišné překlady jedné kategoriální konstrukce. V prvním případě se jedná o výplňkovou konstrukci, která je v češtině přeložena jednoduchou předložkou. V případě druhém je zřejmé, že se o *étouffement* nejedná a český překlad je doslovný.

(1) *Zajcevovi by se dalo říct, že byl k tomuto povolání předurčen.*

De Lapinski, on aurait pu dire qu' il était prédestiné à exercer ce métier.

(2) *Poctivý Klapačka si dokonce hluboce rozrušen kladl otázku, zda je vůbec ještě v stavu vykonávat povolání, které je vlastně kruté rizikové a těžce zodpovědné.*

Profondément troublé, l' honnête Robinet se demandait s' il était encore en état d'exercer un métier somme toute semé de risques et lourd de responsabilités.

4.2.5. Závěry

Dle *Francouzštiny pro pokročilé* (2001:393) je infinitiv neurčitý slovesný tvar, který nevyjadřuje ani osobu, ani číslo, ani čas. Jak vyplývá z předešlého výkladu, infinitivní vazby jsou ve francouzštině užívány častěji než v češtině. V tomto případě francouzské infinitivy různých sloves jsou v češtině nahrazeny jednoduchou předložkou, tudíž dochází k jevu, který se nazývá *étoffement*. V této části, kde byla snaha dokázat přítomnost výplňkových konstrukcí v případě francouzských infinitivů, bylo předvedeno, že tvrzení opravdu odpovídá skutečnosti. Pomocí Českého národního korpusu bylo vyhledáno množství výsledků, které obsahují širokou škálu infinitivů různých sloves. Některá slovesa se v rámci korpusu objevila pouze jedinkrát, ale přesto jsou považována za ukázkové příklady, a to z toho důvodu, že je naprosto nesporné, že se jedná o *étoffement*. Příklady, jejichž výskyt byl častější, lze taktéž považovat za ukázkové, ovšem právě na nich bylo možno zaznamenat některé odchylky či jiné překlady a zajímavosti. Například se zde poprvé objevilo slovní spojení *boj proti čemu*, které se bude následně objevovat častěji a bude vyjádřováno různými způsoby. Dále bylo zajímavé sledovat sloveso *faire*, u něhož byly objeveny tři způsoby jeho využití. Jedním z nich sice nebyla dokázána přítomnost výplňkové konstrukce, avšak tento příklad tvoří velmi zajímavý kontrast a doplňuje řadu těchto zajímavých užití slovesa *faire*. Nakonec jsme se přesvědčili, že francouzské výplňkové konstrukce jsou vytvářeny též za pomoci infinitivů kategoriálních sloves a ne vždy je snadné odhalit, zda jde opravdu o *étoffement*. Tato slovesa mohou v jedné větě plnit kategoriální funkci a ve větě další by bylo jejich označení za kategoriální sloveso zcela mylné. Na závěr této podkapitoly bude prezentována souhrnná tabulka s jednotlivými francouzskými výplňkovými konstrukcemi a jejich výskyty v rámci Intercorpu (v souladu s našimi stanovenými pravidly vyhledávání).

francouzská výplňková konstrukce	česká předložka	výskyt
pour prendre	pro	40
chercher	pro	31
exercer (kategoriální konstrukce)	k	29
pour lutter	proti	18
parler de	o	15
pour faire	k	1
pour voir	k	1
passer à	do	1
pour satisfaire	pro	1
à figurer	pro	1
pour redresser	proti	1
pour attraper	pro	1
à subir	na	1
à offrir	k	1
pour cueillir	pro	1
pour agrémenter	pro	1
retirer	pro	1
pour recevoir	pro	1
mettre à côté de	k	1
en devenir	k	1

4.3. Étoffement předložek za pomoci přičestí přítomného

Obecně je přičestí přítomné definováno jako neměnný slovesný tvar zakončený na *-ant* a vyjadřující nejčastěji současnost s jiným dějem (přítomným, minulým nebo budoucím). Dle těchto kritérií byly ve výsledcích, které poskytl korpus, rozeznány slovesné tvary odpovídající definici přičestí přítomného. Zvolený postup při vyhledávání tvarů přičestí přítomného byl identický s postupem, díky němuž byly získány výplňkové konstrukce tvořené pomocí substantiva a infinitivu. Velmi překvapivé se jeví zjištění, že po roztřídění všech 6000 výsledků hledání sloužících k výzkumu, pouze 3 výsledky odpovídaly kritériím étoffement tvořeného pomocí přičestí přítomného. Tato první fáze výzkumu, kdy byly do Intercorpu zadávány české předložky, se zdála by nedostačující z důvodu nízkého počtu dosažených příkladů. Proto bylo rozhodnuto uchýlit se ke druhé fázi bádání a pokusit se získat více příkladů

na základě opačného postupu. Tento postup se zakládal na faktu, že do korpusu byla zadávána přičestí přítomná francouzských sloves, což přineslo větší počet výsledných příkladů, ovšem o této druhé fázi se zmíníme později. Nejprve se zaměříme na nízký počet příkladů vzešlých z prvního zvoleného postupu výzkumu, který se jeví zarážející. Tuto výslednou cifru můžeme zdůvodnit tak, že pro dosažení větších výsledků by bylo třeba do výzkumu zahrnout větší počet příkladů či jiné typy textů. Ovšem toto počínání by mohlo ohrozit reprezentativitu korpusu, proto výsledky nebudou nijak upraveny. Přestože počet konečných výsledků je pouhých 3, každý z nich obsahuje jiná slovesa, což přidává na rozmanitosti příkladů, a tudíž zde mohou být odprezentovány všechny. Slovesa, která v těchto příkladech figurují, jsou *diffuser*, *disposer*, *passer* a všechna představují typické použití výplňkových konstrukcí.

(1) *Doma mu nezbyvá než sledovat vysílání programu Canal+, které mnohé zakomplexuje, a jiné zase uklidní, jen potají v noci ze soboty na neděli, a jakmile manželka vstoupí do místnosti, hned horečně přepnout na program s dokumentárními filmy o zvířatech, který je skoro stejně bestiální.*

À la maison, il doit regarder sur Canal+, en cachette, dans la nuit de samedi à dimanche, l'émission qui en complexe beaucoup et en rassure quelques-uns, et se reporter fébrilement sur une chaîne diffusant un documentaire animalier, programme presque aussi bestial, dès qu'elle entre dans la pièce.

(2) *Druhý se zmiňoval o dohodě mezi vysokými představiteli oboru určeného k likvidaci podniků druhého řádu s malými zásobami a arizací ostatních v tom smyslu, aby mohly pokračovat v obvyklé činnosti.*

Le deuxième faisait état d'un accord entre les hauts responsables du secteur destiné à liquider les entreprises de second ordre disposant de peu de stock et à aryaniser les autres afin qu'elles poursuivent une activité normale.

(3) *Indie je názoru, že statická válka a opotřebovací válka podstatně naruší infiltraci teroristických živlů přes kontrolní linii, která rozděluje indický Kašmír od pákistánského.*

Bataille qui faillit entraîner les États-Unis et l' URSS dans un conflit nucléaire des plus sérieux depuis la crise des missiles cubains.) L' Inde est convaincue qu' une guerre statique d' usure interférerait de manière décisive avec les infiltrations terroristes passant par la Ligne de contrôle qui sépare le Cachemire indien de la zone contrôlée par le Pakistan.

Francouzská mluvnice (Hendrich, J., Radina, O., Tláškal, J., 2001:410) k definici přičestí přítomného ještě dodává, že je jej nutno odlišit od přídavného jména slovesného. Zatímco přičestí přítomné vyjadřuje časově omezený děj, přídavné jméno slovesné, které je od něj odvozené, vyjadřuje více méně trvalý stav nebo stálou vlastnost a shoduje se s řídicím podstatným jménem v rodě a čísle. Jako doložení faktu, že je opravdu možné tyto dva tvary zaměnit a považovat větu obsahující přídavné jméno slovesné za typický příklad *étoffement*, bude předložen následující příklad z korpusu. Přídavné jméno slovesné v tomto příkladu *convaincant* se dle pravidel shoduje s podstatným jménem *un remède* a *étoffement* zde je vyjádřeno za pomoci infinitivu slovesa *redresser*.

CDU/CSU ani jejich liberální spojenci, Svobodní demokraté, nenabídlí přesvědčivý politický lék proti německým ekonomickým problémům.

Aussi, ni la CDU/CSU ni leurs alliés, les libéraux du FDP, n' ont proposé un remède convaincant pour redresser l' économie.

Protože při hledání výsledků v korpusu jich nebylo nalezeno dostatečné množství, rozhodla jsem se zkusit postup, kdy jsem změnila vyhledávací postup. Klíčové slovo ve tvaru přičestí přítomného bylo zadáno do francouzské vyhledávací části. Po zadání slova *disposant de* byl počet nalezených výsledků 8, z nichž 3 splňují podmínky výplňkových konstrukcí, a kromě příkladu, který byl uveden výše, se vyskytly i jiné dokazující *étoffement*. Zadáním slovního spojení *disposant de* bylo docíleno co největšího upřesnění dotazu tak, aby byly nalezeny pouze tvary s výplňkovými konstrukcemi.

(1) *Tento fond by zde nebyl jen pro chudé země, ale i pro země se středním národním důchodem, například pro Jihoafrickou republiku, v nichž se nemoci jako AIDS šíří tak bezuzdně, že léky, nutné pro jejich zkrocení, nedokáží tyto země poříditi ani za sníženou cenu.*

Ce fond serait destiné non seulement aux pays pauvres mais aussi à des pays disposant de revenus intermédiaires comme l'Afrique du Sud dans lesquels des maladies comme le sida font des ravages au point qu'ils ne peuvent acheter la quantité de médicaments voulue, même à bas prix.

(2) *Dnes může prakticky každý zajít do internetové kavárny a využít možnosti, která kdysi bývala dostupná jen pro vlády, nadnárodní korporace a několik jedinců nebo organizací s velkým rozpočtem.*

Aujourd'hui, presque tout le monde peut entrer dans un café Internet et bénéficier d'une technologie autrefois réservée aux gouvernements, aux multinationales et à quelques individus ou organisations disposant de budgets importants .

Pokud bylo zadáno přičestí přítomné *diffusant*, počet vyhledaných výsledků byl 6, ovšem pouze jeden odpovídal výplňkovým konstrukcím, což je příklad již odprezentovaný. Ostatní příklady obsahovaly tvar *diffusant* v doplnění předložky *en*, tudíž se jednalo o tvary přechodníku přítomného. Poslední tvar přičestí přítomného *passant par* měl po zadání do korpusu nejhojnější počet výskytů. Celkem bylo v tomto tvaru nalezeno 50 výsledků, ovšem 49 z nich byly přechodníkové tvary *en passant par*.

Indie je názoru, že statická válka a opotřebovávací válka podstatně naruší infiltraci teroristických živlů přes kontrolní linii, která rozděluje indický Kašmír od pákistánského.

L'Inde est convaincue qu'une guerre statique d'usure interférerait de manière décisive avec les infiltrations terroristes passant la Ligne de contrôle qui sépare le Cachemire indien de la zone contrôlée par le Pakistan.

4.3.1. Závěry

Co se týče této části práce, je zřejmé, že se jedná o nejstručnější výklad celé práce. Intercorp, i přestože nenabídl malé množství příkladů, po podrobnějším rozboru a vytřídění jednotlivých výsledků se nepodařilo vytvořit obsáhlejší výklad. Nabízeny jsou tři příklady, z nichž dva jsou v českém překladu přeloženy pomocí spojky *s*. Poslední příklad je příčestí přítomné slovesa *passer*, které je v češtině vyjádřeno předložkou *přes*. S tímto slovesem se ještě setkáme v následujících částech práce, avšak v jiných tvarech. Po změně postupu ve snaze najít co největší počet výskytů, kde by bylo hlavním prvkem výstavby výplňkových konstrukcí příčestí přítomné, nebyly výsledky tak dobré a početné jako bylo ze začátku předpokládáno. I přesto byly nalezeny další příklady, na nichž bylo možné étoffement demonstrovat. Na závěr bude zase prezentována tabulka s jednotlivými výskytmi étoffement.

francouzská výplňkové konstrukce	česká předložka	výskyt
disposant de	s	3
passant par	přes	2
diffusant	s	1

4.4. Étoffement předložek za pomoci přičestí minulého

Oproti přičestí přítomnému bylo přičestí minulé v korpusu zastoupeno v daleko větším množství výsledků (celkový počet činil 93 francouzských výplňkových konstrukcí tvořených tímto způsobem). Až na výjimku, kterou představuje sloveso *mener*, široká škála příkladů je tvořena různými přičestími, která se neopakují, což vytváří jakýsi rozmanitý vzor jednotlivých variant francouzských výplňkových konstrukcí, které jsou postaveny právě na základě přičestí minulého. Dle *Francouzské mluvnice* (Hendrich, J., Radina, O., Tláskla, J., 2001:414) přičestí minulé tvoří součást všech složených slovesných tvarů v rodě činném i trpném (*il a cherché, il a été cherché*). U přechodných sloves bez pomocného slovesa má obvykle význam trpný (*la langue parlée – mluvený jazyk*) a u bezpředmětových a zvratných sloves vyjadřuje přičestí minulé stav (*un enfant assis – sedící dítě*). Stejně tak jako od přičestí přítomného, i od přičestí minulého jsou odvozena přídavná jména, která mají někdy jiný význam než trpný (*un homme résolu – rázný muž*). *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J. P., Darbelnet, J., 1958) považuje tato přídavná jména rovněž za prostředek vyjádření českých předložek. Naopak čeští lingvisté se k tomuto názoru nepřiklánějí, ani se o tomto postupu ve svých publikacích nezmiňují. Na následujících řádcích budou uvedeny jednotlivé příklady étoffement vytvořeného za pomoci přičestí minulého. Bohužel z kapacitních důvodů nemohou být uvedeny všechny příklady, my začneme u přičestí minulých, která se v rámci korpusu vyskytla vícekrát.

- (1) *Seriózní reakce saúdskoarabského režimu na útok proti civilnímu objektu v Rijádu letos v květnu představuje alespoň záblesk naděje, že snad Saúďovci reformu pochopí jako svou jedinou naději na přežití.*

Mais la réponse sérieuse apportée par les dirigeants saoudiens à l'attaque menée sur des civils à Riyadh en mai 2003 laisse espérer que la famille al-Saud pourra un jour considérer la réforme comme son unique chance de survie.

- (2) *Je to naše povinnost. Nesmíme mlčet o útocích proti židům a synagogám, které jsou ve Francii na denním pořádku.*

Nous ne devons pas rester silencieux devant les attaques quotidiennes menées en France contre les juifs et les synagogues.

V těchto prezentovaných příkladech je česká předložka *proti* nahrazena ve francouzštině přičestím minulým slovesa *mener*. V obou dvou příkladech je překládáno spojení *útok proti*, kdy je ve francouzštině použito přičestí minulé *mené* a slovní spojení tedy zní *l'attaque menée sur/contre* (dle kontextu), tedy předložka *sur/contre* je doplněna ještě přičestím minulým. Mnohem důležitější je však skutečnost, že substantivum *l'attaque* ve spojení s předložkou *contre* může být doplněno různými tvary slovesa *mener* v závislosti na daném kontextu věty (*mener une attaque contre*, *l'attaque menée contre*, *l'attaque qu'il a menée contre*). Podrobněji se tímto problémem budeme zabývat v závěrečné kapitole této práce.

V následujících příkladech budou prezentovány výplňkové konstrukce české předložky *proti*, která bude nahrazena přičestím minulým. Stejně tak jako u předešlých dvou příkladů, taktéž ty následující zřejmě pocházejí z publicisticky zaměřených textů, z čehož by se dal vyvodit závěr, že s největší pravděpodobností je *étoffement* vytvořené za pomoci přičestí minulého francouzských sloves nejvíce používáno právě v těchto publicistických textech, kde překladu v češtině odpovídá předložka *proti*. Předložka *proti* obecně vyjadřuje postoj, který je namířen proti něčemu jinému. Velmi často se ve výsledcích objevovala slovní spojení typu *válka proti čemu*, *útok proti čemu*, *boj proti čemu*, *postoj proti čemu* atd. Ve francouzštině jsou pak použita přičestí minulé jako *annoncé*, *mené*, či *opposé*.

- 1) *Pro svět, jehož pozornost se dnes v rýsující se válce proti terorismu soustřeďuje na Afghánistán a Pákistán, jsou tyto nové vztahy velice významné.*

Alors que tous les regards sont braqués sur l'Afghanistan et le Pakistan dans le cadre de la guerre annoncée contre le terrorisme, ce nouveau partenariat est d'un intérêt primordial pour le monde.

- 2) *Nešlo tedy o tradiční dvojstranné rozštěpení, nýbrž o trojí rozpor: mezi konzervativci, kteří byli proti globalizaci, liberály, kteří byli pro globalizaci, a levičáky, kteří globalizaci chápali jako přerozdělování.*

Au lieu d' une division en deux camps entre la droite et la gauche, trois camps se sont formés: les conservateurs opposés à la mondialisation, les libéraux qui y étaient favorables et la gauche redistributionniste.

- 3) *Toto neustálé odsouvání jednoho národa do pozice nepřítele lidstva je v podstatě kampaní namířenou proti židovskému národu.*

Cette constante distinction d' une nation en tant qu'ennemi de l'humanité est en fait une campagne dirigée contre le peuple juif.

Třetí příklad sice není případem, kdy by bylo použito *étoffement*, přesto je zde zařazen, a to z toho důvodu, že pokud by byl vybrán jiný překlad, jednalo by se o výplňkovou konstrukci. V češtině je použit doslovný překlad přičestí minulého *dirigé* a předložky *contre*, ale pokud v tomto případě by mohl být doslovný překlad vynechán a věta by pak zněla takto, aniž by se změnil význam výpovědi:

Toto neustálé odsouvání jednoho národa do pozice nepřítele lidstva je v podstatě kampaní proti židovskému národu.

Cette constante distinction d' une nation en tant qu'ennemi de l'humanité est en fait une campagne dirigée contre le peuple juif.

Následující výsledky, které nabídl korpus, obsahující typické případy výplňkových konstrukcí. Tyto příklady taktéž dokazují, že *étoffement* vytvořené za pomoci přičestí minulého nezahrnuje pouze předložky *proti* a *s*, ale vztahuje se i na různé množství jiných předložek jako jsou *na*, *do*, *o* či *z*.

- (1) „Tak co přehrada, ustoupí?“ zeptala se a ukázala bradou na desky se spisy na manželově klíně.

«Alors, ce barrage, ils cèdent? fit-elle en désignant du menton un dossier posé sur les genoux de son mari.

- (2) Popadla fotografie a vztekla je zastrčila do kabelky s monogramem, aniž pronesla slovo.

Elle reprit la bande et la remit rageusement dans son sac constellé de monogrammes, sans dire un mot.

- (3) Tady byste nenašli předem připravené, pečlivě naaranžované pugety s trpasličími stonky, jež vypadají jako sériově vyrobené.

Ici, on ne trouverait pas de bouquets ronds tout prêts, calibrés au millimètre, montés sur des tiges naines. De ces bouquets conçus comme des produits.

- (4) Mou pozornost dokázal upoutat pouze citát ze Shakespeara:... kam mizí běloba, když taje sníh?

Seule une ligne trouvée dans Shakespeare était susceptible de capter toute mon attention et de la caler: quand fond la neige, où va le blanc?

- (5) Občas se přistihl, jak tráví dlouhé chvíle na lavičce v metru, usilovně se snaží vyvolat si z vnitrozemí paměti obrazy a vůně z jejich setkání a ledabyle je vrhá do notesu.

Parfois, il se surprenait à passer de longs moments assis sur un banc du métro, s'acharnant à convoquer dans l'arrière-pays de sa mémoire les images et les odeurs de leurs rencontres, et les jetant à la diable sur un carnet.

- (6) S hlavou zahlcenou čísly v naprosto zmatečném pořadí sestavoval na papíře tisíc a jednu kombinaci v bláznivé naději, že najde tu správnou, až to nakonec ve stavu pokročilého psychického zhroucení vzdal a bez předběžného ohlášení se rovnou vydal do jedné zapadlé ulice v jedenáctém obvodu.

L'esprit encombré de chiffres alignés dans un profond désordre, échafaudant sur le papier mille et un agencements dans le fol espoir de trouver le bon, il

renonça, dans un état de délabrement moral avancé, et se rendit sans prévenir dans une rue perdue du XIe arrondissement.

Poslední příklad, jenž bude uveden, je příkladem ukázkovým, na jehož základě bude dokázána přítomnost již zmíněných přídavných jmen odvozených od přičestí minulého a tedy jejich snadná záměna, ke které by mohlo dojít. Přestože je zde použito přídavné jméno a ne přičestí minulé, jedná se o výplňkovou konstrukci a tudíž je zřejmé, že teorie vycházející ze *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction* (Vinay, J.P., Darbelnet, J., 1958) může být též aplikována, pokud by se autor uchýlil k jejich definici *étoffement*.

...skutečné či smyšlené bytosti, pro něž jsem brečel v posteli, sžíraje se hořce svou samotou, beznadějí, že nikdy nenajdu ženu pro svou lásku; naschvál jsem v sobě rozdmychával palčivé úvahy, až jsem propukl v pláč, v dlouhé vzlyky, a nechával se jimi unášet a něžně kolébat jako na vlnách;

...les créatures réelles ou fausses pour qui je pleurais dans mon lit, remâchant amèrement ma solitude, mon désespoir de trouver jamais une femme adéquate à mon amour, attisant ces réflexions cuisantes comme à plaisir, jusqu'à déchaîner mes sanglots, qui arrivaient par grands hoquets et dans lesquels je me plongeais comme dans une marée de caresses;

4.4.1. Závěry

Výplňkové konstrukce tvořené pomocí přičestí minulého je již obsáhlejší část, než předešlá, kde se tyto konstrukce opírají o přičestí přítomné. V tomto případě je celý model tvořen přičestími minulými sloves, která se neopakují, což pomáhá k určité reprezentativnosti a rozmanitosti výsledků. Výjimku tvoří sloveso *mener*. Sloveso *mener* je v češtině překládáno předložkou *proti*. V případě slovesa *mener* se vracíme ke slovnímu spojení, se kterým jsme se setkali u *étoffement* tvořenému infinitivem, *útok*

proti čemu. V následujících příkladech je dokázáno, že jsou velmi užívané různé obměny tohoto slovního spojení. Slovní spojení je pak vyjádřeno mnoha odlišnými způsoby a slovesy a jejich tvary. Poslední příklady, jež jsou prezentovány, ukazují rozmanitost výsledků vyhledaných Českým národním korpusem a taktéž různá slovesa a jejich přičestí minulá. Jak bylo v úvodu této části řečeno, v případě přičestí minulého je velice jednoduché jej zaměnit s přídatvným jménem od něj odvozeným. Tuto podobnost a tudíž snadnou zaměnitelnost tvarů dokazuje poslední příklad z této série. Na závěr bude taktéž představena tabulka s jednotlivými výskyty a tvary *étoffement*.

francouzská výplňková konstrukce	česká předložka	výskyt
mené contre/sur	proti	22
dirigé contre	proti	21
annoncé contre	proti	16
opposé à	proti	14
trouvé dans	v	11
posé sur	na	5
constellé de	s	1
monté sur	s	1
assis sur	na	1
aligné dans	v	1

4.5. Étoffement předložek za pomoci přechodníku přítomného

Dalším způsobem vyjádření výplňkových konstrukcí je použití přechodníku přítomného. Intercorp nabídl 37 příkladů, které byly použity a které splňovaly podmínky výplňkových konstrukcí. Dle *Francouzštiny pro pokročilé* (Hendrich, J., Radina, O., Tláskal, J., 2001:412) má přechodník přítomný platnost vedlejší věty příslovečné a vyjadřuje okolnosti děje vyjádřeného určitým slovesem. Podmět přechodníku je zásadně totožný s podmětem určitého slovesa. Jak již bylo uvedeno, přechodník přítomný vyjadřuje současný děj a pokud má dojít k zdůraznění současnosti a nepřetržitosti děje, bývá přechodník zesílen příslovcem *tout*. Příslowce *tout* bývá též

používáno k zdůraznění protikladu. Toto příslovce doplňující přechodník se ovšem v příkladech neobjevilo ani jednou, tudíž od něj upustíme.

V rámci příkladů nabízených korpusem se nejčastěji objevoval přítomný přechodník vytvořený od příčestí přítomného slovesa *passer*, a to *en passant*, vyjádřený v češtině předložkou *přes*, popř. předložkou *po*. V prvních dvou příkladech se objevily přítomné přechodníky sloves *épouser* a *décider*, které jsou v češtině přeloženy pomocí předložek *do* a *s*.

(1) *S podezřelou zručností se dokonale přizpůsobil duchu doby až do jejích posledních záchvěvů.*

Il s'était parfaitement accommodé de l'air du temps, en épousant les moindres contours avec une habileté suspecte.

(2) *A pak, to není žádný dáreček přivést na svět dítě s tím, že se celý život bude jmenovat Nasdaq Bénichou, nezdá se vám, Rémi?*

Et puis, ce n'est pas un cadeau de lancer un enfant dans le monde en décidant qu'il s'appellera Nasdaq Bénichou toute sa vie, vous ne trouvez pas, Rémi?

(3) *Přesto před třemi stoletími také docházelo k technologickému pokroku, od mechanických hodin a vodního mlýna přes dělo a karavelu až po odrůdy rýže, jež bylo možné v Kuang-čou sklízet třikrát do roka, a chov ovce merinové, již se daří v kopcích Španělska.*

Il y a trois cents ans, cependant, les progrès technologiques existaient déjà: depuis l'horloge mécanique et le moulin à aube en passant par le canon et la caravelle, jusqu'aux variétés de riz pouvant être récoltées trois fois par an à Guangzhou et la race de moutons Mérinos pouvant être élevée sur les collines d'Espagne.

(4) *Jedna taková trasa, která je pokládána za významnou, vede z Evropy (Španělsko) přes Singapur nebo Dubaj, dále přes Indii do Nepálu či Bangladéše a odtud zpět na indický trh.*

L'une de ces voies, supposée considérable, part de l'Europe (Espagne) et traverse Singapour ou Dubai en passant par l'Inde à destination du Népal ou du Bangladesh, pour revenir sur le marché en Inde.

- (5) *V Římě i v Moskvě sílí naděje, že lze najít cestu ke křesťanské jednotě, je však čím dál jasnější, že tato cesta povede jedině přes Berlín.*

A Rome aussi bien qu'à Moscou l'espoir grandit de voir la création d'une route de l'unité chrétienne même s'il est de plus en plus clair que cette route ne pourra uniquement naître qu'en passant par Berlin.

- (6) *Mnoho autokracií všude na světě, od Středního východu přes Latinskou Ameriku až po Asii, činí povlovné kroky směřující k demokratičtějším a zodpovědnějším formám vlády nebo se už staly plně rozvinutými a dobře fungujícími demokraciemi.*

Du Moyen-Orient à l'Amérique latine en passant par l'Asie, de nombreuses autocraties prennent progressivement des mesures pour mettre en place des formes de gouvernement plus démocratiques et plus responsables ou bien sont devenues des démocraties à part entière dont le fonctionnement est satisfaisant.

- (7) *Čína zase dala najevo, že nemá v úmyslu provádět inspekce nákladu proudícího do Severní Koreje a zpět přes dlouhou společnou hranici obou zemí, aby měla jistotu, že tento náklad neobsahuje položky zapovězené rezolucí 1718.*

Quant à la Chine, elle a fait clairement savoir qu'elle ne procédera pas à l'inspection des cargos qui entrent et qui sortent de Corée du Nord en passant à proximité de leur longue frontière commune pour s'assurer qu'ils ne transportent pas des articles prohibés par la résolution 1718.

V případě přechodníku přítomného jsem se rozhodla rozšířit řadu příkladů pomocí změny postupu, jako tomu bylo u příčestí přítomného. Aby byly konečné výsledky rozmanité, byly do korpusu zadány i tvary *en épousant* a *en décidant*, avšak ukázalo se, že jejich výskyt byl opravdu jediný. Přechodníkový tvar *en décidant* byl překládán pomocí substantiva *rozhodnutí*. Nejhojnější výskyt vykazoval přechodník *en passant* ve spojení s předložkou *par*. Ne vždy se ovšem jednalo o výplňkové konstrukce, několikrát

bylo toto sousloví přeloženo do češtiny pomocí substantiva ve spojení s předložkou *cestou přes*.

Cestou přes Bouloňský lesík

En passant par le Bois de Boulogne

Zde je několik příkladů étouffement, kde spojení *en passant par* je přeloženo pomocí předložek *přes, do, od, po, skrze*.

- (1) Až konečně přijde na řadu prostě a jednoduše "špatný" a přes "tuctového", "průměrného" a "obyčejného" začnete zase pomaloučku stoupat se "skromným", "uspokojivým", "přijatelným", "přiměřeným", "příjemným" a "dobrým".

Pour en arriver enfin à tout simplement «mauvais» et, en passant par «médiocre», «moyen», «quelconque», commencer à remonter la pente avec «modeste», «satisfaisant», «acceptable», «convenable, «agréable», «bon».

- (2) Katalog Import-Export společnosti Jumimoto byl titánskou verzí katalogu Prévertova: počínaje finským ementálem po singapurskou sodu přes kanadské optické vlákno, francouzskou pneumatiku a togskou jutu-nic mu neuniklo.

Le catalogue Import-Export de Yumimoto était la version titanique de celui de Prévert: depuis l'emmental finlandais jusqu'à la soude singapourienne en passant par la fibre optique canadienne, le pneu français et le jute togolais, rien n'y échappait.

- (3) Od Holandska a Finska po Argentinu a Japonsko se většinové vlády ustavují s menšinovou podporou.

Des Pays-Bas à la Finlande ,en passant par l'Argentine et le Japon, des gouvernements majoritaires sont formés avec un soutien minoritaire.

- (4) *Otázka, již si kladou všichni od Tokia po Soul a od Washingtonu po Moskvu, tedy zní: začne Čína jednat včas?*

Mais la question que tout le monde se pose, de Tokyo à Séoul en passant par Washington et Moscou, reste: la Chine interviendra-t-elle à temps?

- (5) *K jejímu zajištění ale USA potřebují kooperaci ostatních. Ve světě, kde jsou hranice čím dál propustnější pro vše od drog přes infekční nemoci až po terorismus, budou Američané nuceni mimo své území spolupracovat s ostatními zeměmi.*

Dans un monde où les frontières deviennent plus poreuses que jamais à toutes sortes d'éléments, des médicaments aux maladies infectieuses en passant par le terrorisme, les Américains seront forcés de collaborer avec d' autres pays au-delà de leurs frontière.

- (6) *Roznětkou bolivijského kolapsu byl plán vývozu zemního plynu do USA, a to skrze Chile, zemi hluboce nenáviděnou od tichomořské války na konci 19. století, během níž Bolívie ztratila přístup k moři.*

En fait, la proposition d'exporter les ressources de gaz naturel vers les États-Unis en passant par le Chili, le rival de toujours, un pays envers qui le ressentiment reste profond depuis la guerre du Pacifique de la fin du 19ème siècle, qui fit de la Bolivie un pays privé d' accès à la mer, est le facteur qui a précipité la crise bolivienne.

- (7) *To je přetrvávající téma moderní sociální kritiky, od Rousseaua přes "Smrt obchodního cestujícího" až po dnešek.*

C'est un thème récurrent de la critique sociale moderne depuis Rousseau, en passant par La mort d'un commis-voyageur de Arthur Miller, jusqu'à aujourd'hui.

4.5.1. Závěry

V rámci této části jsme si mohli povšimnout, že užití přechodníku přítomného pro vyjádření výplňkové konstrukce není neobvyklým postupem a ve srovnání s příčestím přítomným je jeho výskyt srovnatelný. Pokud se zaměříme na typy textů, ve kterých se tento postup objevuje, můžeme konstatovat, že se ve velké míře jedná o texty specializované, publicisticky zaměřené, a mající podobnou výstavbu. Velmi příhodné je pro tento typ *étoffement* užití přechodníku přítomného slovesa *passer*, které figuruje ve většině příkladů. Stejně tak jako tomu bylo u příčestí přítomného, byl změněn postup vyhledávání v korpusu a to z toho důvodu, aby bylo dosaženo většího počtu výsledků. Po zadání tvarů *en épousant* a *en décidant* byly výsledky velmi slabé. Zůstaly příklady, které již byly prezentovány. Ovšem při vyhledávání přechodníku *en passant* v doplnění předložky *par* dosahoval celkový počet výsledků čísla 46, z čehož 34 odpovídala naším požadavkům. Z kapacitních důvodů bylo uvedeno sedm příkladů, na kterých byl demonstrován fakt, že toto slovní spojení bývá v češtině překládáno několika způsoby. Na závěr následuje tabulka s výskyty francouzských výplňkových konstrukcí:

francouzská výplňková konstrukce	česká předložka	výskyt
<i>en passant</i>	přes/do/skrze/od/po	34
<i>en décidant</i>	s	2
<i>en épousant</i>	do	1

4.6. Étoffement předložek ve formě (explicitní) věty

Jak uvádí *Francouzština pro pokročilé* (Hendrich, J., Radina, O., Tláškal, J., 2001:614-620) souvětí podřadné je tvořeno větou hlavní a jednou nebo několika větami vedlejšími. Věty vedlejší bývají uvozeny buď vztažnými zájmeny nebo vztažnými příslovci, nebo začínají spojkami. Dále věta vedlejší ve vztahu k větě hlavní, na které je závislá, plní funkci větného členu a dle toho, kterou funkci plní, rozlišujeme vedlejší větu podmětnou, přívlastkovou, předmětnou, doplňkovou nebo příslovečnou.

Předmětem našeho zájmu budou zejména vedlejší věty vztažné, které byly v korpusu zastoupeny v nejhojnějším počtu. Později se podíváme na vedlejší věty spojkové a taktéž hlavní věty.

4.6.1. Vedlejší věty vztažné

Vedlejší věty vztažné jsou k větě hlavní (řídící) připojeny vztažným zájmenem *qui, que, quoi, le quel, dont*, nebo vztažným příslovcem *où*. Vztažné zájmeno pak může mít ve vedlejší větě funkci podmětu, přímého či nepřímého předmětu, popřípadě příslovečného určení. Tato tvrzení se na následujících řádcích pokusíme potvrdit.

Je příhodné doplnit ještě jednu informaci, která by mohla pomoci při rozboru příkladů pocházejících z korpusu. Opět vycházíme z *Francouzštiny pro pokročilé* (2001), která tvrdí, že vztažné věty dále dělíme na určující nebo doplňující (vysvětlující) a zvláštními typy jsou i věty doplňkové a některé věty zvolací. O větách zvolacích se nebudeme podrobněji rozepisovat a to z toho důvodu, že se ve výsledcích z korpusu nevyskytly. Celkový počet zastoupení francouzských výplňkových konstrukcí tvořených pomocí vedlejších vět vztažných činil 66 výskytů.

Vztažné věty určující charakterizují podstatné jméno nebo zájmeno, k němuž se vztahují a vymezují jeho platnost. Tyto věty jsou pro úplnost smyslu řídící věty nezbytné, a tudíž jsou s ní těsně spojené, což je vyjádřeno tím, že se neoddělují čárkou.

J'ai appris une nouvelle qui est très curieuse.

Dověděl jsem se (jednu) zprávu, která je velice zvláštní (divná).

Vztažné věty doplňující (vysvětlující) uvádějí další vlastnost, která je považována za vedlejší. Může být vynechána, aniž by se význam věty řídící nějakým způsobem změnil. Věta vztažná doplňková je s větou řídící spojena pomocí čárky.

Eve a prêté son manuel, dont elle n'a pas besoin ce matin, à son amie Denise.

Eva půjčila svou učebnici, kterou dnes ráno nepotřebuje, přítelkyni Denise.

Nakonec vztažné věty doplňkové se vztahují k podmětu nebo předmětu věty řídicí, která obsahuje jedno ze sloves *être, rester, se trouver, regarder, voir, rencontrer, surprendre* nebo *trouver*, popř. uvádějící výrazy *voilà* a *voici*.

(1) *Il était là qui nous regardait.*

Byl tam a díval se na nás.

(2) *Voilà qui ne me plaît pas.*

A právě to se mi nelíbí.

Po zadání příslušných kritérií pro hledání Český národní korpus nabídl 66 výsledků, které odpovídají výplňkovým konstrukcím tvořeným za pomoci vztažných vět. Všechny výsledky byly rozříděny do skupin tak, aby u sebe byla vždy stejná vztažná zájmena uvozující vedlejší věty vztažné. Nejčastější byl výskyt vztažných zájmen *qui* a *que*, která figurovala ve většině výsledků. Objevilo se taktéž vztažné příslovce *où*. Na následujících řádcích budou podle jednotlivých skupin vztažných zájmen prezentovány příklady, na nichž si dokážeme přítomnost *étoffement*.

4.6.1.1. Vztažné zájmeno *qui*

Jak již bylo řečeno, vztažná zájmena plní dvojí funkci. *Francouzština pro pokročilé* (Hendrich, J., Radina, O., Tláškal, J., 2001:301-303) tuto tezi rozvíjí a dodává, že vztažná zájmena jako zájmena zastupují podstatné jméno nebo jiný řídicí výraz vyjádřený ve větě hlavní, popř. zastupují celou větu řídicí. V rámci druhé funkce podobně jako spojky připojují vedlejší větu vztažnou k větě řídicí.

Vztažné zájmeno *qui*, kterým se v této části budeme zabývat, se užívá pro osoby a věci obou rodů jednotného i množného čísla. Toto zájmeno slouží k vyjádření podmětu, což bude demonstrováno na následujících příkladech pocházejících též z *Francouzštiny pro pokročilé* (2001):

(1) *Il est arrivé un monsieur qui vous cherche.*

Přišel nějaký pán, který vás hledá.

(2) *Ce sont des photos qui me plaisent beaucoup.*

To jsou fotografie, které se mi moc líbí.

(3) *J'aime les films qui sont optimistes.*

Mám rád filmy, které jsou optimistické.

Po tomto krátkém úvodu, který nám přiblížil vztažné zájmeno *qui*, mohou být prezentovány příklady, které demonstrují výplňkové konstrukce, jež byly vytvořeny pomocí vztažných vět uvozených vztažným zájmenem *qui*. Nejprve začneme větami, které jsou bezesporu reprezentativními ukázkami *étoffement*. V těchto pěti větách jsou vyplněny obsahem české předložky *mezi*, *přes* a *proti*. Stejně jako v příkladech, které byly prezentovány výše, pocházejí tyto věty z odborného stylu a jejich zájmem je podobná oblast. Vedlejší věta vztažná je ve francouzštině uvozena vztažným zájmenem *qui*, po kterém ve většině případů následuje sloveso a tento celek odpovídá v češtině jednoduché předložce. Co se týče sloves použitých ve vedlejších větách vztažných, všechna jsou v oznamovacím slovesném způsobu. Oznamovací způsob je užit ve chvíli, kdy se jedná o zdůraznění skutečnosti nebo jistoty. Ve větách se střídají různé časy, a to přítomný čas (*présent*), složené perfektum (*passé composé*), jednoduché perfektum (*passé simple*) a imperfektum (*imparfait*). Jak je vidno, všechny tyto vztažné věty je možno začlenit mezi vztažné věty určující, a to z toho důvodu, že nejsou od věty řídicí odděleny čárkou a vyjadřují její úplný smysl.

- (1) Ustarané diskuse o "úpadku Francie" se znovu vynořily v souvislosti s letošními protesty proti penzijní reformě, s narůstajícími spory ohledně fiskální politiky vůči Evropské komisi i s hašteřením se se Spojenými státy v otázce války v Iráku.

Des rumeurs inquiètes sur le «déclin français» ont fait leur réapparition avec les marches de protestation qui se sont déroulées cette année contre la réforme des retraites, les différends grandissants sur la politique fiscale avec la Commission Européenne et les chamailleries avec l'Amérique sur la guerre en Irak.

- (2) Před nemnoha týdny se několik mladých lidí udusilo během deportace zpět do Egypta přes Libyjskou poušť v přeplněných nákladních.

Il y a quelques semaines, plusieurs jeunes sont morts étouffés alors qu'on les renvoyait vers l'Egypte dans des camions bondés qui traversaient le désert libyen.

- (3) Dále platí, že trasy používané vývozními konvoji se už neomezují jen na nechvalně proslulou „zlatou stezku“ přes Pákistán a Írán, ale rozšířily se a využívají průchodů skrze bývalé sovětské republiky, jako je Tádžikistán, Uzbekistán a Turkmenistán.

De plus, les itinéraires utilisés par les convois d'export ne sont plus limités à la tristement célèbre "route dorée" qui passe par le Pakistan et l'Iran; ils se sont multipliés, utilisant des points de sortie dans d'anciennes républiques soviétiques comme le Tadjikistan, l'Ouzbékistan et le Turkménistan.

- (4) Rozdíly mezi radikály a konzervativci uvnitř strany jsou dnes ostřejší než spory mezi ní a jejím historickým soupeřem, čínskou národní stranou Kuomintang.

Les différences qui existent en son sein entre radicaux et conservateurs sont désormais plus grandes que celles qui subsistent entre lui et son ennemi historique, le Kouomintang [qui a dirigé Taïwan de 1949 à 2000].

- (5) V roce 1993, během války mezi gruzínskými liberály a nacionalisty, prezident Ševarnadze opět pohrozil, že opustí svůj národ.

En 1993, pendant le conflit qui oppose libéraux et nationalistes géorgiens, le président Chevardnadze menaça à nouveau d'abandonner son poste.

Následující věta je velmi zajímavým příkladem, kdy je použita francouzská výplňková konstrukce nahrazující jednoduchou českou předložku *k*. V tomto kontextu sloveso *rendre* vyjadřuje společně s adjektivem *fou* kategoriální sloveso kauzativního typu, které bychom mohli přeložit českým ekvivalentem *zešítet* či popisnějším *přivést k šílenství*. Tato výplňková konstrukce obsahující kategoriální sloveso je tvořena vedlejší vztaznou větou uvozenou zájmenem *qui*.

Šest slov k zešílení, když je čte člověk v tomhle pořadí.

Six mots qui rendent fou quand on les lit dans cet ordre.

4.6.1.2. Vztážné zájmeno que

Stejně tak jako vztážné zájmeno *qui*, se zájmeno *que* užívá pro osoby i věci obou rodů čísla jednotného i množného. Ovšem toto vztážné zájmeno je užíváno k vyjádření přímého předmětu nebo doplňku, nikoliv podmětu, jako to bylo u zájmena *qui*. Toto tvrzení bude ukázáno na příkladech, které nabízí *Francoouzština pro pokročilé* (2001:304).

(1) *C'est l'argent que nous avons gagné.*

To jsou ty peníze, které jsme vydělali.

(2) *Je vais vous présenter Eve et Rose que vous ne connaissez pas.*

Představím vám Evu a Růženu, které neznáte.

(3) *Remarquez l'artiste que notre ami est devenu.*

Všimněte si, jakým umělcem se stal náš přítel.

V následujícím příkladu je vedlejší věta vztažná uvozená zájmenem *que* je složena ze zájmena osobního a ze slovesa v určitém slovním tvaru. V tomto případě se jedná o přítomný čas. Dále je zde mezi zájmeno osobní *je* a sloveso *exprimer* vloženo též zájmeno *vous*. Tato vztažná věta je v češtině nahrazena pouze předložkou *pro*.

To je má závěť pro vás, táto a mámo a sestry moje, pro tebe, Gustino moje, pro vás, soudruzi, pro všechny, s nimiž jsem se měl rád...

C'est la dernière volonté que je vous exprime, à toi papa, à toi maman, à vous mes deux soeurs, à toi ma Gustina, à vous mes camarades, à vous tous que j'aimais...

4.6.1.3. Vztažné příslovce où

Pokud se opět opřeme o výklad, který podává *Francouzština pro pokročilé* (2001:310), dozvíme se, že vztažné příslovce *où* má význam jak místní tak i časový. Ve významu místním se příslovce *où* užívá po některých předložkách (*d'où* – odkud, *par où* – kudy, *jusqu'où* – až kam), což ale nebude náš případ. Užití příslovce *où* ve vztažných větách je následující:

(1) *C'est l'hôtel où (dans lequel) nous sommes descendus la dernière fois.*

To je hotel, kde (v němž) jsme se ubytovali posledně.

(2) *Voyez-vous la porte par où (par laquelle) nous sommes entrés?*

Vidíte tu bránu, kudy (kterou) jsme vešli?

(3) *C'est un fait d'où il résulte, que...*

To je skutečnost, z níž vyplývá, že...

Na dalším příkladu si dokážeme, že vztažné zájmeno *où* je též prostředkem uvození vedlejší věty vztažné, která tak tvoří výplňkovou konstrukci. V tomto případě je česká předložka *k* nahrazena ve francouzštině částí vztažné věty, jež je uvozena již zmíněným vztažným příslovcem. Sloveso *cuire* je zde přítomno ve tvaru imperfekta. Dále se jedná o vztažnou větu určující, a to z toho důvodu, že informace, která je větou podávána, je od věty řídicí neodmyslitelná, tudíž není oddělena čárkou.

Ale ta naše žároviště mi vždy připadají jako pece k přípravě našeho vezdejšího chleba... Když paní Lišková odešla, převlékl se pan Kopfrkingl do montérek a pak kývl do rohu k věšáku, kde stále tiše stál pan Dvořák.

Mais les chambres de combustion me font toujours penser à des fours modernes où l'on cuirait le pain d'ici...» Quand madame Lišková fut partie, monsieur Kopfrkingl revêtit son bleu de travail et fit un signe de tête vers le coin près du portemanteau où monsieur Dvořák se tenait en silence.

4.6.2. Vedlejší věta spojková

Tato část práce je věnována tvoření *étoffement* pomocí vztažných vět. Chtěla bych ale odbočit od vztažných vět a zmínit *étoffement*, které se objevilo ve větě spojkové. Nevěnuji tomuto problému celou kapitolu z toho důvodu, že český národní korpus nenabídl dostatek případů (celkově jeden) a *étoffement* se týká taktéž vedlejší věty, ale na druhou stranu je na místě tuto možnost zmínit.

Opět se opřeme o výklad, který podává *Francouzština pro pokročilé* (2001:620-636), kde je vedlejší věta spojková definována jako věta, která je k větě řídicí připojena spojkou. Dle toho, kterému větnému členu odpovídá svou funkci v souvětí, jsou

rozlišovány vedlejší věty obsahové (podmětné a předmětné), přívlastkové, doplňkové a příslovečné.

Intercorp vyhledal pouze jeden ukázkový případ vedlejší věty příslovečné, přesněji časové. Vedlejší věty příslovečné mají vzhledem k větě řídicí funkci příslovečného určení a je rozlišováno několik druhů těchto vět, mezi nimiž figurují i vedlejší věty příslovečné časové. Tyto věty vyjadřují děj současný, předčasný anebo následný, a to vzhledem k ději věty řídicí. Oproti větám vztažným se v těchto větách užívají jednotlivé slovesné časy podle pravidel o souslednosti. Co se týče příkladu pocházejícího z korpusu, reprezentuje vedlejší větu příslovečnou časovou vyjadřující následný děj. V tomto příkladu je spojkové sousloví *jusqu'à ce que*, jež je v tomto příkladě užito, následováno konjuktivem. Tato tvrzení jsou doložena v níže uvedeném příkladu, kde české spojce *k* odpovídá francouzská vedlejší věta časová *jusqu'à ce qu'elle s'engouffre*. Spojkové sousloví *jusqu'à ce que* je následováno zvrátným slovesem *s'engouffrer*, které se objevuje v již zmíněném konjunktivu.

Když vystoupila, nenápadně jsem ji následoval až k ulici Arcole a potom do úzké a prázdné uličky, jež byla ideálním místem, kde jsem ji mohl zmáčknout stranou nežádoucích pohledů.

Quand elle descendit, je la filai pendant quelques minutes jusqu'à ce qu'elle s'engouffre dans la rue d'Arcole, puis dans une venelle étroite et déserte, l'endroit idéal pour la coincer enfin à l'abri des regards indiscrets.

4.6.3. Hlavní věta

V poslední části této práce se budeme věnovat větě hlavní, která dle definic odpovídá francouzským výplňkovým konstrukcím a je v češtině nahrazena příslušnou předložkou. Zajímavý je fakt, že Intercorp nabídl pouze jeden příklad, na němž bylo možné demonstrovat étoffement. V rámci této hlavní věty je použito jednoduché perfektum.

4.6.3.1. Jednoduché perfektum

V této části bude demonstrováno použití jednoduchého perfekta ve větě hlavní tak, aby tvořila výplňkovou konstrukci, která by byla v češtině nahrazena předložkou. Co se týče užití jednoduchého perfekta, počet výskytů nebyl tak hojný. Jednoduché perfektum je jedním z minulých časů ve francouzštině a je definován jako knižní čas vyjadřující minulý děj zcela ukončený. Přesněji vyjadřuje děj, který trval určitou vymezenou dobu, děj, který se udál jen jednou nebo děj, který se sice opakoval, avšak počet opakování je přibližně znám a vyjádřen. V prezentovaném příkladu je jednoduché perfektum *fit* doplněno infinitivem slovesa *rejoindre*. Toto slovní spojení je v češtině přeloženo předložkou *k*. V češtině se jedná o jednu větu ...*odnesl telefon k ostatním odpadkům*, kdežto ve francouzštině je tato jediná věta vyjádřena pomocí dvou vět ...*emporta le téléphone et lui fit rejoindre les ordures*.

Rémi prudkým škubnutím vytrhl drát ze zdi a odnesl telefon k ostatním odpadkům.

Rémi arracha le fil d'un coup sec et violent, emporta le téléphone et lui fit rejoindre les ordures.

4.6.4. Závěry

V této části jsme se přesunuli z analýzy jednotlivých slovesných tvarů a slovních druhů k oblasti syntaxe. Zde se totiž zabýváme francouzskými výplňkovými konstrukcemi, které jsou vytvořené pomocí vztažných vět, vět spojkových a vět hlavních. Tato část je rozdělena tak, aby byly jednotlivé výsledky rozděleny do skupin dle toho, jakou větu zastupují (vztažná věta, spojková věta, hlavní věta). V průběhu části jsou vztažné věty definovány a dle vztažných zájmen, popř. vztažných příslovcí, jsou výsledky tříděny do skupin. Jednotlivé vztažné věty jsou v češtině překládány různými předložkami podle toho, jaké sloveso se ve větě objevuje. Co se týče slovesných tvarů, v rámci vztažných vět jsou použity nejrůznější tvary a časy. Dále jsou

v této práci představeny vedlejší věty spojkové, které sice nemají tak hojné zastoupení jako věty vztahné, přesto jsou pro vývoj práce důležité. Bohužel Český národní korpus nabídl pouze jeden příklad a to vedlejší věty příslovečné časové. Poslední část výzkumu je věnovaná hlavní větě, jejíž pomocí je tvořena výplňková konstrukce. Slovesný čas přísudku, který tvoří základní skladební dvojici této hlavní věty, je jednoduché perfektum. Na závěr tabulka s výskyty:

francouzská výplňková konstrukce	česká předložka	výskyt
vedlejší věta vztahná		
qui passe par	přes	27
qui traversaient	přes	25
qui rendent (kategoriální konstrukce)	k	9
qui se sont déroulées	proti	1
qui existent en son sein entre	mezi	1
qui opposa	mezi	1
que je vous exprime	pro	1
où l'on	k	1
vedlejší věta spojková		
jusqu'à ce qu'elle s'engouffre	k	1
hlavní věta		
et lui fit rejoindre	k	1

5. Výplňkové konstrukce jako pomocné prvky

Předcházející čtyři kapitoly se snažily být vyčerpávajícím zdrojem informací k popisu francouzských výplňkových konstrukcí. Během jejich četby se čtenář mohl dočíst, jak nejlépe *étoffement* definovat, jací lingvisté se tímto problémem zabývají a v neposlední řadě i jakých jazykových jednotek se výplňkové konstrukce skutečně týkají. Stručně řečeno, dosud byly výplňkové konstrukce v rámci této práce uchopeny z hlediska jejich formy. To znamená, že nás zajímalo, v jakých podobách je možno tyto konstrukce nalézt a jakých konkrétních prvků a jazykových jednotek se týkají. Následující kapitola bude ale věnována zcela jinému problému: proč je možné při překladu z francouzštiny do češtiny určité prvky vypustit, aniž by se změnil význam výpovědi?

Aby bylo možné odpovědět na tuto otázku, je nutné analyzovat vybrané příklady a na základě výsledků této analýzy teprve tvořit skupiny a vyvozovat závěry. Vybranými příklady jsou myšleny ty, které byly vyhledány pomocí programu Intercorp a sloužily jako hlavní zdroj analýzy (viz kapitola 4), jež se snažila o vyčerpávající popis jednotlivých jazykových jednotek tvořících výplňkové konstrukce. V rámci kapitoly 5 byly jednotlivé výplňové konstrukce na základě jejich společných rysů a znaků analyzovány a rozděleny do čtyř skupin, které byly posléze blíže definovány a určovány. Tyto skupiny pomohly odhalit zejména charakter prvků, které *étoffement* tvoří a které při překladu do češtiny mizí, aniž by se změnil význam výpovědi, a následně je díky těmto poznatkům pojmenovat a popsat. Na následujících řádcích budou tyto prvky postupně prezentovány a definovány tak, aby pomohly odpovědět na již položenou otázku.

5.1. Kategoriální slovesa

S termínem *kategoriální slovesa* jsme se již setkali v předešlých příkladech, kdy francouzské výplňkové konstrukce byly tvořeny pomocí infinitivu slovesa. Takto vytvořené výplňkové konstrukce slouží ve francouzštině k explicitnímu vyjádření

nějaké skutečnosti, kdežto čeština si vystačí s jednoduchou předložkou. Ovšem z výzkumu taktéž vyplynulo, že nezanedbatelné množství případů obsahuje slovesa, jež v dané konstrukci (s určitým predikativním jménem) plní kategoriální funkci (to znamená, že sloveso není sémantickým predikátem). Stejně tak jako v předešlé kapitole, i zde se obrátíme na publikaci *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem* (Radimský, J., 2010:106), kde nalezneme přesnou definici kategoriálního slovesa. Kategoriálními se myslí taková slovesa, která vedle svého běžné užití (predikativní funkce) mohou také fungovat jako slovesa pomocná (nepredikativní funkce). Taková slovesa pak musí být doplněna predikativním jménem, které je nositelem významu a jehož dějový význam kategoriální sloveso aktualizuje. *Grammaire méthodique du français* (Riegel, Pellat, Rioul, 2009:231) definuje kategoriální slovesa následujícím způsobem: „*On appelle verbes supports des verbes comme faire, donner, mettre, etc., qui, à côté de leurs emplois ordinaires, se combinent avec un nom, un adjectif ou un groupe prépositionnel pour construire une forme complexe fonctionnellement équivalente à un verbe.*“

Jednotlivá kategoriální slovesa se dají v paralelním korpusu Intercorp vyhledat tak, že se do příkazového řádku „*lemma*“ zadá hledané sloveso v infinitivu. Další postup je pak velmi podobný vyhledávání výplňkových konstrukcí, to znamená, že je posléze třeba jednotlivé příklady jeden po druhém pročíst, třídit a analyzovat. Ovšem v případě kategoriálních sloves může být postup vyhledávání mnohem jednodušší, než tomu bylo v případě výplňkových konstrukcí, kdy bylo jediné možné řešení zadat do programu české předložky a poté se probrat množstvím nalezených výsledků. V tomto případě je možné vymyslet vzorec, jenž by byl dále vkládán do příkazového řádku v Intercorp. U kategoriálních sloves je nutné si uvědomit, že jsou doplněna predikativními jmény, jež jsou nositeli významu slovního spojení. Formulovaný dotaz se tedy bude skládat ze dvou (tří, pokud bereme v úvahu determinant doplňující predikativní jméno) složek, které budou muset být dále upřesněny dle pravidel, jejichž zadání program vyžaduje. Výsledné dotazy mohou mít tuto podobu, přičemž za zkratku „*VER*“ dosazujeme dané sloveso s tím, že by ho program měl vyhledat ve všech jeho tvarech: [lemma=“*VER*“][tag=“*NOM*“] nebo [lemma=“*VER*“][tag=“*DET:ART*“][tag=“*NOM*“], pokud vyžadujeme, aby bylo predikativní jméno bylo doplněno determinanem. Samozřejmě jednotlivé výsledky je nutno ještě třídit dle toho, zda sloveso plní kategoriální funkci.

V rámci předešlého výzkumu jsme se setkali se slovesem, jež často plní kategoriální funkci: *exercer*. Toto sloveso se ve čtvrté kapitole objevilo při tvoření výplňkové konstrukce pomocí infinitivu. Internetový slovník *Le Petit Robert* nabízí ke slovesu *exercer* několik jeho významů, z kapacitních důvodů uvedu pouze ty nejběžněji užívané. Sloveso *exercer* *Le Petit Robert* definuje jako „*soumettre à une activité, à des mouvements réguliers, en vue d'entretenir ou de développer*“ a přidává příkladové věty pro ilustraci. Tento výklad významu dokazuje, že zmíněné sloveso plní vedle kategoriální funkce taktéž funkci predikativní. Zajímavá je ovšem skutečnost, že vedle běžně užívaného významu slovesa *exercer* slovník *Le Petit Robert* nabízí i jeho „kategoriální“ užití, avšak bez jakékoli charakteristiky této specifické funkce. Slovní spojení *exercer un métier* *Le Petit Robert* definuje jako „*pratiquer (des activités professionnelles)*“ a přidává taktéž synonymum „*faire*“, které má toto spojení ještě upřesnit. Pro připomenutí předkládám příklad, jenž byl odprezentován v předešlé kapitole.

Zajcevovi by se dalo říct, že byl k tomuto povolání předurčen.

De Lapinski, on aurait pu dire qu' il était prédestiné à exercer ce métier.

Jak již bylo uvedeno, sloveso v rámci kategoriálních konstrukcí funguje jako aktualizátor slovesných kategorií a sémantickou „váhu“ predikace nese substantivum (*predikativní jméno*), které často bývá odvozené od slovesa (např: *une destruction*). Pomocí předešlého výzkumu byly nalezeny typické příklady kategoriálních konstrukcí, ve kterých se sloveso vedle predikativního jména objevuje v různých slovesných tvarech. V následujících příkladech budou prezentovány čtyři predikativní jména, jež v doplnění různými slovesnými tvary tvoří kategoriální konstrukce. Z hlediska překladu bývá nejprve překládáno dějové jméno a teprve poté samotné kategoriální sloveso, ovšem v určitém kontextu bývá kategoriální sloveso vypouštěno. To je případ výplňkových konstrukcí, kdy francouzská kategoriální konstrukce, jež následuje předložka, je v češtině pozměněna a na místo překladu kategoriálního slovesa těmto konstrukcím odpovídá překlad pouze substantivum + předložka.

Francouzská podstatná jména *une attaque, des protestations, des différences, un conflit* atd. jsou v češtině přeložena jako *útok, protesty, rozdíly, válka* a následně jsou pak ve francouzštině doplněna vhodným slovesným tvarem, v češtině pak příslušnou

předložkou *proti* nebo *mezi*. Většina těchto substantiv sama o sobě vyjadřují určitý vztah opozice. Například podstatné jméno *une attaque* je dle *Le Petit Robert* definováno jako „*acte de violence contre une ou plusieurs personnes*“. Ovšem substantivum *une différence* v sobě prvotně nenese význam opozice, ale vyžaduje, aby byla doplněna buď slovesnými tvary (francouzština) nebo příslušnou předložkou (čeština) vyjadřující tento vztah.

- 1) *Seriózní reakce saúdskoarabského režimu na útok proti civilnímu objektu v Rijádu letos v květnu představuje alespoň záblesk naděje, že snad Saúdovci reformu pochopí jako svou jedinou naději na přežití.*

Mais la réponse sérieuse apportée par les dirigeants saoudiens à l'attaque menée sur des civils à Riyadh en mai 2003 laisse espérer que la famille al-Saud pourra un jour considérer la réforme comme son unique chance de survie.

- 2) *Ustarané diskuse o "úpadku Francie" se znovu vynořily v souvislosti s letošními protesty proti penzijní reformě, s narůstajícími spory ohledně fiskální politiky vůči Evropské komisi i s hašteřením se se Spojenými státy v otázce války v Iráku.*

Des rumeurs inquiètes sur le «déclin français» ont fait leur réapparition avec les marches de protestations qui se sont déroulées cette année contre la réforme des retraites, les différends grandissants sur la politique fiscale avec la Commission Européenne et les chamailleries avec l'Amérique sur la guerre en Irak.

- 3) *Rozdíly mezi radikály a konzervativci uvnitř strany jsou dnes ostřejší než spory mezi ní a jejím historickým soupeřem, čínskou národní stranou Kuomintang.*

Les différences qui existent en son sein entre radicaux et conservateurs sont désormais plus grandes que celles qui subsistent entre lui et son ennemi historique, le Kouomintang [qui a dirigé Taïwan de 1949 à 2000].

- 4) *V roce 1993, během války mezi gruzínskými liberály a nacionalisty, prezident Ševarnadze opět pohrozil, že opustí svůj národ.*

En 1993, pendant le conflit qui opposa libéraux et nationalistes géorgiens, le président Chevardnadze menaça à nouveau d'abandonner son poste.

5.2. Slovesa

V tomto případě jsou francouzské výplňkové konstrukce tvořeny spojením slovesa a dané předložky. Jednotlivá slovesa se zde vyskytují v různých tvarech například v infinitivu, příčestí přítomném/minulém atd. V zásadě není důležité, v jakém je sloveso tvaru, směrodatný je fakt, že se jedná právě o sloveso. Takto tvořené výplňkové konstrukce jsou typické případy *étoffement*, kdy francouzské sloveso v doplnění dané předložky je v češtině přeloženo jedinou předložkou, jež explicitně vyjadřuje význam celé francouzské výplňkové vazby, aniž by byla doplněna dalšími určujícími jednotkami.

Nejprve se zaměříme na typické příklady výplňkových konstrukcí, kdy česká předložka má velmi explicitní význam, který je ve francouzštině přeložen pomocí slovesné vazby. Jak v češtině, tak ve francouzštině předložce/předložce v doplnění slovesné vazby předchází substantivum, které v rámci celého spojení hraje velmi důležitou roli. Bez daného substantiva by celá konstrukce nic bližšího neříkala, až ve spojení s ním má plný význam. Výplňková konstrukce je do češtiny přeložena jednoduchou předložkou, v našich následujících příkladech předložkami *proti*, *s* nebo *z*. Předložce *proti* ve většině případů předchází substantiva, jež označují vyjadřující *útok*, *válku*, *konflikt*, *boj*, *kampaň*, *rozdíly*, *nástroj* apod. Všechna tato francouzská substantiva (*une attaque*, *une guerre*, *une lutte*, *des lois*, *des différences*, *un moyens* atd.) jsou doprovázena různými slovesnými tvary, které následují ve většině případů předložky, a celé toto sousloví je v českém překladu vyjádřeno daným podstatným jménem a předložkou *proti* (dle smyslu substantiva). Většina těchto substantiv sama o sobě vyjadřují určitý vztah opozice. V rámci předešlého výzkumu bylo prezentováno několik příkladů, kdy francouzská předložka *contre* byla doplněna infinitivem slovesa *lutter*, v češtině pak toto sousloví bylo přeloženo předložkou *proti*, jež sama o sobě explicitně vyjadřuje vztah opozice (příklady 1, 2 a 3). Dále se pak objevovaly také případy, kdy je česká předložka *proti* přeložena za pomoci příčestí minulého daného slovesa v doplnění příslušné předložky (příklad 3).

1) *Měli by veřejně pochválit prezidentův státnický výkon za to, že dal světu nejúčinnější nástroj proti šíření zbraní hromadného ničení, a za omezení vlivu Iráku na Středním východě a oslabení Saddámova režimu.*

Ils devraient reconnaître publiquement la stature politique du président Bush, acquise tant pour avoir donné à la planète le moyen le plus efficace pour lutter contre la prolifération des armes de destruction massive que pour avoir diminué l'influence irakienne au Moyen-Orient et affaibli le régime de Saddam.

2) *Ale vládní úředníci stále jen omílají politickou správnost navrhovaných zákonů proti rozvracečům.*

Mais les responsables gouvernementaux se contentent de réitérer le mérite politique des lois proposées pour lutter contre la subversion.

3) *Členské státy totiž svěřují práce na reformách proti krizi raději Belgičanovi než Portugalci.*

C'est bien au Belge, et non pas au Portugais que les pays membre confient les travaux sur les reformes pour lutter contre la crise.

4) *Nešlo tedy o tradiční dvojstranné rozštěpení, nýbrž o trojí rozpor: mezi konzervativci, kteří byli proti globalizaci, liberály, kteří byli pro globalizaci, a levičáky, kteří globalizaci chápali jako přerozdělování.*

Au lieu d'une division en deux camps entre la droite et la gauche, trois camps se sont formés: les conservateurs opposés à la mondialisation, les libéraux qui y étaient favorables et la gauche redistributionniste.

Jak již bylo řečeno, dle výsledků poskytnutých programem Intercorp, étouffement tvořené pomocí slovesných vazeb a předložky a v doplnění předcházejícího substantiva (*une chaîne, des pays, un sac, une ligne* apod.), může být taktéž přeloženo pomocí předložky *s* nebo *z*. Zatímco francouzská výplňková konstrukce se skládá ze slovního spojení (příčestí přítomné/minulé a předložka), jež vyjádří daný význam výpovědi, samotná česká předložka *s* nebo *z* zahrnuje význam sloučení (předložka *s*) nebo původu (předložka *z*).

- 1) *Doma mu nezbyvá než sledovat vysílání programu Canal+, které mnohé zakomplexuje, a jiné zase uklidní, jen potají v noci ze soboty na neděli, a jakmile manželka vstoupí do místnosti, hned horečně přepnout na program s dokumentárními filmy o zvířatech, který je skoro stejně bestiální.*
À la maison, il doit regarder sur Canal+, en cachette, dans la nuit de samedi à dimanche, l'émission qui en complexe beaucoup et en rassure quelques-uns, et se reporter fébrilement sur une chaîne diffusant un documentaire animalier, programme presque aussi bestial, dès qu'elle entre dans la pièce.
- 2) *Tento fond by zde nebyl jen pro chudé země, ale i pro země se středním národním důchodem, například pro Jihoafrickou republiku, v nichž se nemoci jako AIDS šíří tak bezuzdně, že léky, nutné pro jejich zkrocení, nedokáží tyto země poříditi ani za sniženou cenu.*
Ce fond serait destiné non seulement aux pays pauvres mais aussi à des pays disposant de revenus intermédiaires comme l'Afrique du Sud dans lesquels des maladies comme le sida font des ravages au point qu'ils ne peuvent acheter la quantité de médicaments voulue, même à bas prix.
- 3) *Tady byste nenašli předem připravené, pečlivě naaranžované pugety s trpasličími stonky, jež vypadají jako sériově vyrobené.*
Ici, on ne trouverait pas de bouquets ronds tout prêts, calibrés au millimètre, montés sur des tiges naines. De ces bouquets conçus comme des produits.
- 4) *Popadla fotografie a vztekle je zastrčila do kabelky s monogramem, aniž pronesla slovo.*
Elle reprit la bande et la remit rageusement dans son sac constellé de monogrammes, sans dire un mot.
- 5) *Mou pozornost dokázal upoutat pouze citát ze Shakespeara: ... kam mizí běloba, když taje sníh?*
Seule une ligne trouvée dans Shakespeare était susceptible de capter toute mon attention et de la caler: quand fond la neige, où va le blanc?

V následující části je výplňková konstrukce tvořena infinitivem slovesa, které se neřadí ani mezi pomocná či polopomocná, ovšem ve spojení s předložkou tvoří výplňkovou konstrukci a v rámci tohoto spojení plní funkci jakéhosi pomocného

slovesa, které ve francouzštině slouží k jasnějšímu vyjádření. V češtině je výplňková konstrukce vypuštěna a přeložena předložkou (*pro*). Zajímavý je taktéž fakt, že francouzské výplňkové konstrukci předchází místo substantiva jiné sloveso. Pokud se nad tím pozastavíme, zjistíme, že tato dvě obecnější slovesa ve spojení s danou předložkou jasně vyjadřují určitou skutečnost (*se pencha pour cueillir*). V češtině je použito jen jedno specifické sloveso, jež je doplněno jednoduchou předložkou (*se shýbla pro*).

- 1) *Poprvé to bylo tak: bloumali jsme řídkým hájkem a Lucie se najednou shýbla pro nějaký kvíteček (budiž mi odpuštěno, že neznám jeho jméno: měl drobné fialové okvěti a tenký stonek) a podala mi ho.*

Voici comment c' était venu: nous flânions dans un boqueteau clairsemé, Lucie tout à coup se pencha pour cueillir une fleurette qu' elle me tendit.

- 2) *I nový velitel chtěl použít Čenkových služeb, předvolal si ho a požádal, aby něco namaloval pro místnost, kde se pořádaly hodiny politické výchovy.*

Le nouveau commandant d' unité, ayant à son tour résolu de recourir aux services de Cenek, l' avait fait appeler afin de lui demander de peindre quelque chose pour agrémenter la salle réservée aux cours d' éducation politique.

- 3) *"Musím k té tabulce u vchodu, " řekl si a dotáhl nohu k tabulce u vchodu, dotkl se brýlí, a aniž napřímil trup, jal se číst.*

«Je dois me mettre à côté du tableau à l' entrée», pensa-t-il, et il traîna la jambe jusqu' au tableau à l' entrée. Il porta la main à ses lunettes et, sans redresser le buste, il déchiffra l' affichette.

- 4) *Když v době siesty přenechali strýcové a bratrance zahradu dětem a šli do knihovny na kávu Rémi se k nim spontánně připojil.*

À l' heure de la sieste, quand les oncles et les cousins abandonnèrent le jardin aux enfants pour prendre le café dans la bibliothèque, Rémi s' associa naturellement à eux.

5.3. Předložková sousloví

Ve francouzštině je velmi častým jevem užití předložkového sousloví namísto jednoduché předložky, aniž by byl význam výpovědi změněn. Internetový slovník *Le Petit Robert* předložkové sousloví vykládá jako „*groupe de mots formant une unité figée à valeur de préposition*“ a tato sousloví označuje zkratkou *Loc. Prép.* Dále *Grammaire méthodique du français* (Riegel, Pellat, Rioul, 2009:269) definuje předložku a dodává, že se předložky mohou objevovat jak v jednoduché formě, tak i v tzv. „*forme complexe*“, což jsou právě předložková sousloví neboli „*locutions prépositionnelles*“. Předložková sousloví jsou pak popsána následujícím způsobem → „*les locutions prépositionnelles sont souvent issues de figement*:“

- *D'anciens groupes prépositionnels (faute de grives, on mange des merles...) dont le nom était lui-même développé par un autre groupe prépositionnel (à force de, par rapport à, à côté de, au lieu de, à l'occasion de, pour cause de, aux alentours de..).*
- *D'adverbes à complément prépositionnel (conformément à = selon/loin de...)*
- *De propositions participiales (abstraction faite de, compte tenu de...).*“

Francouzská předložková sousloví bývají zpravidla v češtině přeložena pouze jednoduchou předložkou. Nejedná se sice o étouffement v pravém slova smyslu, nicméně francouzská předložka je naplněna obsahem a plní i v tomto případě funkci výplňkové konstrukce. Česká předložka nevyžaduje použití pomocných slov, aby byla naplněna obsahem, naopak ve výpovědi stojí samostatně a nijak nezamění její význam.

Francouzská mluvnice (Hendrich, Radina, Tláskal, 2001:505-515) nabízí řadu předložkových sousloví, která bývají ve francouzštině velmi často užívány a do češtiny jsou pak přeloženy jednoduchou předložkou. Jedná se o výrazy typu: *au-delà de, auprès de, à côté de, autour de, en travers de, au milieu de, en faveur de, en fonction de, à cause de, en raison de, à la faveur de* a další. Stejně tak v rámci předešlého výzkumu se v příkladech pocházejících z Intercorpu objevilo několik předložkových spojení, jež

byla do češtiny přeložena pouze předložkou (*en dépit de, en raison de, à cause de, au milieu de, à l'issue de, au ras de, autour de, à côté de*).

Výplňkové konstrukce tvořené předložkovými souslovími *en raison de* a *à cause de* jsou ve francouzštině častými prostředky k vyjádření zejména příslovečného určení příčiny nebo důvodu. V češtině jsou tyto konstrukce přeloženy pomocí předložky *pro* vyjadřující tuto funkci a daného substantiva.

(1) *Jako asistent zastal jsem se několika posluchačů, protože měli být pro politické smýšlení svých rodičů vyloučení z fakulty.*

En tant qu' assistant, j' avais pris la défense de plusieurs étudiants menacés d' exclusion de la faculté à cause des idées politiques de leurs parents.

(2) *K románům, jež na mě silně zapůsobily v plném víru pubertálních trýzní, patří Zolova Nana, kterou jsem měl rád ani ne tak pro její zkaženost, zaprášené dekorace, budoárovou zatuchlost, mýdlovou vůni toaletní vody, jako spíš kvůli příběhu mladého Georgese Hugona, ...*

Entre autres romans qui me touchèrent au vif, en plein tourment de puberté, figure la Nana de Zola, que j' aimais non pas tant en raison de son côté pourri, poussière de décors, vieux relents de boudoir, eaux savonneuses de toilette, qu' à cause de l' épisode du jeune Georges Hugon, ...

Předložkové sousloví *en dépit de*, jehož výskyt byl v Intercorpu velmi frekventovaný, může ve francouzštině vyjadřovat příslovečné určení přípustky. V češtině je toto sousloví přeloženo předložkou *přes/i přes* v některých případech i předložkou *navzdory*. Intercorp nabídl řadu příkladů, jež byly prezentovány v předešlé kapitole, proto zde bude uveden pouze jeden ukázkový (příklad 1). *Francouzská mluvnice* (2001) nabízí odlišný překlad tohoto spojení pomocí české předložky *navzdory* (příklad 2). Příklad 3 byl čerpán z internetového slovníku *Le Grand Robert* a zvolen byl adekvátní překlad.

1) *Írán ani Irák přes všechny řečnické výlevy nevyhlásí vůči USA faktické embargo.*
En dépit de l' opinion publique, ni l' Iraq ni l' Iran ne mettront réellement en place un embargo pétrolier contre les US.

- 2) *Bratranec takto jednal navzdory mým radám.
Mon cousin a agi ainsi en dépit de mes conseils.*
- 3) *Jednal tak navzdory/i přes mé rady.
Il a agi en dépit de mes conseils.*

Předložková sousloví *au milieu de*, *à l'issue de*, *au ras de*, *autour de*, *à côté de* a *en provenance de* i *à destination de* jsou taktéž do češtiny překládána jednoduchou předložkou. Většinou tato slovní spojení vyjadřují příslovečné určení místa. Následující příklady pocházejí jak z *Intercorpu* (příklady prezentované v kapitole IV) a taktéž z *Francouzské mluvnice* (2001):

- 1) *Vjeli jsme kolem staré celnice na asfaltku a mířili jsme k nové celnici, stojící mezi rozkvetlými třešněma.
Après la route était asphaltée . Nous nous dirigeons vers la nouvelle douane qui se dressait au milieu des cerisiers en fleur.*
- 2) *Uprostřed pole stál strom.
Un arbre se dressait au milieu de champ.*
- 3) *Z té zkoušky, při níž pociťoval víc bolesti než nostalgie, vyšel s přesvědčením, že jeho skuteční nepřátelé jsou v něm.
À l' issue de cette épreuve, car l' exercice était moins nostalgique que douloureux, il émergea avec la conviction que ses vrais ennemis étaient en lui.*
- 4) *Vtom se na plátně objevily různé pohledy na byt Forcevilleových během něčeho, co silně připomínalo recepci, všechno bylo snímané shora, ať už se jednalo o předsíň, chodby, nebo salony s výjimkou jídelny, která se filmovala přímo z koberce.
Alors apparurent sur l' écran différentes vues de l' appartement des Forceville pendant ce qui ressemblait fort à une réception, toutes prises en plongée, qu' il s' agisse du vestibule, des couloirs ou des salons, à l' exception de la salle à manger filmée au ras de la moquette.*
- 5) *„Stejně musí být příšerně složitě, když někdo staví svůj život na lži.“
Poznamenala s nádechem obdivu.
«Cela doit être affreusement compliqué d' organiser sa vie autour d' un mensonge, dit-elle avec une pointe d' admiration.*

- 6) *Kolem mne byly děti.*
Autour de moi, il y avait des enfants.
- 7) "Má rakev, jaká má být, dost vysokou a širokou, co, Mili, aby sis lehl k němu?"
 «Il a un cercueil comme il faut, suffisamment profond et large. Et si tu t'
 allongeais à
côté de lui, Mili?"
- 8) *Můj pokoj je vedle vašeho.*
Ma chambre se trouve à côté de la vôtre.

5.4. Přísllovečné určení místa

Přísllovečné určení místa blíže určuje místní okolnosti děje. V následujících příkladech je étoffement tvořeno zejména slovním spojením předložky se substantivem nebo různými slovesnými tvary. V některých příkladech se může objevit i celá vedlejší věta. V českém překladu se taktéž jedná o přísllovečné určení místa, kde k jeho vyjádření postačuje pouhá předložka nesoucí tuto funkci.

Výplňkové konstrukce tvořené pomocí substantiva a předložky jsou častým vyjádřením přísllovečného určení místa v rámci daného kontextu. Velmi časté konstrukce, jež se objevovaly ve výzkumné části, byla slovní spojení *à destination de* a *en provenance de*. Obě tato spojení jsou zajímavá tím, že mohou být charakterizovány jako předložková sousloví, ovšem v rámci věty plní taktéž funkci přísllovečného určení místa, zároveň však tvoří opozici tohoto významu. Zatímco spojení *à destination de* *Le Petit Robert* definuje jako „*lieu où l'on doit se rendre, lieu où une chose est adressée* → *but, direction*“, *en provenance de* je definováno opačným způsobem „*endroit d'où vient ou provient (qqch.)*“. Tuto opozici dokazuje i český překlad, kdy slovní spojení *à destination de* je přeloženo předložkou *do*, zatímco spojení *en provenance de* předložkou *z*, které i v češtině označují opačný význam.

1) *Jedna taková trasa, která je pokládána za významnou, vede z Evropy (Španělsko) přes Singapur nebo Dubaj, dále přes Indii do Nepálu či Bangladéše a odtud zpět na indický trh.*

L' une de ces voies, supposée considérable, part de l' Europe (Espagne) et traverse Singapour ou Dubai en passant par l' Inde à destination du Népal ou du Bengladesh, pour revenir sur le marché en Inde.

2) *Z kapsy vydoloval protivný kousek papíru, který byl navíc tak zmuchlaný, že ho jen velice obtížně dešifroval. <http://net.indra.com/~shredder/restore/index.html>.*

Du fond de sa poche il exhuma un méchant bout de papier, si froissé qu' il le déchiffra à grand-peine. <http://net.indra.com/~shredder/restore/index.html>.

3) *Nejlepší myslitelná dohoda mezi USA a Mexikem či nejlepší představitelná imigrační reforma USA nepotlačí příliv migrantů bez dokladů z Mexika a Jižní Ameriky přes noc.*

Ni le meilleur accord possible entre les USA et le Mexique, ni la meilleure réforme imaginable de l' immigration aux USA ne parviendront à stopper d' un coup le flot d' immigrés clandestins en provenance du Mexique et d' Amérique du Sud.

Jak již bylo uvedeno, funkci příslovečného určení místa mohou plnit také výplňkové konstrukce, jež jsou tvořené spojením substantiv s různými slovesnými tvary, dokonce i celou větou, českém překladu pak platí, že substantivum je zachováno a výplňková konstrukce přeložena pouze předložkou mající funkci příslovečného určení místa. Všeobecně se jedná o substantiva vyjadřující cestu, stezku, směr vedoucí někam přes něco nebo vyjadřující jednoduše pohyb. Substantiva takto vyjadřující směr jsou nejčastěji *une route* či *une voie*. *Le Petit Robert* definuje *une route* jako „*chemin suivi ou à suivre dans une direction déterminée pour franchir, parcourir un espace*“. Dále se těmito substantivy mohou v daném kontextu stát i *une déportation*, *une exportation*, *une importation* apod. *Le Petit Robert* tato tvrzení dokládá, protože tato podstatná jména určuje následujícími způsoby: *une déportation* jako „*fait de déporter, de transporter par la force (des personnes, des populations)*“ a *une exportation* jako „*sortie de marchandises nationales vendues à un pays étranger*“. Avšak nejen substantiva mohou vyjadřovat směr, nýbrž tato skutečnost může být vyjádřena dalšími aspekty ve větě. Tak

například časté je užití sloves a jejich různých tvarů, jež nesou takový význam (*traverser, transporter, passer*) a která jsou doplněna příslušnou předložkou nesoucí význam pohybu. V případě českého překladu jsou použity podobné postupy.

Velmi často výplňkové konstrukce, jež v rámci věty plní funkci příslovečného určení místa, měly podobu příčestím přítomného nebo minulého, přechodníku přítomného, vedlejší věty vztahné nebo hlavní věty. Slovesa, jež jsou centrálním prvkem pro výstavbu výplňkové konstrukce, slouží jako nositelé významu pohybu, aby celá konstrukce mohla plnit funkci příslovečného určení. Takovými slovesy byly zejména *passer, traverser, poser* apod. Internetový slovník *Le Petit Robert* definuje sloveso *passer* jako „avoir un mouvement de déplacement, en particulier par rapport à quelqu'un ou à quelque chose“, sloveso *traverser* jako „aller d'un bord, d'une extrémité à l'autre d'un espace“ a sloveso *poser* „mettre quelque chose qu'on portait sur quelque chose qui le supporte“, což dokazuje domněnku, že slovesa v sobě nesou význam pohybu, který doplňuje francouzskou předložku ve výplňkové konstrukci. Naopak čeština si vystačí v překladu s pouhou předložkou, ve které je tento význam již zahrnut.

Následující příklady představí jednotlivé výplňkové konstrukce v konkrétním užití. V prvním příkladu je *étoffement* tvořeno pomocí předložky, kterou doplňuje sloveso nesoucí význam pohybu *passer* ve tvaru příčestí přítomného. Český ekvivalent k celé konstrukci je předložka *přes*, která sama o sobě nese význam pohybu, proto nemusí být doplněna jinými prvky. V druhém příkladě jsou hned dvě výplňkové konstrukce, které v tomto kontextu plní funkci příslovečného určení místa. V jednom případě se jedná o již zmíněné slovní spojení *à destination de*, které je v češtině přeloženo předložkou *do*. Druhé příslovečné určení místa je vyjádřeno konstrukcí, jež je tvořena za pomoci předložky *par* a přechodníku přítomného slovesa *passer*. Stejně tak jako v předešlém příkladě, i tato konstrukce je přeložena českou spojkou *přes*. Zajímavé je, že tato konstrukce by mohla být obměněna a to následujícím způsobem: *L'une de ces voies, supposée considérable, part de l'Europe (Espagne), traverse Singapour ou Dubai et pass par l'Inde à destination du Népal ou du Bangladesh, pour revenir sur le marché en Inde*. Třetí příklad uvádí užití příčestí minulého slovesa *poser*, které je doplněno předložkou *sur* a v češtině přeloženo předložkou *na*. Následující dva příklady dokazují, že příslovečné určení místa může být ve francouzštině vyjádřeno taktéž pomocí *étoffement*, které je ve tvaru vedlejší věty vztahné nebo hlavní věty. Čtvrtý příklad je zajímavý tím, že substantivum, ke kterému se vztahuje francouzská výplňková

konstrukce, se liší od toho českého. Český překlad odráží skutečnost, že předložka *prés* se váže k podstatnému jménu *deportace*, kdežto výplňková konstrukce vyjádřená vztažnou větou se vztahuje k substantivu *des camions*. Tato vztažná věta (*qui traversaient*) může být transformována několika způsoby (např. *des camions traversant le désert lybien*). V následujícím příkladu je centrální substantivum *route dorée* doplněno vztažnou větou *qui passe par* a může být nahrazeno například přítomným příčestím *passant par*. Konečně poslední příklad uvádí případ, kdy je *étouffement* vyjádřeno hlavní větou, která plní v rámci této konkrétní věty funkci příslovečného určení místa. Hlavní věta *et lui fit rejoindre* je v češtině nahrazena předložkou *k*.

- 1) *Indie je názoru, že statická válka a opotřebovávající válka podstatně naruší infiltraci teroristických živlů prés kontrolní linii, která rozděluje indický Kašmír od pákistánského.*

L'Inde est convaincue qu'une guerre statique d'usure interférerait de manière décisive avec les infiltrations terroristes passant par la Ligne de contrôle qui sépare le Cachemire indien de la zone contrôlée par le Pakistan.

- 2) *Jedna taková trasa, která je pokládána za významnou, vede z Evropy (Španělsko) prés Singapur nebo Dubaj, dále prés Indii do Nepálu či Bangladěše a odtud zpět na indický trh.*

L'une de ces voies, supposée considérable, part de l'Europe (Espagne) et traverse Singapour ou Dubai en passant par l'Inde à destination du Népal ou du Bengladesh, pour revenir sur le marché en Inde.

- 3) *„Tak co přehrada, ustoupí?“ zeptala se a ukázala bradou na desky se spisy na manželově klíně.*

«Alors, ce barrage, ils cèdent? fit-elle en désignant du menton undossier posé sur les genoux de son mari.

- 4) *Před nemnoha týdny se několik mladých lidí udusilo během deportace zpět do Egypta prés Libyjskou poušť v přeplněných náklad'ácích.*

Il y a quelques semaines, plusieurs jeunes sont morts étouffés alors qu'on les renvoyait vers l'Egypte dans des camions bondés qui traversaient le désert libyen.

- 5) *Dále platí, že trasy používané vývozními konvoji se už neomezují jen na nechvalně proslulou „zlatou stezku“ prés Pákistán a Írán, ale rozšířily se a*

využívají průchodů skrze bývalé sovětské republiky, jako je Tádžikistán, Uzbekistán a Turkmenistán.

De plus, les itinéraires utilisés par les convois d'export ne sont plus limités à la tristement célèbre "route dorée" qui passe par le Pakistan et l'Iran; ils se sont multipliés, utilisant des points de sortie dans d'anciennes républiques soviétiques comme le Tadjikistan, l'Ouzbékistan et le Turkménistan.

- 6) Rémi prudkým škubnutím vytrhl drát ze zdi a odnesl telefon k ostatním odpadkům.

Rémi arracha le fil d'un coup sec et violent, emporta le téléphone et lui fit rejoindre les ordures.

5.5. Závěry

Během předešlých třech kapitol bylo důležité čtenáře seznámit se základní problematikou této práce: étoffement. V průběhu čtyř kapitol se mohl probrat definicemi, jež étoffement charakterizují i množstvím příkladů, na nichž byly výplňkové konstrukce prezentovány a analyzovány. Dalším důležitým krokem pro tuto práci bylo zjištění, jak je možné, že v průběhu překladu z francouzštiny do češtiny můžeme některé prvky vypustit, aniž by se změnil smysl výpovědi a o jaké prvky se jedná. Na základě podrobné analýzy příkladů, jež byly vyhledány v Intercorpu, byly charakterizovány prvky, které během překladu „mizí“ a následně dokázány na jednotlivých větách. Jednotlivé konstrukce byly rozděleny do čtyř oddílů (kategoriální slovesa, slovesa, předložková sousloví a příslovečné určení místa) a to na základě společných rysů, jež je spojují a třídí pod jednu skupinu. Během analýzy těchto jevů bylo zjištěno, že všechny tyto elementy fungují jako pomocné prvky, jež mají za hlavní úkol doplnit danou francouzskou předložku tak, aby dopomohly k jasnému vyjádření dané skutečnosti. Sloveso pojící se s určitým predikativním jménem (bez něhož nemůže samostatně fungovat) se stává kategoriálním a spolu s tímto jménem vytváří kategoriální konstrukce. Jednotlivá slovesa (v různých tvarech) se pojí se substantivy nebo s jinými slovesy obecného významu a tím vytvářejí významově plné konstrukce. Příslopečné určení zase určuje místní okolnosti děje. Předložková spojení sice nejsou příklady čistého étoffement, ovšem celá konstrukce má hodnotu předložky a doplňuje

substantivum stojící bezprostředně vedle ní. V rámci analýzy příkladů se objevila zajímavá skutečnost, kdy dvě slovní spojení (*à destination de, en provenance de*) zasahovala do dvou skupin. Obě tato spojení se dají hodnotit jako předložková sousloví (i přes fakt, že většina slovníků je takto nehodnotí) a zároveň ve výpovědi plní funkci příslovečného určení místa. Při překladu do češtiny se tyto pomocné prvky vypouští, protože česká předložka sama o sobě explicitně vyjadřuje danou skutečnost, aniž by měla potřebu být jakkoliv doplněna.

Závěr

Abychom se mohli pustit do vlastního výzkumu, bylo potřeba určitým způsobem vymezit výplňkové konstrukce tak, aby bylo zřejmé, jakých prvků se obecně týkají a v jakých případech bývají většinou používány. Toto úvodní vymezení vychází z několika publikací českých, kanadských a francouzských lingvistů, kteří se alespoň částečně *étoffement* zabývali. A jelikož vědců, kteří by věnovali pozornost tomuto jevu, není mnoho, bylo pro naše potřeby vybráno sedm publikací pěti lingvistů. Na základě společných rysů, které se v rámci těchto prací objevovaly, byl sestaven ukázkový model, díky němuž bylo jasné, jakým směrem se náš výzkum bude ubírat.

Výzkumná část, která následovala po těchto obecných kapitolách, vychází z praktických příkladů pocházejících z Českého národního korpusu. Pro účely této práce byl používán paralelní korpus Intercorp, který poskytl velké množství příkladů, na nichž bylo možné zkoumat a porovnávat pravidelnosti. Výplňkové konstrukce byly zkoumány na francouzských větách a na jejich českých překladech, kde byly vyhledávány krátké tvary (předložky) odpovídající francouzským konstrukcím. Ve třetí kapitole byly poprvé uvedeny české předložky (*k, na, do, s, o, z, pro, proti, přes, v, mezi, po*), jež byly předmětem našeho zájmu po celou výzkumnou část a jež se obvykle ve francouzštině objevují ve formě výplňkových konstrukcí.

První část čtvrté výzkumné kapitoly představuje francouzské výplňkové konstrukce tvořené substantivy, které jsou v českém překladu nahrazeny předložkami *do, z, o, přes, pro, mezi, k, vedle*. Co do výsledků poskytnutých korpusem je tato část obsáhlá, což je pro výzkum pozitivní, protože je možno analyzovat větší množství výsledků. Díky těmto výsledkům bylo možno dokázat, že *étoffement* tvořené pomocí substantiv není postupem, který by byl užíván zřídka, naopak se objevuje často a využívá přitom množství různých substantiv. V rámci výsledků bylo možno sledovat jak substantiva, jež měla pouze jediný výskyt (*au ras de, à l' issue de...*), tak i předložková sousloví, která se objevovala v korpusu velice často (*en dépit de, au milieu de ...*). Ukázalo se, že substantiva mohou být součástí předložkových spojení, jež jsou tvořena spojením substantiva s předložkou. V rámci našich výsledků bylo analyzováno celkem pět těchto předložkových sousloví, která byla nejrozšířenějším způsobem, jak vyjádřit výplňkové konstrukce pomocí substantiv. Což je paradox, protože pokud se

vrátíme ke kapitole 2, zjistíme, že dle předložených příkladů českých, kanadských i francouzských lingvistů jsou předložková sousloví pouze doplňkovým způsobem, jak vytvořit výplňkové konstrukce. Na prvním místě stojí *étoffement* tvořené pomocí substantiv jako takových. Již v této první části vyvstaly problémy spojené s nesprávným překladem. Na jednotlivých větách je demonstrováno, jak může volba nesprávného překladu naprosto změnit význam věty, a to v případě, kdy se překladatel uchýlí k použití *étoffement* na místě, kde je toto absolutně nežádoucí.

Výplňkové konstrukce tvořené infinitivem se ukázaly být také velmi používaným způsobem, jak vyjádřit české předložky, navíc použití infinitivu nebylo jednotvárné a v rámci výsledků se vyskytly i velmi zajímavé typy infinitivních konstrukcí. Stejně tak jako u substantiv, i co se týče infinitivu, korpus nabídl výsledky, kde se jednotlivé infinitivy objevily buď jen jednou (*offrir, cueillir, agrémenter...*), nebo byl jejich výskyt opakovaný (*lutter, parler, prendre...*) a ve většině příkladů byla slovesa doprovázena francouzskou předložkou. Bohužel z hlediska kapacitních důvodů nemohly být uvedeny všechny příklady jednotlivých sloves. Většinou infinitiv sloves sloužil k vyjádření *étoffement*, které bylo jednoznačně rozpoznatelné a identifikovatelné. Ovšem vedle toho se vyskytla i slovesa, u nichž bylo těžší *étoffement* rozpoznat anebo mělo různé způsoby využití. Řeč je zejména o slovesu *faire* a kategoriálních slovesech. Právě u slovesa *faire* byly prezentovány tři způsoby různého využití, které korpus odhalil. Kategoriální slovesa jsou taktéž zajímavým typem sloves, která mohla plnit jak kategoriální funkci a tudíž být součástí výplňkových konstrukcí, tak i funkci predikativní, což znamená, že nefunguje jako pomocné sloveso a tudíž je v češtině překládáno ve svém plném významu a nemusí být při převodu do češtiny vypouštěno.

V případě příčestí přítomného vyhledal po zadání kritérií korpus pouze tři příklady (*diffusant, disposant, passant*), které odpovídají definici *étoffement*. U všech případů bylo zřejmé, že jde o výplňkové konstrukce, které jsou v češtině přeloženy předložkami *na, s* a *přes*. Protože počet výsledků byl velmi nízký, rozhodla jsem se zvolit opačný postup při vyhledávání, abych docílila počtu vyššího. Do korpusu byla zadána tato čtyři zmíněná příčestí přítomná a překvapivě byla vyhledána pouze příčestí přítomná sloves *disposer* a *passer*, z čehož sloveso *passer* se vyskytlo pouze jednou. Tudíž ani po změně postupu nebyl počet výskytů navýšen. Příčestí přítomné *disposant* bylo přeloženo předložkou *s*, pouze ve dvou větách bylo v češtině příčestí naprosto

vypuštěno a nijak nenahrazeno. O tomto postupu byla zmínka již ve druhé kapitole, kde se k němu vyjadřovala Alena Tionová (2000).

V případě příčestí minulého byl výskyt výplňkových konstrukcí mnohem vyšší a počet příčestí minulých, která by se neopakovala, byl také velmi vysoký. Sloveso ve tvaru příčestí minulého, jež vykazovalo opakovaný výskyt, je *mener*. Sloveso *mener* bylo do češtiny přeloženo předložkou *proti*. Předložka *proti* je překládána také pomocí jiných příčestí minulých (*annoncé, mené, opposé, dirigé, proposé*). Následující příklady jsou pak typickými příklady dokazujícími *étoffement* a je zde demonstrována velká škála sloves, jež jsou ve tvaru příčestí minulého použita. Odpovídajícími předložkami jsou pak *k, na, do, o* či *z*.

Co se týče přítomného přechodníku, jedná se o obdobný případ jako u příčestí přítomného. Tedy alespoň z hlediska počtu výsledných příkladů. I v tomto případě byl výskyt jednotlivých případů velice nízký (37). Příkladů bylo sice nalezeno třicet sedm, ovšem vystřídal se v nich pouze tři tvary přechodníků a to *en passant, en épousant* a *en décidant*, z čehož první zmíněný přechodníkový tvar se objevil ve 34 příkladech. Taktéž, jako tomu bylo u příčestí přítomného, jsem se rozhodla zvolit opačný postup, kdy byly do vyhledávání zadány zmíněné tři tvary přechodníku přítomného, přičemž bylo očekáváno, že tvar *en passant* bude mít nejvyšší výskyt. Toto očekávání ohledně výskytu tvaru *en passant* se naplnilo, ovšem tvary *en épousant* a *en décidant* se při obrácení postupu vůbec neobjevily. Zmíněné přechodníky přítomné byly přeloženy pomocí českých předložek *přes, do, od, po, skrze* a *s*.

Poslední část čtvrté kapitoly se zabývá *étoffement* předložek ve formě (explicitní) věty a to ať už jde o větu hlavní či vedlejší. Tato část práce byla rozdělena dle toho, jakým druhem věty se zabývá. Nejobsáhlejším a nejužívanějším typem je vedlejší věta vztahná uvozená nejčastěji vztahným zájmenem *qui, que* a vztahným příslovcem *où*, která se jako výplňková konstrukce objevovala nejčastěji. V rámci vyhledání a definování *étoffement*, které by bylo tvořeno pomocí vztahných vět vedlejších, nebyl žádný větší problém a bylo snadné *étoffement* „odhalit“. Dalším typem vedlejší věty, který se v práci objeví, je vedlejší věta spojková. Bohužel se v korpusu vyskytl pouze jeden příklad této věty, ovšem z důvodu rozšíření obzorů, které by pomohlo lépe pochopit *étoffement*, jsem se ho rozhodla do práce zařadit. Prezentovaná vedlejší věta příslovečná časová je v tomto případě uvedena spojkovým souslovím *jusqu'à ce que*. Co

se týče věty hlavní, v rámci celého výzkumu se objevila pouze jedna věta, jejíž sloveso je ve tvaru jednoduchého perfekta.

Pátá kapitola se věnuje zcela jinému problému než kapitola předešlá. V rámci této kapitoly je položena otázka, proč je možné při překladu z francouzštiny do češtiny určité prvky vypustit, aniž by se změnil význam výpovědi. Ze všeho nejdříve bylo nutné analyzovat vybrané příklady a na základě výsledků této analýzy teprve tvořit skupiny a vyvozovat závěry. Jednotlivé výplňkové konstrukce byly dle společných znaků a rysů rozděleny do čtyř skupin (kategoriální slovesa, slovesa, předložková sousloví a příslovečná určení místa), které byly následně v průběhu celé kapitoly analyzovány a popsány. Tyto skupiny pomohly odhalit zejména charakter prvků tvořících *étoffement* a taktéž díky získaným poznatkům vysvětlit, proč při překladu do češtiny mizí, aniž by se změnil význam výpovědi.

Kategoriální slovesa tvoří významnou skupinu, se kterou jsme se setkali již v průběhu čtvrté kapitoly. Za kategoriální jsou považována taková slovesa, jež v dané konstrukci s určitým predikativním jménem plní kategoriální funkci, což znamená, že sloveso není sémantickým predikátem. Během výzkumu jsme se setkali s několika slovesy plnícími kategoriální funkci (*exercer, mener, exister, subsister* etc.). Všechna tato slovesa byla doprovázena predikativním jménem a ve spojení s danou předložkou fungovala jako výplňková konstrukce. V rámci jednotlivých výplňkových konstrukcí se slovesa objevovala v různých tvarech a do češtiny byla pak celá konstrukce přeložena pomocí jednoduché předložky.

Pro následující skupinu výplňkových konstrukcí bylo charakteristické, že byly tvořeny za pomoci sloves v různých tvarech. Důležitým znakem této skupiny byl fakt, že je *étoffement* tvořené právě pomocí sloves a není určující, v jakém slovesném tvaru jsou tato slovesa použita. Skupina je zde dále pomyslně rozdělena na dvě části dle toho, který slovní druh výplňkovou konstrukci předchází. V prvním případě se jedná o substantivum, které v rámci celého spojení hraje velmi důležitou roli. Bez daného substantiva by totiž celá konstrukce nic bližšího neříkala, až ve spojení s ním má plný význam. Do češtiny je pak *étoffement* překládáno pomocí předložek *proti, s* nebo *z*. Ve druhém případě výplňkové konstrukci předchází obecné sloveso. Jak sloveso ve výplňkové konstrukci, tak i sloveso předcházející jsou obecného významu (*se pencha*

pour cueillir) a do češtiny jsou přeložena pomocí jednoho specifického slovesa ve spojení s předložkou (*se shýbla pro*).

Třetí skupinu tvoří předložková sousloví, která sice nejsou příklady čistého *étoffement*, ovšem celá konstrukce má hodnotu předložky a doplňuje substantivum stojící bezprostředně vedle ní. Předložková sousloví jsou užívána na místo jednoduché předložky, aniž by se změnil výpovědi. Tato sousloví mohou taktéž ve větě plnit funkci příslovečného určení příčiny nebo důvodu, přípustky či místa. Jako ukázková jsou uvedena tato předložková sousloví: *à côté de, autour de, en travers de, au milieu de, en faveur de, en fonction de, à cause de, en raison de, en dépit de* a další. V češtině jsou pak přeložena jednoduchou předložkou.

Poslední skupinu v rámci páté kapitoly tvoří příslovečné určení místa, jež je charakteristické tím, že určuje místní okolnosti děje. *Étoffement* je zde tvořeno zejména slovním spojením předložky se substantivem nebo různými slovesnými tvary, popřípadě vedlejší větou. V českém překladu se taktéž jedná o příslovečné určení místa, kde k jeho vyjádření postačuje pouhá předložka nesoucí tuto funkci. Během výzkumu se objevila zajímavá skutečnost, kdy slovní spojení *à destination de, en provenance de* zasahovala do dvou skupin. Obě tato spojení se dají hodnotit jako předložková sousloví a zároveň ve výpovědi plní funkci příslovečného určení místa.

V průběhu celého výzkumu bylo dokázáno tvrzení, že francouzské výplňkové konstrukce jsou v první řadě problémem translatologickým. Co se týče samotného *étoffement*, prvním krokem při jeho odhalení je jej správně identifikovat a analyzovat, tak aby nebylo zaměněno s překladatelskými postupy apod. Poté následuje krok druhý, kterým je překlad. Překladatel si musí uvědomit všechny prvky, které tvoří výplňkové konstrukce a zvolit vhodný překladatelský aparát a takový výběr české předložky, aby zcela významově odpovídala původní francouzské konstrukci. Ovšem v průběhu překladu musí být dbáno na fakt, zda je použití *étoffement* opravdu nutné. Pokud správným způsobem překladatel identifikuje výplňkové konstrukce ve francouzštině, je nucen si položit další otázku, zdali se v konkrétním příkladě jedná o *étoffement* povinné či nepovinné. Překladatel se musí rozhodnout v nejlepším zájmu zachování významu věty, takže pokud by použití výplňkové konstrukce nějakým závažným způsobem narušovalo původní význam výpovědi, je nutné, aby nebylo použito a překladatel se uchýlil k rozvinutí předložky. O těchto obtížích, které mohou vyvstat při překladu, jsme

se mohli přesvědčit i v průběhu kapitoly 4, kde byly jednotlivé problémy se správným překladem demonstrovány.

Taktéž byla v úvodní kapitole práce položena otázka, zda se může *étoffement* jevit jako problém nejen překladatelský, ale i lingvistický. Již pouhý fakt, že výplňkové konstrukce nejsou tvořeny pouze jedním větným členem (např. substantivem), ale mohou se objevovat v různých podobách, ztěžuje práci s tímto jazykovým jevem. Jak bylo výše zmíněno, *étoffement* českých předložek může být vyjádřeno jak větným členem, tak jinými slovesnými tvary či dokonce celou větou (hlavní, vedlejší). To znamená, že rozsah tohoto často užívaného jevu je velmi široký a není tedy jednoduché výplňkové konstrukce „odhalit“, protože by bylo samozřejmě jednodušší, kdybychom se při analýze mohli zaměřit pouze např. na jeden větný člen. Identifikace *étoffement* je ztěžována i tím, že celá výplňková konstrukce může být tvořena jednou větou a to buď hlavní, nebo i větou vedlejší. Dále v případě infinitivů nebylo mnohdy jednoznačné, zda jde o *étoffement* či o ustálenou vazbu, která s výplňkovou konstrukcí nemá nic společného. Tento problém vyvstal v případě slovesa *faire*, které se objevilo hned ve třech různých způsobech užití a ne vždy se jednalo o *étoffement*. Je tedy důležité si uvědomit, ve které vazbě se dané sloveso vyskytuje a zda se účastní v rámci této vazby výplňkové konstrukce. Toto samé pravidlo platilo i u kategoriálních sloves, u kterých nebylo vždy snadné je správně rozpoznat. Zajímavý byl taktéž posun od morfologie, kam spadaly slovní druhy a různé slovesné tvary, až po syntax, do kterého bylo zařazeno *étoffement* vytvořené pomocí hlavních či vedlejších vět, v rámci nichž bylo použito široké spektrum jednotlivých slovesných časů. Z tohoto stručného výčtu je vyvozen závěr, že francouzské výplňkové konstrukce jsou jak problémem překladatelským, tak i jazykovým.

Po tomto shrnutí se nabízí velmi důležitá otázka, z jakého důvodu se výplňkové konstrukce používají a proč jsou tedy do češtiny přeloženy pouhou předložkou, aniž by se změnil význam výpovědi? Co vede oba jazyky k odlišnému vyjadřování? Odpověď na tuto otázku již byla naznačena v úvodní kapitole, kde byl ocitován Otomar Radina (1977), který tvrdí, že velmi příznačný rozdíl mezi francouzštinou a češtinou spočívá v tom, že francouzština s oblibou vyjadřuje vzájemné závislosti větných členů výslovně, kdežto češtině často stačí vyjádření stručnější. Radina dále k odlišnému vyjadřování uvádí důvody tvaroslovné, skladebné a psychologickostylistické. Obecně všechny tyto důvody vycházejí z typologické odlišnosti obou jazyků, tudíž i jiného způsobu

vyjadřování. Jak již bylo řečeno, francouzština má tendenci se vyjadřovat spíše explicitně, což znamená, že tíhne k podrobnému vyjadřování, při kterém výslovně argumentačně zdůvodňuje a popisuje danou skutečnost. Na druhé straně čeština se uchyluje k implicitnímu vyjadřování, kdy není daná skutečnost vyjádřena přímo, ale na základě poznatků o světě, které jedinec má, je tato skutečnost rozumějící samo sebou. Způsob vyjadřování, kdy francouzština používá výplňkové konstrukce a čeština je překládá pouhou předložkou (*étoffement*), je ukázkovým příkladem této rozdílnosti vyjadřování. Například v případě předložkových sousloví, kdy je *étoffement* předložek vyjádřeno ve francouzštině pomocí substantiva, které ve spojení s předložkou tvoří právě tato sousloví, je zcela jasné vidět, že zatímco francouzština se musí uchýlit k explicitnímu vyjádření skutečnosti, čeština využije obecných poznatků jedince o světě a vyjádří výplňkovou konstrukci pouze předložkou, aniž by se změnil význam výpovědi. Na následujícím příkladu obsahující *étoffement* české předložky *pro* je zřetelné, že v případě češtiny postačuje použití předložky *pro*, a přesto je příjemci naprosto jasné, že zmiňovaný jedinec byl vyhozen z důvodu (kvůli) jeho nevalného prospěchu.

A tak jsem mu namluvil, že mě ze školy vyhodili pro nevalný prospěch.

Alors, je lui racontai que j' avais dû quitter l' école en raison de mes notes médiocres.

Jak dále uvádí Vinay a Darbelnet (1958) ve *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction*, důvody odlišného vyjadřování mezi francouzštinou a v tomto případě angličtinou jsou zejména skladebné. Tito autoři tvrdí, že francouzské spojky nemohou následovat po předložce, tudíž se francouzština uchyluje k výplňkovým konstrukcím. Samozřejmě si musíme uvědomit, že oba autoři srovnávají francouzštinu s angličtinou a uvádějí následující příklady:

This is a story of how a man rose to fame.

C'est l'histoire de la façon dont un homme est devenu célèbre.

Co se týče srovnání francouzštiny s češtinou a skladebných důvodů odlišného vyjadřování, Otomar Radina (1977) ve *Francouzštině a češtině: systémové srovnání dvou jazyků* uvádí, že čeština může mít vedlejší větu uvedenou spojkou *zda*, která je závislá např. na přídavném jménu (*zvědav, zda...*) nebo na jménu podstatném (*otázka, zda...*). Naproti tomu francouzská spojka musí záviset na slovesu (*curieux de savoir si..., la question de savoir si...*).

Vinay a Darbelnet (1958) také uvádějí anglický příklad *to the station*, který je přeložen do francouzštiny *direction de la gare*, a dodávají, že ve francouzštině nemůže být použito spojení *à la gare*. Pokud by se totiž použilo spojení *à la gare*, nebylo by zřejmé, co se tímto myslí, protože toto spojení by mohlo vyjadřovat jak odpověď na otázku kde?, tak i kam?. Z toho důvodu se francouzština musí přiklonit k explicitnímu vyjádření a slovní spojení rozvinout na konečnou podobu *direction de la gare*. V komparaci s češtinou by toto slovní spojení mohlo taktéž znamenat *na nádraží* a vyjadřovat odpověď na otázky kde? i kam?. Ovšem čeština jakožto jazyk flexivní disponuje pády a předložky se s těmito pády pojí a dle toho, s jakým pádem je spojena, vyjadřuje určitý význam. Předložka *na* se pojí jak s akuzativem (*na nádraží*) a vyjadřuje tak odpověď na otázku kam?, tak s lokálem (*na nádraží*), při čemž odpovídá na otázku kde?. A ve spojení s další již zmíněnou vlastností, explicitností, čeština nemá potřebu předložku nějakým způsobem rozvíjet a výpověď neutrpí ztráty významu.

Tímto stručným výčtem bych chtěla shrnout výsledky, ke kterým jsem dospěla v průběhu této práce. Během výzkumu jsme se setkali s mnoho jevy, které by bylo zajímavé nějakým způsobem blíže prozkoumat, bohužel rozsah této práce nám nedovoluje nalezená fakta hlouběji analyzovat. Na základě dalších provedených výzkumů by bylo velmi zajímavé toto téma dále rozvinout a následně zpracovat.

Le Résumé

Avant de commencer à parler des chapitres particuliers il faut expliquer le terme «*étoffement*». Les linguistes canadiens Jean-Paul Vinay et Jean Darbenet comparaient le français et l'anglais et caractérisaient l'étoffement comme «*variété d'amplification appliquée aux prépositions françaises qui ont besoin d'être étoffées par l'adjonction d'un adjectif, d'un participe passé ou même d'un nom, alors que les prépositions anglaises se suffisent à elles-mêmes*» ou comme «*le renforcement d'un mot qui ne se suffit pas à lui-même et qui a besoin d'être épaulé par d'autres*». Cette définition (élaborée sur la base de la comparaison des deux langues – le français et l'anglais) ne diffère pas considérablement de celle élaborée par des linguistes tchèques qui comparaient le français et le tchèque. Alena Tionová définit l'étoffement comme «*le renforcement d'un mot qui a besoin d'être étoffé*» (en tchèque *naplněné obsahem*) et ajoute une idée que «*les prépositions françaises (notamment de et à) en comparaison avec les tchèques sont plus vagues et dans certaines locutions verbales ne fonctionnent qu'en tant que l'élément grammatical sans un sens concret donc elles sont souvent amplifiées par un mot à sens plein*». L'étoffement apparaît comme un problème translatologique et peut compliquer une traduction correcte, c'est-à-dire que dans la plupart des cas il faut éviter une traduction mot à mot. Par exemple une phrase française *la route conduisant au fleuve* est traduite en tchèque d'une seule façon : la réduction de la locution verbale *conduisant au* et l'utilisation de la préposition tchèque *k* (*cesta k řece*). Les linguistes français et tchèques aussi mentionnent le procédé contraire à l'étoffement, *le dépouillement*. Le dépouillement est défini comme le procédé pendant lequel un mot à sens plein est substitué par un mot qui exprime une relation grammaticale (*à la face du monde* → *před světem*). Ce procédé est utilisé en traduisant du français au tchèque.

Le but de ce travail était sur la base des analyses détaillées des exemples particuliers de créer une théorie générale décrivant les règles de l'étoffement qui pourraient être appliquées à d'autres recherches et de décrire le fonctionnement et la forme que peut prendre l'étoffement. Cette thèse issue des travaux des linguistes français et tchèques et forme un modèle initial pour la recherche suivante. La recherche était basée sur l'analyse des exemples en français et en tchèque et pour accomplir le but du travail j'ai utilisé le corpus parallèle Intercorp.

Sur la base des travaux élaborés par des linguistes canadiens, français et tchèques le chapitre initial spécifie le terme essentiel «*étouffement*» qui est expliqué comme le renforcement d'une préposition française qui a besoin d'être étouffée par un autre mot à sens plein au contraire à une préposition tchèque. Dans ce chapitre le terme «*étouffement*» est défini et expliqué en détail de sorte que le lecteur comprenne entièrement dans quelle situation on peut utiliser l'étouffement et quels éléments ce phénomène comprend. À côté de la définition de ce terme, on essaye de délimiter l'étouffement au sein de la linguistique et des autres disciplines linguistiques pour une meilleure compréhension de ce phénomène linguistique. Finalement on essaye d'approcher un procédé contraire, *le dépouillement*. Comme l'étouffement, le dépouillement est défini et présenté par l'intermédiaire des exemples concrets.

En raison de manque d'un très grand nombre de travaux linguistiques qui seraient concentrés sur l'étouffement, la recherche s'appuie sur les travaux des linguistes français (H. Chuquet, M. Paillard), canadiens (J. P. Vinay, P. Darbelnet) et tchèques (A. Tionová, O. Radina, J. Šabršula). Comme on a déjà mentionné, les travaux des linguistes canadiens, français et tchèques sont considérés comme le matériel de départ de toute la partie pratique qui puise sur ces connaissances. Pour toute la partie pratique (Chapitre 4 et 5) il a été choisi une méthode qualitative. La recherche qualitative est caractérisée par le fait que le chercheur choisit le thème général et pose des questions de recherche. Entre autres le chercheur réunit et analyse des informations qui peuvent contribuer à la solution des questions essentielles et conclure et faire une théorie propre. Au sein de la recherche qualitative on a utilisé le corpus parallèle Intercorp qui a servi d'une source des exemples particuliers reflétant un phénomène de base, l'étouffement. Au premier rang, on a choisi les prépositions tchèques (*k, na, do, s, o, z, pro, proti, přes, v, mezi, po*) qui ont été mises dans le programme Intercorp et comparées à des locutions françaises correspondantes, conséquemment les résultats ont été analysés, éventuellement évalués comme des cas de l'étouffement. En raison de nombre des résultats des prépositions tchèques élevé, ce nombre a été diminué à 500 pour chaque préposition, c'est-à-dire qu'on a analysé 6000 résultats. Évidemment, chaque résultat n'a pas correspondu aux critères de départ donc il n'a pas été désigné comme l'étouffement.

Comme on a déjà mentionné, les travaux et les connaissances des linguistes nommés ci-dessus étaient le matériel de départ grâce auquel des exemples issus de

L'Intercorp pouvaient être classés en six groupes présentant l'étoffement. Du nombre total (6000) des exemples, 444 ont été classifiés comme des cas représentant l'étoffement. Sur la base des éléments linguistiques que l'étoffement concerne, on distingue six groupes fondamentaux: *l'étoffement d'une préposition par un substantif, par un infinitif, par un participe présent, par un participe passé, par un gérondif et par une phrase explicite.*

L'étoffement des prépositions par un substantif couvre 92 résultats au total. L'étoffement qui est formé de cette façon est traduit en tchèque par les prépositions *do, z, o, přes, pro, mezi, k, vedle*. Les substantifs les plus fréquents forment les locutions désignant une direction d'un lieu à un autre. Il s'agit des expressions à *destination de* et *en provenance de*, dont le nombre total compte 10 résultats pour chaque locution au sein de la recherche. Au sein de la partie pratique on a constaté le fait, que plusieurs substantifs peuvent faire une partie des locutions prépositionnelles qui sont formées par une liaison entre une préposition et un substantif. Il s'agit des locutions prépositionnelles *en dépit de, au milieu de, en raison de* etc. *L'étoffement des prépositions par un infinitif* apparaît 148 fois dans l'Intercorp et alors crée le plus grand groupe de tous. Parmi les résultats figuraient des exemples qui ne se présentaient qu'une fois (*offrir, cueillir, agrémente, satisfaire, redresser* etc.) de même des exemples plus fréquents comme *parler* (15), *lutter* (18), *chercher* (31) et *prendre* (40). Les verbes supports créent un cas particulièrement intéressant. Au sein de la partie pratique, des verbes supports (en liaison avec des substantifs donnés) forment souvent l'étoffement, notamment le verbe *exercer*. Quant à *l'étoffement des prépositions par un participe présent* le programme Intercorp ne trouvait que trois types de verbes qui forment conséquemment l'étoffement : *disposer, passer, diffuser*. Grâce à son nombre total (6) des exemples remplissant les conditions données, l'étoffement formé par le biais du participe présent crée la moindre partie de tous les six groupes. Dans une traduction tchèque, ces participes présents complétés par des prépositions données sont traduits au moyen des prépositions tchèques simples *na, s et přes*. En atteignant un nombre de 93 exemples, *l'étoffement des prépositions par un participe passé* crée le deuxième plus grand groupe de tous qui présentent également l'étoffement. Même en cas des groupes mentionnés ci-dessus, le programme Intercorp découvrait des résultats qui n'apparaissaient qu'une seule fois. Il s'agit des exemples de quatre participes passés : *aligné, assis, monté et constellé*. Les participes passés les plus fréquents de tout le

groupe *mené* (22), *dirigé* (21), *annoncé* (16) et *opposé* (14) sont tous traduits par une préposition tchèque *proti* qui elle-même exprime une relation de l'opposition. L'avant-dernier groupe implique des cas de *l'étoffement qui est formé au moyen du gérondif*. Ce groupe compte 37 exemples au total et est représenté par trois verbes ayant une forme du gérondif : *en passant*, *en décidant*, *en épousant*. L'étoffement formé par le gérondif *en passant* est le plus fréquent et en tchèque est traduit par une préposition *přes/do/skrze/od/po* qui exprime un mouvement d'un lieu à un autre. Le dernier groupe présente *l'étoffement des prépositions françaises par une phrase explicite*. Une phrase explicite peut être exprimé par une proposition principale ou bien une proposition subordonnée. Au sein de la partie pratique on a découvert l'étoffement formé par une proposition subordonnée relative et conjonctive, précisément une proposition subordonnée circonstancielle de temps qui a une valeur temporelle. La proposition principale ne se présente qu'une seule fois. Le verbe qui fonctionne comme le prédicat dans une proposition principale prend la forme du passé simple. La proposition subordonnée circonstancielle de temps est introduite par une locution conjonctive *jusqu'à ce que*. La proposition subordonnée relative qui est introduite par un pronom relatif *qui*, *que* et *où* présente la partie la plus forte (66 exemples).

À la fin de la recherche il était très important de se poser une question décisive : pourquoi il est possible d'élider plusieurs éléments linguistiques lors de la traduction du français au tchèque sans que le sens d'une phrase change? Comme dans la partie pratique précédente, sur la base des caractères communs qui réunissent des éléments particuliers, les exemples issus de l'Intercorp étaient classés en quatre groupes : *les verbes supports*, *les verbes*, *les locutions prépositionnelles*, *le complément circonstanciel de lieu*. Selon *Grammaire méthodique du français* (Riegel, Pellat, Rioul, 2009:231) *les verbes supports* à côté de leurs emplois ordinaires, se combinent avec un nom, un adjectif ou un groupe prépositionnel pour construire une forme complexe fonctionnellement équivalente à un verbe. En plus les constructions à verbes supports présentent une gamme de complément analogue à celle des verbes ordinaires. Comme on a déjà mentionné, dans le cadre de la partie pratique précédente, l'Intercorp proposait un verbe (*exercer*) qui apparaît dans ce type de construction. Ce verbe apparaît dans un groupe de l'étoffement qui est formé par l'intermédiaire d'un infinitif. Les autres verbes (*opposer*, *mener*, *exister*, *dérouler*, *subsister* etc.) présents dans la partie pratique sont complétés par un nom prédicatif (*une attaque*, *des protestations*, *des différences*, *un*

conflict etc.) et grâce à cette relation ces verbes fonctionnent comme les verbes supports. Finalement toutes les constructions avec les verbes supports, classifiées comme l'étoffement, sont traduites en tchèque par une préposition simple. *Les verbes* créent un autre groupe où l'étoffement est formé au moyen des différents verbes. Les verbes en question sont représentés par des différentes formes (l'infinitif, le participe présent ou passé etc.) et se lient aux substantifs ou verbes du sens général en formant un ensemble à sens plein. Même en cas des verbes supports, ces différentes formes des verbes sont traduites par une préposition tchèque simple qui est, elle-même, un porteur d'un sens explicite. On a déjà mentionné que plusieurs substantifs peuvent faire une partie *des locutions prépositionnelles* qui sont formées par une liaison entre une préposition et un substantif. Ces locutions prépositionnelles (*en dépit de, en raison de, à cause de, au milieu de, à l'issue de, au ras de, autour de, à côté de, en provenance de*) forment l'étoffement, sans que le sens d'une phrase change. *Le Petit Robert* définit les locutions prépositionnelles comme „*un groupe de mots formant une unité figée à valeur de préposition*“. Les locutions prépositionnelles servent à exprimer des circonstances de l'action. Par exemple les locutions *en raison de* ou *à cause de* expriment un complément circonstanciel de cause, ainsi que la locution *en dépit de* est un moyen pour exprimer le complément circonstanciel de concession, les autres locutions prépositionnelles peuvent exprimer le complément circonstanciel de lieu. À la fin il faut mentionner l'étoffement qui fonctionne comme *le complément circonstanciel de lieu* dans le cadre d'une phrase. Le complément circonstanciel de lieu exprime des circonstances de l'action. Au sein de la recherche ce complément circonstanciel est formé dans la plupart des cas par le biais d'une liaison entre une préposition et un substantif (*à destination de* etc.) ou bien des différentes formes de verbes qui portent un sens donné (*traverser, transporter, passer*). En plus ces verbes sont complétés par une préposition qui est aussi un porteur d'un sens local. Quant à la traduction tchèque, l'étoffement est traduit par une préposition simple et cette préposition fonctionne un complément circonstanciel de lieu.

Pour conclure, il est évident que le français a une tendance de s'exprimer explicitement, c'est-à-dire qu'il tend vers une expression détaillée par laquelle il argumente et décrit un fait donné. Au contraire le tchèque préfère l'expression implicite où le fait donné n'est pas exprimé directement, mais sur la base des connaissances du monde, dont un homme dispose, ce fait est clairement compréhensible. Ces tendances

sont prouvées par l'existence d'un procédé linguistique, l'étoffement, où le français utilise une locution pour exprimer un fait donné, mais le tchèque traduit cette locution par une préposition simple sans que les sens de la phrase change.

Seznam použité literatury

Tištěné monografie:

CHUQUET, H., PAILLARD, M. *Approche linguistique des problèmes de traduction: anglais, français*. Paris: Ophrys, 1987.

ISBN 2-7080-0570-7

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E., *Současná stylistika*. Praha: Lidové noviny, 2008.

ISBN 978-80-7106-961-4

ČERMÁK, F., BLATNÁ, R. *Jak využívat Český národní korpus*, Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-736-9

ČERMÁK, F., KLÍMOVÁ, J., PETKEVIČ, V. *Studie z korpusové lingvistiky*, Praha: Karolinum, 2000.

ČERNÝ, J. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996.

ISBN 80-85885-96-4

ČERNÝ, J. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998.

ISBN 978-80-7346-093-8

DE SAUSSURE, F. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 2007.

ISBN 978-80-200-1568-6

HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

ISBN 80-7367-040-2

HENDRICH, J., RADINA, O., TLÁSKAL, J., *Francouzská mluvnice*. Plzeň:Fraus, 2001. ISBN 80-7328-064-8

LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1963.

ISBN 80-237-3539

MALBLANC, A., *Stylistique comparée du français et de l'allemand*. Paris: Didier, 1973.

MOIGNET, G., *Systématique de la langue française*. Paris: Klincksieck, 1981.

OSTRÁ, R., SPITZOVÁ, E. *Úvod do studia románských jazyků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988

RADIMSKÝ, J., *Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2010.

ISBN 978-80-7394-227-4

RADINA, O. *Francouzština a čeština: systémové srovnání dvou jazyků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.

ISBN 15 761-76-210

RIEGEL, M., PELLAT, J. C., RIOUL, R. *Grammaire méthodique du français*, Paříž:PUF, 2009.

ISBN 978-2-13-055984-9

ŠABRŠULA, J., JANOVCOVÁ, E., *Francouzština*, Praha:Státní pedagogické nakladatelství, 1966.

ISBN 80-04-24535-8

ŠABRŠULA, J. *Problèmes de la stylistique comparée française-tchèque et tchèque-française*. Praha: UK, 1990.

ISBN 0567-8269

ŠABRŠULA, J. *Teorie a praxe překladu*. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, 2000.

ISBN 80-7042-567-9

ŠABRŠULA, J. *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 1986.

ISBN 25 514/84-31

ŠULC, M., *Korpusová lingvistika: první vstup*, Praha: Univerzita Karlova, 1999.

ISBN 80-7184-847-6

TIONOVÁ, A. a kol., *Francouzština pro pokročilé*. Praha: LEDA, 2000.

ISBN 80-85927-80-2

UHLÍŘOVÁ, L., Gramatika v korpusu, korpus v gramatice: příspěvek k diskusi o vyhledávání gramatické informace v korpusech, *Slovo a slovesnost*, 2004, 65, s. 16-23

VINAY, J.P., DARBELNET, J., *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction*. Paris: Didier, 1958.

ISBN: 2-208-00894-4

Elektronické monografie:

Český národní korpus – Intercorp [online]. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. [cit. 2011-20-02]

Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>

Internetový slovník Larousse [online]. [cit. 2011-15-04]

Dostupný z WWW: <<http://www.larousse.fr/dictionnaires>>

Internetový slovník Le Petit Robert [online]. [cit. 2011-05-07]

Dostupný z WWW: <http://lerobert.demarque.com/en/us/dictionnaire-en-ligne/>>

Le Trésor de la Langue Française Informatisé [online]. [cit. 2011-05-07]

Dostupný z WWW: <<http://atilf.atilf.fr/tlf.htm>>